

Årsrapport

2011

for Utdanningsdirektoratet



Design: Siste Skrik Kommunikasjon
Foto: Jannecke Sanne Normann
Trykk: Andvord Grafisk AS
Utgiver: Utdanningsdirektoratet februar 2012

INNHold


Temaoppslag	4
Stikkord	5
Forord	6
01. ROLLE OG ANSVAR,	
MÅL OG HOVEDPRIORITERINGER	8
Samarbeid med andre aktører	14
02. KVALITETSUTVIKLING	16
Læringsmiljø.....	19
Grunnopplæring for voksne	21
Læreplaner og struktur.....	22
Individuell vurdering	25
Kompetanseutvikling.....	26
Støtte og veiledning til skoler og skoleeiere.....	29
Internasjonalt arbeid	32
Fag- og yrkesopplæringen	33
03. KVALITETSVURDERING,	
DOKUMENTASJON OG ANALYSE.....	36
Faste undersøkelser i grunnopplæringen.....	41
Statistikkgrunnlag og indikatorutvikling	44
Forskning og evaluering	46
04. FORVALTNING	48
Regelverk, tolking, rettleiing, tilsyn.....	50
Private skolar og diverse skolar	52
Embetsstyring	54
Etatsstyring.....	54
Tilskottsforvaltning.....	56
Nasjonale senter.....	61
Urfolk og nasjonale minoritetar.....	61
Språklege minoritetar	62
Skoleval	63
Rettferdsvederlag.....	64
Eksamen, prøver og vitnemål	66
05. INTERN FORVALTNING.....	68
Helse-, miljø- og sikkerheitsarbeid	70
06. DISPONERING AV BUDSJETTIDLANE FOR 2011 ...	74
07. REFERANSELISTER.....	80
Referansar til tildelingsbrevet 2011	82
Referansar til oppdragsbrev	85

TEMAOPPSLAG

Bedre kommunikasjon med brukerne våre	s 13
Mer kunnskap om læreplaner for fag	s 22
Vurdering for læring	s 25
Veilederkorps	s 29
Nye retningslinjer for samarbeidet mellom arbeidslivet og utdanningsmyndighetene	s 33
OECD-evaluering av Norges system for kvalitetsvurdering i skolen	s 40
Privatskoletilsynet	s 53
Læring og fellesskap - Statped og PPT	s 55
Elektronisk tilskottsforvaltning	s 58
Eksamen og IKT	s 66

STIKKORD

Arbeidslivsfag	Side 24
Asylsøkere	32, 44, 47, 60, 62
Barnehage	11, 26, 28, 46, 61, 62, 70
Demokrati	24, 41
Elevrådsarbeid	24
Entreprenørskap	30
Fremmedspråk	23
Gjennomgående dokumentasjonsordning i fag- og yrkesopplæringen	35
Grep	23
Kartleggingsprøver	40, 66
Klasseledelse	19, 22, 25, 26, 27
Kommunikasjonsstrategi	13
Kompetanse for kvalitet	26, 27, 28, 46, 47, 62
Kroppsøvfagsfaget	20, 23
Kulturskoler	24
Kvalitetsvurderingssystemet	39, 40, 41, 42
Leksehjelp	23, 30, 43, 47
Lesing	22, 23, 24, 26, 27, 66
Likestilling	32, 71
Læremiddel	55, 56, 60, 61, 62
Lærlingundersøkelsen	42
Minoritetsspråklige	43, 44, 47, 55, 59, 61, 62, 63
Mobbing	19, 20, 42, 64
Nasjonale prøver	40, 42, 61, 66, 67
Naturlige skolesekken	31
Norskfaget	23
Ny GIV	25, 26, 35, 44
Prosjekt til fordypning	33, 34, 35
Realfag	23, 32, 66
Rektorutdanningen	26, 27, 28, 39, 40
Ressursbanken for fysisk aktivitet	20
Samisk	24, 45, 51, 55, 59, 61
Skolebibliotek	24
Skoleporten	39, 44, 45, 46, 54
Små håndverksfag	35
Statped	50, 54, 55
SRY	14, 33, 34
Utdanningsspeilet	39, 42
Utdanningsvalg	24, 32
Voksne	21, 22, 32, 33, 44, 47, 51, 61, 66
Vurderingspraksis	25, 40, 51



Takket være stor innsats fra alle nivåer i utdanningssystemet, har vi sett en god utvikling på mange viktige områder i 2011.

FORORD



Årsrapporten viser at måloppnåelsen i Utdanningsdirektoratet var gjennomgående høy i 2011. Kunnskapsgrunnlaget ble bedre, konkrete kvalitetsutviklingstiltak i norsk skole ble gjennomført i stort omfang, og våre forvaltningsoppgaver ble utført på en god måte. Det er alltid mulig å bli bedre, både når det gjelder å sette relevante mål og i måten de løses på, men når Utdanningsdirektoratet skal jobbe videre i 2012, gjør vi det fra en sterk posisjon.

Årsrapporten er vår tilbakemelding til Kunnskapsdepartementet på resultatmålene i tildelingsbrevet for 2011. En god del av aktiviteten i Utdanningsdirektoratet er knyttet til andre løpende oppdrag, og større prosesser vi jobber sammen med departementet om. Resultatmålene i tildelingsbrevet er dessuten på ulike nivåer. Rapporten gir derfor ikke et fullstendig dekkende bilde av arbeidet i Utdanningsdirektoratet i året som gikk.

Den pågående forskerevalueringen av Kunnskapsløftet, OECDs evaluering av vårt nasjonale kvalitetsutviklingssystem og våre egne erfaringer viser at det kan være en lang vei fra rammeverk til klasserom, der jobben gjøres. Det er gjerne ikke intensjonene, hovedinnholdet i reformene eller ressurstilgangen som er den største utfordringen, men implementeringen. Som et iverksettende organ i utdanningspolitikken er det naturlig at implementering er en problemstilling som opptar Utdanningsdirektoratet i stor grad. I tråd med våre strategiske satsingsområder har vi i 2011 fortsatt å utvikle vår faglighet og vår virkemiddelbruk for bedre å bidra til å styrke og forplikte skoleeiere og å skape oppslutning i sektoren.

Selv om vi har utfordringer på flere områder, er det mye i norsk skole som er positivt. Resultatene fra PISA 2009 (publisert rett før årsskiftet 2010/2011) var oppløftende, trivselen blant norske elever er høy, og mange utviklingsaktiviteter gir svært gode resultater. Takket være stor innsats fra alle nivåer i utdanningssystemet, har vi sett en god utvikling på mange viktige områder i 2011.

For 2012 vil barnehagesektoren få en betydelig plass i årsrapporten, da Utdanningsdirektoratet nå overtar omfattende oppgaver også innenfor den første delen av utdanningssystemet. Vi tar det som en tillitserklæring og vil medvirke til at sammenhengen i utdanningssløpet blir tydeligere, samtidig som vi skal ivareta barnehagenes helt spesielle plass.

A handwritten signature in black ink that reads "Dag Thomas Gisholt". The signature is written in a cursive, flowing style.

Dag Thomas Gisholt
Direktør



01

Rolle og ansvar, mål og hovedprioriteringer

” Vårt mål er å mobilisere sektoren og å utløse energi, motivasjon og inspirasjon.

Utdanningsdirektoratet har tre roller. Vi har en myndighetsrolle, der vi skal forvalte statlige, juridiske og økonomiske styringsvirkemidler, og sette tydelige rammer og mål for sektoren. Vi har en analyserolle, der vi skal analysere og vurdere tilstanden og utviklingen. Og vi har en utviklingsrolle, hvor vi skal støtte, veilede og påvirke sektoren. Det er her elever, lærlinger, lærere, instruktører, ledere etc. befinner seg, og det er her resultatene skapes.

Utdanningsdirektoratet skal bidra til økt faglighet og bedre kommunikasjon med sektoren. I 2011 tok vi et steg videre i retning av å videreutvikle og forsterke utviklingsrollen, ved å gå tettere mot skoleeiere og skoler enn tidligere. Begrunnelsen for dette er at det er store utfordringer med implementering på mange områder i sektoren. Vi har lagt spesiell vekt på å utvikle konkret og praktisk veiledning og hjelp.

VI SKAL VÆRE TETTERE PÅ SKOLEEIER OG SKOLER

Vi har mange små kommuner i Norge, og flere av dem har bygget ned sin skolefaglige kompetanse. Skolelederrollen er blitt endret de senere årene, og kravene til skoleledelse har økt. Utdanningssektoren er



en fragmentert sektor, med mange aktører og interessegrupper. Det har vært liten oppmerksomhet om skolen som organisasjon og samlet system. En rekke skoleeiere, skoler, skoleledere og lærere ønsker utvikling, endring og forbedring, men trenger hjelp til å få det til, og til å finne kompetansemiljøer som de kan hente støtte fra.

Med bakgrunn i utfordringene og det vi vet om vellykket implementeringsarbeid, arbeider vi etter fire hovedprinsipper:

1. Sterk sentral styring på utvalgte nøkkelområder

Utdanningsdirektoratet skal være tydelige på hva som er statens prioriteringer, og utarbeide tydelige premisser, minstestandarder, nasjonale normer og rammeverk. Disse skal være kunnskapsbasert, ta utgangspunkt i sektorens behov og reflektere politiske prioriteringer.

2. Oppfølging av standarder

Vi evaluerer, vurderer, måler, gir tilbakemelding og korrigerer. Vi følger tiltak og virkemidler helt ut i sektoren, og vil bidra til resultatmålinger, effektmålinger og brukerundersøkelser. Evalueringene og vurderingene skal oppleves som nyttige, relevante og hjelpende. Ofte er det en lang og tidkrevende vei fra det tas et statlig initiativ til det gir konkret effekt i skolen. Derfor arbeider vi med å utvikle gode indikatorer som gjør det mulig å vurdere om vi er på rett vei. Vi ønsker også å evaluere våre virkemidler, vårt bidrag og den merverdi vi tilfører.

3. Motivasjon og bedre rammebetingelser

Vi bidrar med kompetanse, støtte, ressurser og legitimitet. Vårt mål er å mobilisere sektoren og å utløse energi, motivasjon og inspirasjon. Vi ønsker også å bedre arbeidsbetingelsene og rammebetingelsene. Det er ikke nok å påpeke feil og mangler. Vi må også hjelpe til.

4. Respekt for lokal autonomi og lokalt særpreget

Vi arbeider i tett dialog med aktørene og interessentene i sektoren. Vår hovedfilosofi er partnerskap, både sentralt og lokalt. Staten og kommunene har samme langsiktige mål for sektoren, men vi har ulike roller.



VI OVERTAR BARNEHAGEOMRÅDET

I St.meld. nr. 41 (2008–2009) *Kvalitet i barnehagen* varslet regjeringen at den ønsket å delegere forvaltnings- og utviklingsoppgaver på barnehageområdet til Utdanningsdirektoratet. Målet er både å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i sektoren, og å forsterke sammenhengen mellom barnehage og opplæring. Vi har brukt 2011 til å forberede oss på å ta i mot barnehageoppgavene fra januar 2012. Det er opprettet en egen barnehagestab ledet av en stabsdirektør. Staben har ansvar for embetsstyring og kvalitetsutvikling. Flere avdelinger er styrket for å kunne løse barnehageoppgaver innenfor sine fagområder.

Barnehagestaben skal

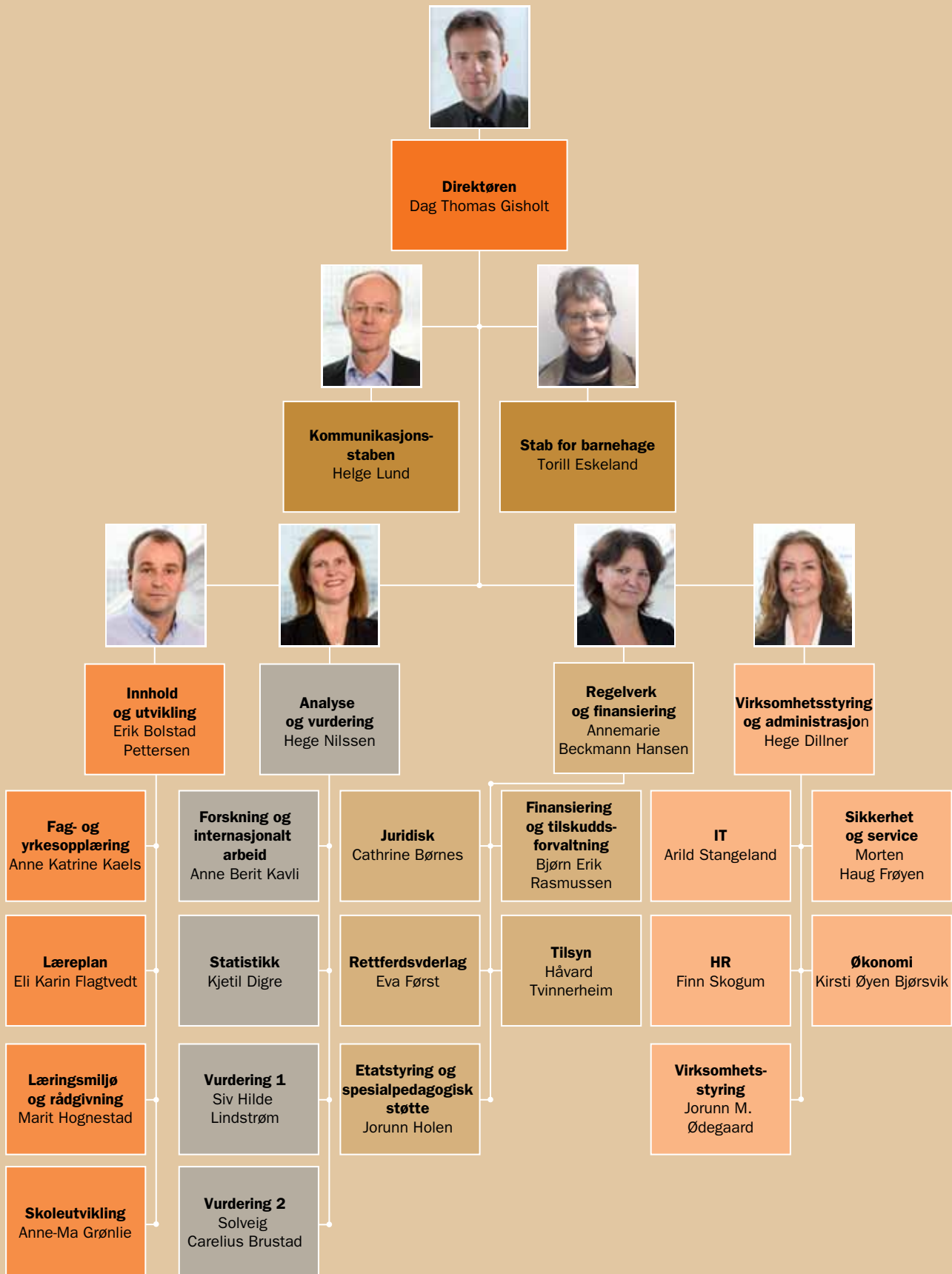
- sikre at alle våre oppgaver på barnehageområdet ses i sammenheng og ivaretas på en helhetlig måte
- bidra til at sammenhengen i utdanningsløpet fra barnehage til skole blir tydelig på alle relevante fagområder, og at oppgaveløsningen gjenspeiler dette faglig og ressursmessig
- bidra innad og utad til at vår faglige profil gjenspeiler likeverdigheten mellom barnehage og skole/opplæring
- ha et særlig ansvar for at omgivelsene oppfatter at barnehageområdet er solid forankret og ivaretatt i Utdanningsdirektoratet

BRUK AV STØTTENDE OG STYRENDE VIRKEMIDLER

Vi er i økende grad opptatt av balansen mellom støttende virkemidler som oppmuntrer til handling og styrende virkemidler som påbyr handling. Det er Kunnskapsdepartementet (KD) som utformer de nasjonale målene for sektoren, men Utdanningsdirektoratet har handlingsrom til å gi faglige råd om valg av virkemidler og utforming av implementeringsstrategier.

Vi vurderer vår virkemiddelbruk og utvikler oss som en kunnskapsbasert organisasjon. I oktober 2009 ferdigstilte vi den første virkemiddelrapporten, som ble fulgt opp av en ny intern rapport i 2011.

ORGANISASJONSKART



BEDRE KOMMUNIKASJON MED BRUKERNE VÅRE

I 2011 tok vi flere grep for å tilpasse vår eksterne kommunikasjon til brukerne. Mange tekster på udir.no er skrevet om i tråd med vår språkprofil. Tekstene er blitt tydeligere, med mer aktive setninger og mindre byråkratisk språk. Tydelig kommunikasjon og tilgjengelige nettsider er god samfunnsøkonomi fordi sektoren slipper å bruke unødig tid på informasjonssøk og oppklaring av misforståelser. Vi får nå færre henvendelser både på telefon og e-post. Etter omleggingen har vi fått gjennomgående positive tilbakemeldinger fra brukerne våre.

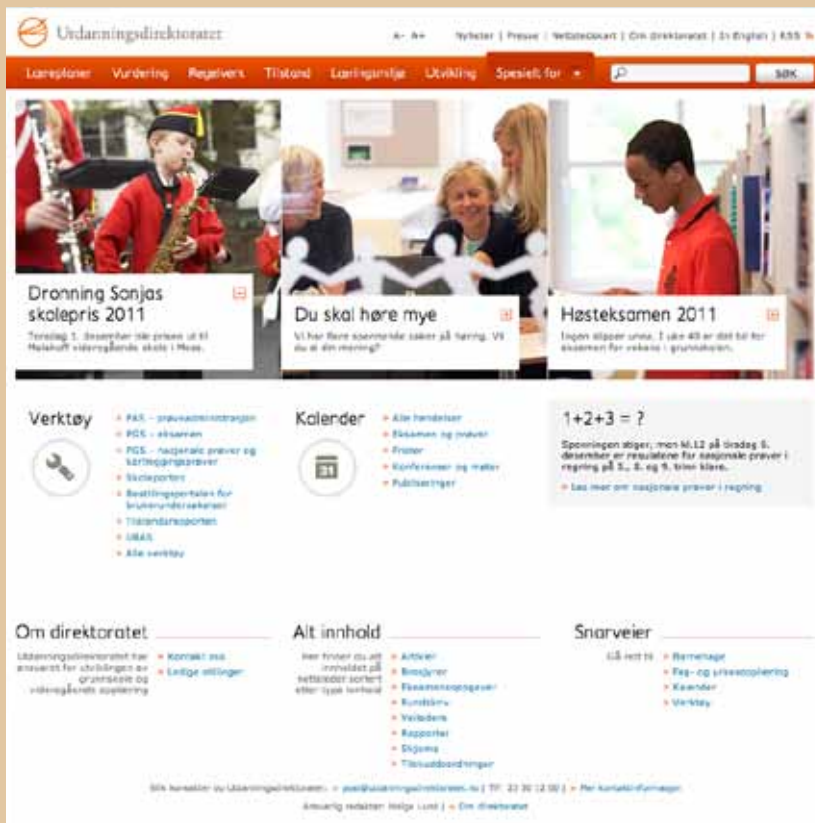
Brukervennlige nettsider

Større brukervennlighet har vært hovedmålet i utviklingen av våre nye nettsider. Vi har organisert innholdet tematisk, og ikke etter vår interne organisasjonsstruktur. Vi har gjennomført brukertester med representanter for målgruppene for å sjekke at de finner informasjonen under de meny-punktene de forventer. Vi gjennomgår også regelmessig besøksstatistikken for å sjekke søkeord og å avdekke om navigasjonsstrukturer og navigasjonsbegreper fungerer optimalt. Udir.no er endret i tråd med våre strategiske satsingsområder. Nettstedet er godt besøkt, og vi har hatt i gjennomsnitt 291 000 besøkende med 2 529 000 sidevisninger i måneden.

Økt bruk av sosiale medier

Det siste året har vi tatt i bruk sosiale medier i større grad enn tidligere.

Gjennom Facebook og Twitter når vi brukerne våre spontant. Kanalene er også svært nyttige verktøy for å lytte til brukerne og omverdenen. Misforståelser eller misnøye fanges raskt opp. Våre brukere spør om hjelp til å finne fram på nettsidene våre, og vi svarer på små spørsmål og kommentarer. Det blir også godt mottatt at vi plukker opp kommentarer på Twitter og Facebook og kommenterer dem.



FEM AMBISJONER FOR GOD KOMMUNIKASJON

Utdanningsdirektoratets kommunikasjonsstrategi ble vedtatt i 2009 og varer til 2012.

Strategien bygger på fem ambisjoner:

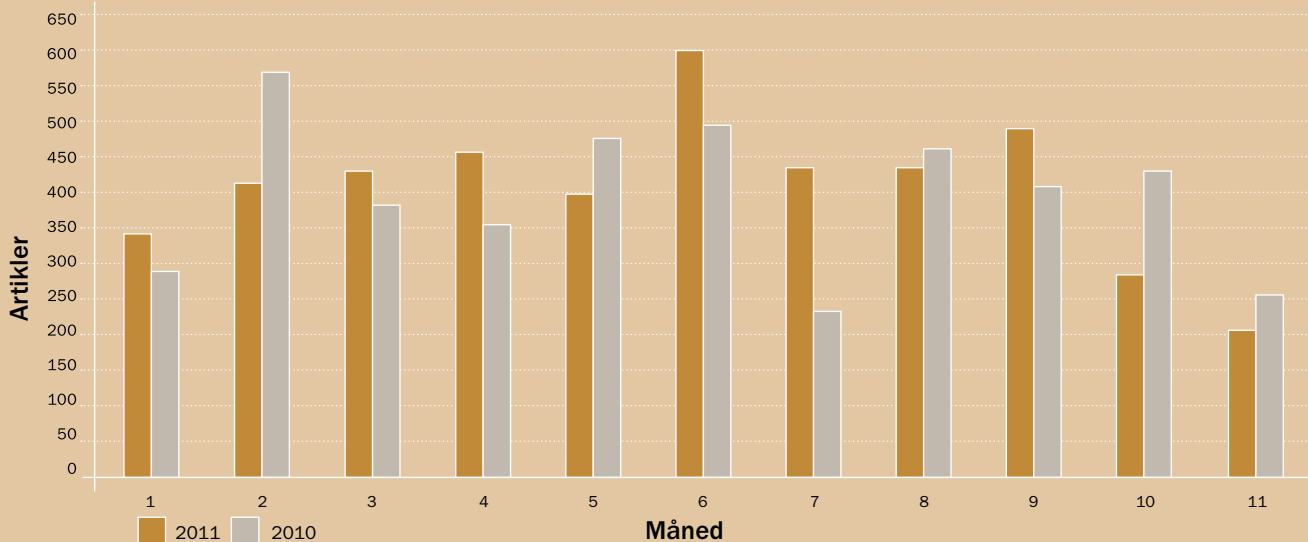
1. Skoleeiere og skoleleder skal ha lett tilgang til informasjon og verktøy som styrker deres mulighet til å gi elever og lærlinger en bedre opplæring.
2. Flere skoleeiere, skoleledere og lærere skal ha et godt totalinntrykk av Utdanningsdirektoratet.
3. Utdanningsdirektoratet skal påvirke sektoren gjennom å være en viktig og synlig deltaker i offentlig utdanningsdebatt.
4. Utdanningsdirektoratet skal lytte til utdanningssektoren og sørge for at relevante tilbakemeldinger får reell innflytelse på virksomheten.
5. Utdanningsdirektoratets ansatte skal ha et godt inntrykk av organisasjonen og ha enkel tilgang

For å realisere disse ambisjonene har vi fortsatt vårt arbeid med klart språk fra 2010. Alle ansatte i direktoratet har vært på Klarspråk. Vi støtter og hjelper avdelingene med små, interne språkprosjekter og sikrer at alle nyansatte blir en del av vår språkkultur ved å holde årlige, obligatoriske språkkurs.

Vi arbeider kontinuerlig med nettsidene, følger opp nettstatistikken ukentlig og vi kommuniserer tettere med våre målgrupper gjennom sosiale medier.

Våre primære målgrupper er skoleeiere og skoleledere. Disse blir jevnlig informert via e-post og våre nettsider. I 2011 sendte Utdanningsdirektoratet ut omtrent 150 e-poster til forskjellige deler av skolesektoren.

UTDANNINGSDIREKTORATET I MEDIA 2010 OG 2011



Allmøter og intranett for å informere internt

Intranettet Fibel og allmøter er våre viktigste kanaler for intern informasjon. I 2011 har det vært åtte allmøter i tillegg til en rekke informasjonsmøter, særlig i forbindelse med at Kunnskapsdepartementet flyttet inn i våre lokaler etter terrorhandlingene 22. juli 2011.

Fibel er en sentral informasjonskilde og et mye brukt arbeidsredskap for Utdanningsdirektoratet. Fibel ble våren 2011 oppgradert fra 2003- til 2010-versjonen av Sharepoint.

SAMARBEID MED ANDRE AKTØRER

Utdanningsdirektoratet har kontakt med en rekke eksterne samarbeidspartnere, aktører og brukerforum. Våre kontakter er nyttige, faglige bidragsyttere og viktige aktører for å forankre prosesser og tiltak i sektoren. I tillegg til samarbeid og dialog på flere fagområder, har direktørgruppen hatt faste kontaktmøter i flere år med toppledelsen i Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen, Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG), Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS), det nasjonale fagorganet for kompetansepolitikk (Vox) og Senter for IKT i utdanningen. Vi har også som mål å skape gode samarbeidsprosesser mellom direktoratene og sørge for forutsigbarhet og god prioritering. Vi ser på mulighetene for mer systematisk kontakt med Forum for fylkesutdanningsjefene, det sentrale rådmannsutvalget og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets (FAD) møter med fylkesmennene.

Forankring av prosesser og å fange opp tilbakemeldinger er sentrale forutsetninger for at våre virkemidler skal ha noen effekt. Vi legger derfor i økende grad vekt på god rolleforståelse i vår kommunikasjon og kontakt med de ulike aktørene, og er opptatt av å fange opp tilbakemeldingene vi får på en systematisk måte.

Vi har evaluert vår kontakt med eksterne aktører og samarbeidspartnere for å få til mer systematisk informasjon, samhandling og oppfølging. Nye retningslinjene for samarbeidet mellom SRY, de faglige rådene og Utdanningsdirektoratet er kommet på plass. (Se omtale på side 33)

Innlemmingen av barnehageområdet i Utdanningsdirektoratet fra 2012 innebærer samarbeid med en ny sektor. I 2011 har vi derfor prioritert å bli kjent med de nye aktørene, og til å vurdere vår kontakt med barnehagesektoren fra 2012.

ARBEID MED BRUKERMEDVIRKING FOR UTSATTE ELEVGRUPPER

Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring (URIO) har hatt fem rådsmøter i 2011, behandlet 41 saker og sendt tre uttalelser til oss. Rådets leder har deltatt i juryen for Dronning Sonjas skolepris. I samarbeid med URIO er det arrangert fire stormøter i Brukerforum for likeverdig opplæring. Møtene har tatt opp brukermedvirkning, tilsyn og læringsmiljø, tilrettelegging av fag- og yrkesopplæringen og PP-tjenesten. Stortingsmeldingene Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap* og Meld. St. 22 (2010-2011) *Motivasjon - Mestring - Muligheter* (ungdomstrinnmeldingen) ble også behandlet.

Direktøren har hatt tre kontaktmøter med de funksjonshemmedes paraplyorganisasjoner. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og Unge funksjonshemmede har tatt opp ulike spørsmål knyttet til opplæringen av deres medlemsgrupper. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal følge opp vårt arbeid med brukermedvirkning for utsatte elevgrupper.

De årlige prosjektmidlene fra Utdanningsdirektoratet til funksjonshemmedes interesseorganisasjoner gjør det mulig for organisasjonene å gjennomføre mindre prosjekter på opplæringsområdet. 23 prosjektsøknader fra 15 brukerorganisasjoner kom inn, og fem av disse prosjektene fikk tilskudd på til sammen en million kroner.



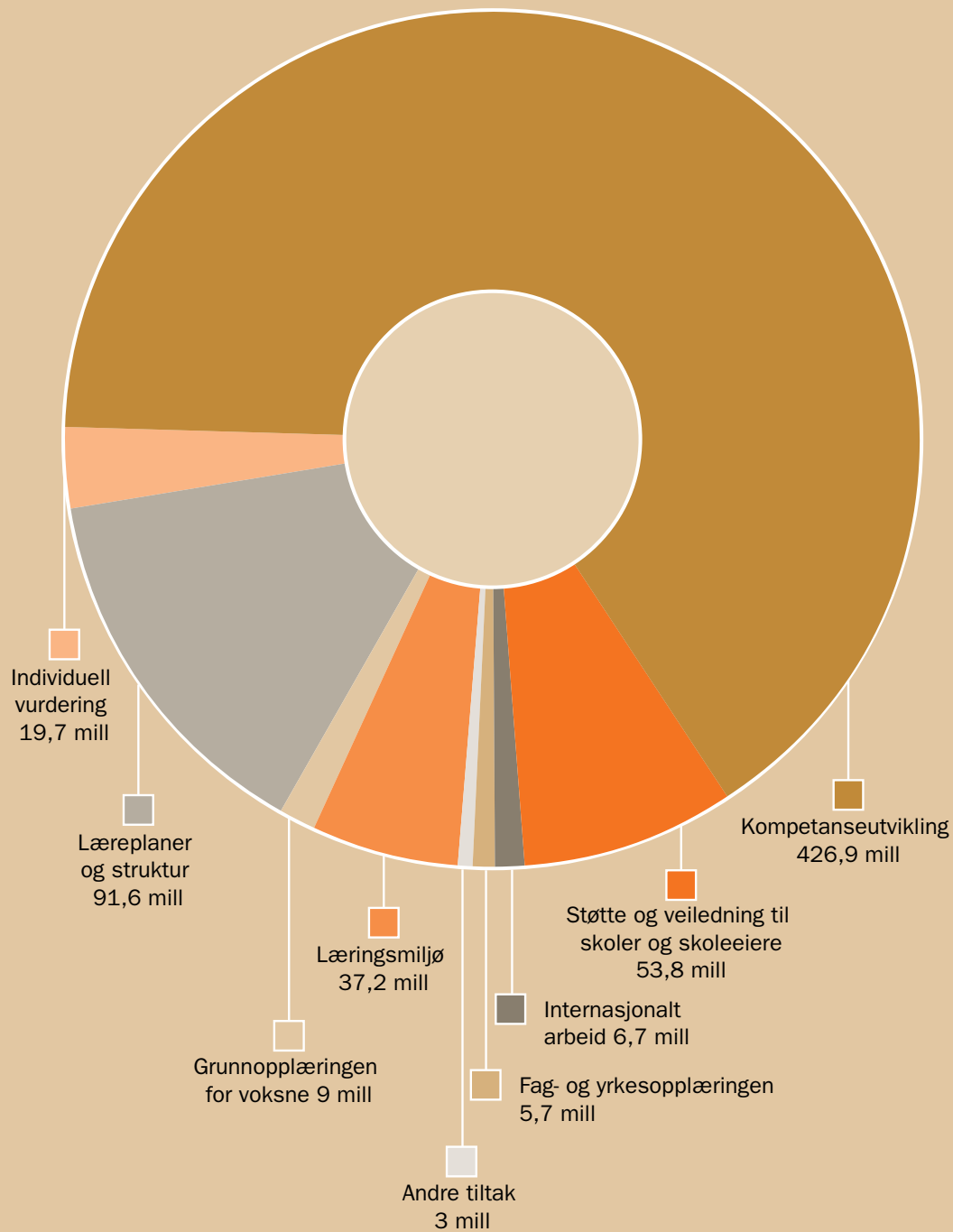


02

Kvalitetsutvikling

KVALITETSUTVIKLING

Midlene til kvalitetsutvikling er i hovedsak tildelt på kap. 226 post 21. Noe er også tildelt på kap. 231 post 21, kap. 258 post 21, kap. 281 post 01 og kap. 220 post 01. Figuren viser fordeling av utgifter (i mill. kroner) på de ulike tiltak som er beskrevet i dette kapittelet.



For en samlet oversikt over tildelinger, forbruk og avviksforklaring vises det til kapittel 6.

Målet skal alltid være bærekraftig utvikling, slik at skolen og skoleeieren på sikt kan ta det fulle og hele ansvar for utvikling i skolen.

Skoleutvikling er krevende, men hittil ser vår tilnærming ut til å være vellykket fordi vi møter åpenbare behov. Aktørene og interessentene ser ut til å ønske at sentrale myndigheter påtar seg en slik utviklingsrolle. Statens hjelp skal være hjelp til selvhjelp. Målet skal alltid være bærekraftig utvikling, slik at skolen og skoleeieren på sikt kan ta det fulle og hele ansvar for utvikling i skolen.

LÆRINGSMILJØ

Utdanningsdirektoratet har gjennom nasjonale tiltak ansvar for å fremme et inkluderende og godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. I 2011 prioriterte vi arbeidet med satsingen på Bedre læringsmiljø. Satsingen er delt i fem hovedområder:

- utvikle kunnskapsgrunnlaget med kjennetegn på godt læringsmiljø
- digitale verktøy for skoler, skoleeier, lærere og elever
- lokale utviklingsprosjekter for å øke kapasitet og kompetanse
- samarbeid mellom skolen og hjemmet
- arbeid mot mobbing

KONSENTRERT INNSATS FOR BEDRE LÆRINGSMILJØ

Vi har konsentrert videreutviklingen av Bedre læringsmiljø rundt arbeid med nettressurser, oppfølging av resultater fra felles nasjonalt tilsyn og oppfølging av ungdomstrinnsmeldingen.

Høgskolen i Hedmark fikk oppdraget med å utvikle digitale verktøy og materiell som skolene kan bruke i sitt praktiske arbeid med elevenes læringsmiljø. De skal også lage materiell som kan hjelpe skoler/skoleeiere til å følge opp resultater fra Elevundersøkelsen. Høgskolen leverer første del av oppdraget i 2012. Leveransen vil være digitale verktøy som skoler kan bruke for å øke lærernes kompetanse i relasjonsbygging og klasseledelse.

Foreløpige funn fra felles nasjonalt tilsyn om elevenes psykososiale miljø, viste at under halvparten av de kontrollerte skolene hadde klare kriterier for hva som er vesentlig i arbeidet med elevenes læringsmiljø. Vi fortsetter å arbeide med å formidle forskningsbasert kunnskap

om hvordan skolene kan utvikle og opprettholde et godt læringsmiljø. Det er sendt ut en veileder til alle ansatte i grunnskolen om hvordan skolene kan forebygge, oppdage og håndtere mobbing. Til skolestart oppdaterte og forbedret vi udir.no/laringsmiljo og informerte alle skoleeiere og skoleledere om dette. Vi arrangerte også to regionale konferanser om Bedre læringsmiljø (for til sammen seks fylker), og en fagdag for alle utdanningsdirektørene og ansatte hos fylkesmennene. I tillegg holdt vi innlegg om Bedre læringsmiljø for veilederkorpset, Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring og en rekke skoler og skoleeiere som deltar i de i de lokale utviklingsprosjektene.

Vi har laget to brosjyrer om retten til et godt skolemiljø. Brosjyrene er rettet mot elever og foreldre. Brosjyren gir en oversikt over de reglene som gjelder for det psykososiale skolemiljøet til elevene, og skal gi informasjon om hvordan elevene og foreldrene kan kontakte skolen, og hvordan de bør gå frem dersom de vil klage.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet maler som skoler, elever og foreldre kan bruke. Det er utarbeidet maler for hhv. henstilling om tiltak, enkeltvedtak og klage.

I spørsmål til sektoren høsten 2011, svarer 90 prosent av skoleeierne og 80 prosent av skolelederne at de kjenner til satsingen. Det betyr at litt færre skoleledere kjenner til satsningen nå, sammenlignet med 2010 da 90 prosent av skoleeierne og 84 prosent av skolelederne kjente til satsningen. Materiellet på udir.no/laringsmiljo benyttes imidlertid av stadig flere. I 2010 oppga 36 prosent av skolene og 40 prosent av skoleeierne at de hadde brukt veiledning og materiell som er utarbeidet i forbindelse med satsningen. I 2011 svarer omtrent halvparten av samtlige grunnskoler, en tredjedel av de videregående skolene, to av tre kommuner og drøyt halvparten av fylkeskommunene at de benytter det nettbaserte materialet.

Vi vil fortsette å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget og stimulere skoler og skoleeiere til å ta i bruk ressurser som utarbeides. Framover vil dette blant annet skje i forbindelse med den planlagte kompetanseutviklingen i klasseledelse i tråd med ungdomstrinnsmeldingen.

Vi vil jobbe for å få til gode prosesser og samarbeid med universitets- og høyskolesektoren, skoleeiere, skoleledere og lærere.

Lokale utviklingsprosjekter- stor framgang

Alle skoler, kommuner og fylker som er med i lokale utviklingsprosjekter har levert årsrapport og det har vært gjennomført tre regionale samlinger. Alle de 40 skoleeierne som har deltatt, har fått utbetalt prosjektstøtte, og prosjektene videreføres fram til våren 2014. Erfaringer viser størst framgang der hvor skoleeierne er aktive og har med mange skoler fra samme kommune/fylke. I Hadelandsregionen deltar samtlige skoler. De har stor framdrift og oppnår gode resultater. Vi mener derfor at regionale modeller bør prøves ut i større skala.

27 skoler med i skole-hjem samarbeid

Fylkesmennene i de tre nordligste fylkene har i embetsoppdraget fått i oppgave å følge opp og veilede kommunene. Prosjektene skal gi innspill og eksempler på hvordan skole-hjemsamarbeidet kan bidra til godt læringsmiljø, med nulltoleranse mot mobbing. Det er 27 skoler i ti kommuner som deltar i prosjektet. (Se s 43 *Læringsmiljø har betydning for elevenes prestasjonsutvikling*)

INNSATS MOT MOBBING GODT MOTTATT

Vi har fulgt opp statlige myndigheters satsing på anti-mobbearbeid blant annet i arbeidet med oppfølgingen av ungdomstrinnsmeldingen, og i satsingen på et bedre læringsmiljø. Kriterier for statsstøtte til antimobbe- og læringsmiljøprogrammer er etablert og lyst ut. Den nyetablerte arbeidsgruppen for Manifest mot mobbing har hatt flere møter i løpet av året. Hovedoppgaven var en kampanje mot digital mobbing i uke 36. Kampanjen

har fått en del medieoppmerksomhet, og 23 prosent av skolene gjennomførte slike arrangementer. Dette gjaldt omtrent en av fire grunnskoler og en av ti videregående skoler. Veileder for arbeidet mot mobbing er spredd i hele sektoren og er blitt godt mottatt. Kunnskapsgrunnlaget viser at arbeid med læringsmiljøet virker forebyggende mot mobbing. Dette er formidlet på konferanser og Udir.no. Det er imidlertid en stor utfordring å få skolene til å arbeide kunnskapsbasert.

IDÉ- OG RESSURSBANK FOR FYSISK AKTIVITET

Ide- og ressursbanken gir veiledning til skoler som skal i gang med fysisk aktivitet utenom kroppsøvingstimene, og inneholder en aktivitetsbank til nytte både for daglig fysisk aktivitet og kroppsøvingfaget. Ressursbanken for fysisk aktivitet er tilgjengelig på nettsidene til Udir.no. Innholdet i ressursbanken er oppdatert og gjort mer brukervennlig. På tre måneder har det vært 3086 besøk og 20 993 visninger i aktivitetsbanken. Vi har også informert om fysisk aktivitet på de regionale læringsmiljøkonferansene.

HELHETLIG SKOLEDAG

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å prøve ut ulike modeller for en skoledag med god sammenheng mellom skolen og skolefritidsordningen (SFO). Prosjektgjennomføringen går etter planen. Vi har utbetalt prosjektmidler til deltakerkommunene og fulgt opp prosjektutviklingen gjennom kontaktmøter med skoleeierne og modellkoordinatorene. Det er gjennomført to prosjektseminarer for et utvalg av prosjektdeltakerne. Kommunene/skolene har levert prosjektrapporter og erfaringene fra disse vil inngå som datagrunnlag i sluttrapporten som Rambøll leverer i 2012. Vi har levert anbefalinger til KD om en helhetlig skoledag.



ORDENSREGLEMENT OG MALER

Utdanningsdirektoratet har vurdert rundskriv 07-2005 om ordensreglement i grunnskoler og videregående skoler. Vi mener det er behov for å oppdatere rundskrivet og er i gang med å utarbeide et nytt rundskriv og annet veiledningsmaterieil.

GRUNNOPPLÆRING FOR VOKSNE

Utdanningsdirektoratet har i 2011 bidratt til å øke regelverkskompetansen knyttet til grunnopplæring for voksne. Vi deltok på regelverkssamlinger i regi av seks fylkesmenn og informerte om grunnopplæring for voksne. Vi hadde også en samling med flere kommuner for å kartlegge bruk av realkompetansevurdering i grunnskoleopplæringen. Her ble det også informert om regelverket. Videre har vi sendt ut brev til fylkesmenn, kommuner og fylkeskommuner med informasjon om at retten til grunnskoleopplæring kan innebære en rett til opplæring i grunnleggende ferdigheter. Informasjonen er også gitt i møter med utdanningsdirektørene og i kontaktmøte med KS.

I 2010 og 2011 utarbeidet vi utkast til rundskriv om voksnes rett til grunnskoleopplæring, jf. tildelingsbrevet for 2010. Utkast til rundskrivet er sendt til KD. I påvente av klargjøring fra KD har vi lagt en del av informasjonssarbeidet på vent.

Vi har arbeidet med å informere om retten til videregående opplæring. På den årlige regelverkssamlingen for fylkesmennene var ett av temaene fag- og yrkesopplæring med fokus på voksne. Vi har også deltatt på fylkeskommunenes nettverkssamling om voksne og andre arrangementer om voksne i regi av enkeltfylkeskommuner.

I samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har vi utarbeidet et felles informasjonsbrev til kommunene om adgangen til å gi grunnskoleopplæring som en del av introduksjonsordningen for innvandrere. Brevet har som hensikt å gjøre kommunene bedre kjent med muligheten til å gi grunnskoleopplæring som en del av introduksjonsordningen for innvandrere.

VOKSNES KJENNSKAP TIL RETTIGHETER OG MULIGHETER

I skoleåret 2006–2007 ble 6800 voksne realkompetansevurdert, mens 2800 (cirka 14 prosent av antall voksne i videregående opplæring) ble vurdert i 2009–2010. Det vil si en nedgang på cirka 4000 på tre år. Høsten 2011 satte vi i gang arbeidet med informasjonsplanen om voksnes rettigheter og muligheter for fullt. Vi har i samarbeid med Vox, NAV og IMDi gjennomført en kartlegging av eksisterende informasjonsmaterieil og -praksis. I rapporten konkluderer vi med at kommunene som regel gir nøktern og grunnleggende informasjon om lov og rett, men har svært få direkte motiverende elementer.



En sprednings-strategi kan være at informasjonen ikke bør rettes mot dem som har behov for tilbudet, men i større grad mot miljøene og menneskene rundt dem (NAV, helsestasjoner osv.).

I Utdanningslinja ble det drøftet om voksnes rett til grunnskoleopplæring også skulle omfatte retten til grunnleggende ferdigheter. Dette temaet var viktig å få avklart før vi sendte ut ny informasjon om rett til grunnskoleopplæring. Vi fikk avklaring fra KD høsten 2011. Tidsrammene for informasjonsplanen er derfor justert og oppdatert.

IMDi har deltatt på våre samarbeidsmøter og er godt orientert om Utdanningsdirektoratets arbeid. Samarbeidet ble gjenopptatt mot slutten av 2011 og vil fortsette i 2012. Vi har deltatt på alle møtene i referansegruppa til Vox i forbindelse med utredningen om realkompetanse for voksne. Vi har også bidratt med foredrag og gitt innspill til kapitler i utredningen. Vi har foreslått for KD at det settes i gang forsøk for å utvikle nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering, noe som er et vesentlig punkt i utredningen.

Vi er i oppstartsfasen med å gjøre kommuner og fylkeskommuner bedre kjent med læreplanene og hvordan grunnopplæringen kan tilpasses for voksne. Noe informasjon er hentet inn, blant annet gjennom forsøket Videregående opplæring for arbeidssøkere. Forskning om grunnskoleopplæring for voksne er igangsatt og vil ved utgangen av 2012 gi et bedre og kvalitetssikret grunnlag for arbeidet. Det samme gjelder forskning på videregående opplæring for voksne, som planlegges igangsatt i 2012.

FORSØK MED VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR ARBEIDSSØKERE

Opplæringen er kommet i gang og modeller er etablert og under utprøving i Oslo, Oppland, Sogn og Fjordane og Finnmark. I november 2011 var det totalt rundt 100 deltakere i forsøket.

Rekrutteringen av deltakere til forsøket har vært avhengig av flere faktorer. Sysselsettingssituasjonen og antall ledige i fylkene og kommunene der de lokale forsøkene prøves ut, har variert. Det har tatt noe tid å etablere samarbeidet mellom NAV og fylkeskommunen og lokal opplæringstilbyder, og å etablere tilfredsstillende rutiner for motivasjon, kartlegging og utvelgelse av deltakere. En stor utfordring i forsøket har vært svak tilgang på læreplasser i barne- og ungdomsarbeiderfaget og praksisplasser i andre fag for voksne deltakere. Inntaket for enkelte deltakere har i en del tilfeller blitt utsatt, da det er et mål å kunne presentere et mest mulig fullstendig opplæringsløp for deltakeren ved oppstart. De lokale forsøkene videreutvikler sine modeller på bakgrunn av erfaringene som er gjort. Det har det vært noe frafall i forsøkene. Dette skyldes hovedsakelig deltakernes muligheter for å gjennomføre opplæring og praksis på heltid over et lengre tidsrom.

De lokale forsøkene prøver ut ulike pedagogiske og organisatoriske modeller for opplæringen. Tett oppfølging av deltakerne er gjennomgående i alle modellene, som spenner fra gruppeundervisning i opplæringscenter til nettbasert opplæring i individuelle løp. Forsøkene prøver likeledes ut ulike modeller for finansiering av opplærings-

tilbudet mellom fylkeskommunen og Nav-fylke. Forsøket som helhet viser at det er et godt samarbeid mellom NAV og utdanningsmyndighetene på regionalt og lokalt nivå, samt med lokale partnere som næringsråd, fagråd, karrieresenter etc.

Utfordringen i forsøkets siste fase vil være å sikre finansiering av livsopphold for deltakere som trenger særskilt lang opplæringstid, og å oppfylle kravet om at deltakerne skal kunne fortsette opplæringen selv om de kommer i arbeid før opplæringen er avsluttet.

KOMPETANSEUTVIKLING FOR LÆRERE OG LEDERE

Vi har startet samarbeidet med Vox om beskrivelse av etter- og videreutdanningstilbudet for lærere og ledere i kommunal voksenopplæring. Fylkesmennene har gitt tilbakemelding om hvilke etter- og videreutdanningstilbud som finnes for ledere og lærere i kommunal voksenopplæring i eget fylke i studieåret 2011/12.

LÆREPLANER OG STRUKTUR

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å forvalte læreplanverket. Vi har i 2011 prioritert arbeidet med informasjonssystemet for læreplaner for fag, revidering av læreplaner i gjennomgående fag, og rammeverk for grunnleggende ferdigheter. I tråd med ungdomstrinnsmeldingen har vi utarbeidet forslag til åtte læreplaner i valgfag. Satsing på lesing, regning, klasseledelse og vurdering er også prioriterte oppgaver i oppfølgingen av meldingen.

MER KUNNSKAP OM LÆREPLANER FOR FAG

For å få mer helhetlig og systematisk kunnskap om tilstanden på læreplanfeltet, har vi etablert et informasjonssystem som skal gi informasjon om hvordan læreplanene fungerer i bruk. Med informasjonssystem mener vi en systematisk arbeidsprosess, som består av en gjennomgang, sammenstilling og analyse av ulike kilder. Kunnskapen som hentes inn gir oss grunnlag for å kunne gjøre justeringer i læreplanene, eller å kunne iverksette nødvendige tiltak som kan støtte sektoren i implementering av læreplanene. Intensjonen er at informasjonssystemet skal bidra til å gjøre læreplanforvaltningen mer systematisk og forutsigbar.

Vi har mange kilder som sier noe om tilstanden på læreplanfeltet, blant annet forskningsrapporter, undersøkelser, evalueringer og statistikk. Gjennomgangen av de ulike kildene tar utgangspunkt i to hovedspørsmål, som er av spesiell interesse for oss som læreplanmyndighet:

- Hvordan benyttes læreplanene i fag som styringsdokument på ulike nivåer?
- Utvikler elever og lærlinger ønsket kompetanse?

Kildegjennomgangen skal foregå hvert år. I rapporten formidler vi resultatene, i tillegg til at vi gir konkrete anbefalinger om hvilke oppfølgingstiltak som kan være hensiktsmessige. Rapporten oversendes KD.

Første ordinære driftsår for informasjonssystemet er 2012. Driften bygger på erfaringer fra en utprøving i 2011. Utprøvingen viste at informasjonssystemet kan bidra til å gi en mer systematisk innsikt i hvordan bruk av læreplanene fungerer i sektoren, i tillegg til å styrke graden av helhetstenkning og samordning på læreplanfeltet i Utdanningsdirektoratet. Det er også avgjørende at kildene videreutvikles kontinuerlig for å gjøre dem så pålitelige og relevante som mulig. Dersom disse faktorene er til stede, vil systemet bidra til å synliggjøre felles utfordringer på tvers av fag og gjøre oss bedre i stand til å samordne utredninger og tiltak. Rapport fra utprøvingen av informasjonssystemet er sendt til KD.

REVIDERING AV GJENOMGÅENDE LÆREPLANER

Rammeverket for grunnleggende ferdigheter er utarbeidet på et overordnet nivå. Det skal benyttes som verktøy og referanse for å utarbeide læreplaner for fag, samt i kompetanseheving og i lærerutdanningene. Rammeverket definerer de fem grunnleggende ferdighetene i Kunnskapsløftet, skisserer deres funksjon og beskriver progresjonen i hver av dem på fem nivåer.

Utdanningsdirektoratet startet høsten 2011 en gjennomgang av læreplanene for norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk. Hensikten med denne læreplanrevisjonen er å tydeliggjøre de grunnleggende ferdighetene. Tydeligere læreplaner skal gjøre det lettere for lærere og skoler å legge til rette for god progresjon i utviklingen av elevenes grunnleggende ferdigheter gjennom hele opplæringsløpet. Vi har nedsatt læreplangrupper som bistår oss i utformingen av de nye læreplanene. Gruppene skal avslutte arbeidet høsten 2012.

REVIDERING AV KROPPSØVINGSFAGET

Høringsbrev om endringer i kroppsøvningsfaget, både når det gjelder læreplan og bestemmelser for faget, er sendt på høring. I forkant av høringsbrevet har vi mottatt innspill fra ulike aktører i grunnskolen, i videregående opplæring og på høyskoler.

ÅTTE LÆREPLANER I VALGFAG PÅ UNGDOMSTRINNET SENDT PÅ HØRING

Vi har utarbeidet forslag til åtte læreplaner i valgfag for ungdomstrinnet. Forslagene til læreplaner og bestemmelser knyttet til dem, er sendt på høring. Til tross for svært knapp tid har det vært stor velvilje fra lærere til å delta i læreplangruppene. Etter vår vurdering har arbeidet resultert i læreplaner som i høy grad oppfyller oppdragskravet om at valgfagene skal føre til økt motivasjon og mestring for elevene. En utfordring er at skolene får liten tid til å forberede innføringen av valgfagene. Vi har derfor utarbeidet en implementeringsplan for innføringen av valgfagene lokalt.

VEDLIKEHOLD OG VIDEREUTVIKLING AV LÆREPLANDATABASEN GREP

Utdanningsdirektoratet publiserer læreplanverket for Kunnskapsløftet i læreplandatabasen Grep. I 2011 fikk databasen flere funksjoner, noe som øker mulighetene for å presentere læreplanene på flere språk og som letter prosessen med å legge inn ny informasjon. I tillegg har læreplaner, programområder og fag fått en unik nettadresse, noe som identifiserer og definerer læreplanen, programområdet eller faget.

Vi har utviklet et nytt databasesystem for å digitalisere rundskriv om fag- og timefordelingen i grunnopplæringen og om tilbudsstrukturen i videregående opplæring (udir-1-2011). All informasjon skal legges inn i databasesystemet i løpet av våren 2012. Fordi dette er et helt nytt

system, venter vi at det blir behov for en del justeringer og endringer når vi prøver det ut i praksis.

SATSING PÅ REALFAG OG LESING

Utdanningsdirektoratet leverte utkast til handlingsplan for fornyet satsing på realfag til KD våren 2011, og vi venter på tilbakemelding for å kunne arbeide videre med planen.

Vi har satt i gang nye lesetiltak. Det gjelder kompetanseheving innenfor tverrfaglig lesing, lesing i yrkesfaglige utdanningsprogram, lesing i SFO og leksehjelpstilbud. I tillegg kommer lesestimuleringsiltak som Bok til ungdom og styrking av Den kulturelle skolesekken.

Satsing på realfag og lesing må ses i sammenheng med oppfølgingen av ungdomstrinnsmeldingen. Vi har rapportert til KD om dette.

Forum for norskfaget

Forum for norskfaget har høsten 2011 gitt Utdanningsdirektoratet anbefalinger til den kommende læreplanrevisjonen av norskfaget. Framover vil forumet drøfte og gi anbefalinger om norskfaget som sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling. Sluttrapporten kommer våren 2012.

1900 ELEVER DELTAR I FORSØK MED FREMMEDSPRÅK

Forsøk med fremmedspråk som felles fag på 6.-7. trinn ble startet i 2010 og skal avsluttes i 2012. Rundt 1900 elever deltar, fordelt på 74 skoler, 45 kommuner og 17 fylker. Blant elevene som følger den mest benyttede læreplanmodellen i forsøket, har 44 % spansk, 26 % fransk, 23 % tysk, 2 % russisk og 1 % mandarin.

Fornøye elever og lærere

SINTEF evaluerer forsøket. Ifølge den første delrapporten fra forskerne blir det benyttet varierte undervisningsmetoder som gjenspeiler en lekende og praktisk tilnærming til språklæring. Muntlige aktiviteter er framtrøende. Gjennomgående er elevene svært motiverte. 89 prosent av lærerne deltar i forsøkets etterutdanningstilbud. Lærerne mener tilbudet har en god praktisk innretning, opplever at de selv er aktive og får god oppfølging. Skoleeiere, skoleledere og lærere som har vært involvert i forsøket, uttrykker klare ønsker om at faget må bli innført som obligatorisk fag.

I vurderingen må vi ta i betraktning at flere av deltaker-skolene tidligere har hatt satsinger på fremmedspråk på barnetrinnet, noe som påvirker representativiteten i forsøket. Det totale bildet av lokale behov og forutsetninger på landsbasis ved en eventuell nasjonal innføring av faget kan derfor avvike fra erfaringene fra dette forsøket. Det er derfor viktig at ulike geografiske, organisatoriske og strukturelle utfordringer og behov i kommunene følges opp nærmere i den videre evalueringen.

VELLYKKET FORSØK MED ARBEIDSLIVSFAG PÅ UNGDOMSTRINNET

I forsøket med et nytt fag på ungdomstrinnet, arbeidslivsfaget, deltar 133 skoler i 85 kommuner. I tillegg er det to privatskoler med. De fylkesvise nettverkene fungerer godt. Utdanningsdirektoratet er til stede på alle samlingene, og henter inn erfaringer fra forsøksskolene.

Alle aktørene er positive til forsøket, og de fleste skolene ønsker en avklaring på om arbeidslivsfaget blir obligatorisk. Alle forsøksskolene rapporterer om gode erfaringer med faget, og de peker på at det bidrar til å dekke behovet for mer praktisk rettet undervisning på ungdomstrinnet.

KARTLEGGINGER

Utdanningsdirektoratet satte våren 2011 i gang en kartlegging av sektorens bruk av, og erfaringer med, veiledninger til læreplaner for fag og veiledning om lokalt arbeid med læreplaner. Hovedfunnene i kartleggingen er at kjennskap til veiledningene, og bruken av dem, er begrenset blant lærere. Vi vil i forbindelse med implementeringen av reviderte læreplaner i fellesfagene ta hensyn til funnene.

Vi har kartlagt erfaringer med utdanningsvalg og elevrådsarbeid. Kartleggingen viser at fagene fremdeles gjennomføres ulikt i kommunene. Rapporten er sendt til KD. NOVA har levert den første delrapporten om arbeidslivsfag. Rapporten gir et realistisk bilde av forsøksskolenes erfaringer med arbeidslivsfag og norsk, engelsk og samisk fordypning.

Vi har gått gjennom et utvalg kompetansemål for å kartlegge hvordan demokrati og menneskerettigheter er forankret i læreplanverket. Kartleggingen, som er sendt til KD, viser at kompetansemål som ivaretar ulike aspekter ved demokrati og menneskerettigheter er forankret i mange fag og på alle nivåer. Vi har også sett på kartleggingen i forhold til funn fra studien International Civic and Citizenship Education Study (ICCS). (Se omtalte side 41) Del to av kartleggingen avdekket ikke mangler knyttet til elevenes kunnskaper, ferdigheter og holdninger om menneskerettigheter og demokratiforståelse sett ut fra de nasjonale læreplanene. Arbeidet er gjort i samarbeid med Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS), ved Universitetet i Oslo, og er sendt til KD.

ANDRE TILTAK KNYTTET TIL LÆREPLANER OG STRUKTUR

Ordning med å ta fag fra videregående opplæring

Vi har hentet inn eksempler fra skoler om ordningen med å ta fag fra videregående opplæring. Eksempelene er ikke publisert i påvente av at ordningen skal utvides ved en endring av Forskrift til opplæringsloven § 1–14 Tilbud om fag fra videregående opplæring til elever på ungdomstrinnet.



Endring i fag- og timefordeling i engelsk og norsk for elever på yrkesfaglig utdanningsprogram

Vi har foreslått endringer i timetallet i norsk og engelsk for elever på yrkesfaglig utdanningsprogram. Forslaget var på høring høsten 2011. Våre vurderinger etter høringsrunden skal sendes til KD våren 2012.

Stimuleringsstipend til kulturskoler/kulturtilbud

Som en del av Kulturløftet II har Utdanningsdirektoratet fordelt 40 millioner kroner som stimuleringsstipend til kulturskoler/kulturtilbud. Midlene er fordelt på 210 søkere. Vi mottok 352 søknader, med en samlet søknadssum på 125 millioner kroner. Econ Pöyry utfører en evaluering av fordelingen. Evalueringen varer ut 2012.

Økt lesekompetanse med program for skolebibliotek

Skoleåret 2010–2011 deltok 40 nye skoler i programmet. Alle deltakere var på kurs i regi av Universitetet i Agder, og de får oppfølging på Fronter. I evalueringen fremhever skolene betydningen av at rektor er prosjektleder. Skolene melder om økt og mer effektiv bibliotekbruk og noen ser også at elevene raskt har økt lesekompetansen.

Åtte ressurskoler som har deltatt over to år, utvikler nå modeller for skolebiblioteket som ressurs i lesing av fagtekster og sammensatte tekster, utvikling av læringsstrategier, informasjonskompetanse og bruk av digitale verktøy i undervisningen. Skoleåret 2011–2012 deltar 51 nye skoler og ti av fjorårets skoler i programmet. Alle fylkene er nå representert, og det er god fordeling mellom de ulike skoleslagene.

Styrking av svømmeopplæringen – 15 000 tok svømmemerket

Det ble gjennomført en svømmekampanje i perioden april – juni. Kampanjen ble gjennomført i samarbeid med Norges Svømmeforbund og Norges Livredningsselskap. Det ble delt ut cirka 15 000 svømmemerker. Kampanjen ble videreført høsten 2011 fordi antall elever som deltok i kampanjen ble mindre enn først antatt.

INDIVIDUELL VURDERING

VURDERING FOR LÆRING

Satsingen Vurdering for læring (2010-2014) skal bidra til at skoleeier, skoler og lærebedrifter videreutvikler en vurderingskultur og en vurderingspraksis som har læring som mål. Det skal skje gjennom økt kompetanse og forståelse for vurdering som redskap for læring. Arbeidet involverer lærere, instruktører/faglige ledere, elever, lærlinger¹, skoleledere og skoleeiere. Arbeidet tar utgangspunkt i fire prinsipper for god undervisningsvurdering som er nedfelt i forskrift til opplæringsloven.

Satsingen handler om undervisningsvurdering i fag, og for å understreke at undervisningsvurdering har læring som mål, brukes begrepet vurdering for læring. Vurdering for læring handler om at informasjon om elevenes og lærlingenes kompetanse og utvikling gir retning for planlegging og gjennomføring av opplæringen. Dette krever at lærere og instruktører systematisk innhenter, analyserer og bruker vurderingsinformasjon om elevene og lærlingene med det formål å se hvor de er i sin læring, hvor de skal, og hvordan de best kan nå målene sine. Det er avgjørende at elever og lærlinger involveres i vurderingsarbeidet, slik at de får innsikt i eget læringsarbeid og mulighet til å forbedre seg.

Hvorfor satse på vurdering?

Internasjonale studier viser at vurdering for læring (formativ vurdering) er en av de mest effektive måtene å styrke elevenes og lærlingenes utbytte av opplæringen på og deres muligheter til å lære².

To rapporter fra Evalueringen av Kunnskapsløftet i 2010 viser at skoler de siste årene har prioritert å videreutvikle egen praksis i undervisningsvurdering, men at det fortsatt er store variasjoner i hvor langt de har kommet.³ OECD anbefaler at Norge bør fortsette arbeidet med å gjøre vurdering for læring til en mer integrert del av den daglige undervisningen og at oppmerksomheten spesielt bør rettes mot bruk av faglig relevante tilbakemeldinger og elevinvolvering.⁴

Hvordan er satsingen organisert?

Utdanningsdirektoratet samarbeider med skoleeiere, universitets- og høgskoleinstitusjoner og Fylkesmannen. Vurdering for læring ses i sammenheng med andre satsinger i statlig regi som Ny GIV, Veilederkorps, SKUP og satsingene på læringsmiljø og klasseledelse. Skoleeier har ansvar for utviklingsarbeidet lokalt, bl.a. ved å drive lærende nettverk som læringsarena for lærere, instruktører, skoleledere og skoleeiere. Direktoratet organiserer samlinger for å bygge kompetanse hos ressurspersoner fra skoleeiere som skal drive utviklingsarbeidet lokalt. I tillegg har direktoratet et nært faglig samarbeid med forskere og fagpersoner fra Norge og Storbritannia og en ekstern rådgivergruppe med representanter fra lærerutdanning, fagopplæring, skoleeiere og skoleledere.

På nettsiden Vurdering for læring (www.udir.no/vurdering) kan deltakere i satsingen lærere, instruktører og skoleledere hente tips til å komme i gang, filmer, videoforedrag og verktøy til hjelp i vurderingsarbeidet. Siden brukes også i etterutdanning av lærere og av enkelte lærerutdanninger. Siden er godt besøkt, og tilbakemeldingene fra brukerne er at den er svært nyttig i arbeidet med å videreutvikle vurderingspraksis.

Erfaringer og utfordringer så langt

De 50 kommunene i første pulje i satsingen leverte undervisningsrapporter i mai 2011. Andre pulje som omfatter samtlige fylkeskommuner og 21 private og statlige videregående skoler, leverte sine undervisningsrapporter i november 2011. Rapportene viser at det for begge puljene er stor variasjon i hvor langt den enkelte skoleeier, skole og lærebedrift har kommet og hvordan utviklingsarbeidet er gjennomført. Mange peker på at det tar tid å endre holdninger, kultur og praksis. Mange skoleeiere viser også til at satsingen har ført til et mer bevisst forhold til læreplaner og hva elevene og lærlinger skal lære, og ikke bare hva som skal gjøres eller hvilket lærestoff de skal komme gjennom. Det er også økt bevissthet rundt egen vurderingspraksis og mer konstruktive diskusjoner om læreplaner og vurdering. Erfaringer fra begge puljene er at kommuner og fylkeskommuner som bruker allerede etablerte strukturer for skoleutvikling eller nettverk i arbeidet med vurdering for læring, så ut til å komme raskere i gang enn de som måtte starte med å bygge opp slike strukturer.

¹ Begrepet elever og lærlinger slik det brukes her omfatter også lærekandidater og voksne i grunnopplæringen.

² OECD (2005): *Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms*. Denne undersøkelsen omfatter ikke lærlinger.

³ Rønning, W. m.fl. (2010): *Vurdering i Kunnskapsløftet*.

⁴ Nusche, D., Earl, L., Maxwell, W. and Shewbridge, C. (2011): *OECDs reviews on Evaluation and Assessment in Education – Norway*.

Utfordringer som går igjen i begge puljer, er at deltakerperioden oppleves som kort (16 mnd.), og at det kan være utfordrende å videreføre satsingen lokalt. Noen skoleeiere har forlenget satsingens varighet med egne midler, og én skoleeier har tatt initiativ til at skoleeiere i pulje 1 møtes igjen høsten 2012 for å dele erfaringer etter at deltakelsen i den nasjonale satsingen er avsluttet. Andre utfordringer er å forankre satsingen hos alle involverte på lokalt nivå, og å spre god praksis til flere enn de som er mest involvert. I pulje 2 er det en utfordring for flere av fylkeskommunene å involvere lærebedrifter i utviklingsarbeidet og å få til samarbeid mellom skole og lærebedrifter.

Veien videre

Ved inngangen til 2012 deltar 171 skoleeiere i satsingen. I februar og mars 2012 skal vi arrangere fire regionale spredningskonferanser som baserer seg på erfaringene fra satsingen.

KVALITETSSIKRING AV STANDPUNKTVURDERING

Utdanningsdirektoratet gjennomførte i 2011 flere tiltak for å kvalitetssikre standpunktvurderingen. (Se også andre steder i årsrapporten, blant annet i temaoppslaget om Vurdering for læring). I 2011 tilbød alle regioner etterutdanningsopplegg for Vurdering for læring og standpunktvurdering. I forbindelse med revisjon av læreplanene i norsk, engelsk, matematikk, samfunnsfag og naturfag er det vedtatt å utarbeide veiledende kjennetegn på måloppnåelse på 10. trinn. Karakterstøttende prøver i samfunnsfag og naturfag på 10. trinn er også under utvikling. Som tiltak for å kvalitetssikre lokalt gitt eksamen gjennomførte fylkesmennene i 2010 en kartlegging av lokale retningslinjer. Utdanningsdirektoratet foreslår å forskriftsfeste at skoleeier har ansvar for å utarbeide retningslinjer for disse eksamenene.

KOMPETANSEUTVIKLING

Deltakerundersøkelsen fra *Kompetanse for kvalitet* viser at de som deltar i videreutdanningen har stor oppslutning blant lærere og at de som deltar er meget fornøyd med studiene og tilretteleggingen. Partene er blitt enige om å endre finansieringsordningen i den nye strategiperioden 2012–2015. Rektorutdanningen er fortsatt en suksess, og signalene rundt lederutdanningen for styrere i barnehage er så langt positive. Vi har også bidratt i den nasjonale satsingen Ny GIV, og har startet utvikling av etterutdanning på områdene klasseledelse, vurdering for læring, lesing og regning, som ledd i oppfølgingen av ungdomstrinnsmeldingen.

SKOLEBASERT KOMPETANSEUTVIKLING I KLASSELEDELSE, LESING OG REGNING

Utdanningsdirektoratet har i 2011 lyst ut midler til universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) til arbeid med skolebasert kompetanseutvikling innen prioriterte fagområder på ungdomstrinnet. Sentrale oppgaver for UH-institusjonene vil være å bidra med å utarbeide et rammeverk i klasseledelse, lesing, regning og vurdering for læring, følge en utprøving i alle lærerutdanningsregionene og bidra til gjennomføringen i stor skala. Arbeidet er en del av oppfølgingen av ungdomstrinns-

meldingen. Videre arbeid med disse fagområdene vil bli beskrevet i en strategi og en handlingsplan for oppfølging av ungdomstrinnet, som vi har begynt å utarbeide i samarbeid med KD.

UTDANNINGSDIREKTORATETS ARBEID MED NY GIV

Overgangsprosjektet i Ny GIV er et systematisk samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner om oppfølging av elever med svake faglige prestasjoner og forutsetninger for å gjennomføre videregående opplæring. Flere enn 600 lærere, to fra hver prosjektskole, deltok i første pulje av etterutdanningen, som la vekt på opplæringen av de grunnleggende ferdighetene i lesing, skriving og regning. Temaene som læringsmiljø, klasseledelse og vurdering for læring ble også berørt. Evalueringen viser at skoleringen har vært nyttig. Ny GIV ble styrket i revidert nasjonalbudsjett, slik at vi kunne starte neste pulje av etterutdanningen tidligere enn planlagt. Fire av de fem første samlingene ble gjennomført høsten 2011. Totalt skal nær 1350 lærere delta i andre pulje, inkludert cirka 100 lærere fra private skoler.

Oppfølgingsprosjektet – vellykket kompetanseheving

Oppfølgingsprosjektet i Ny GIV skal styrke samarbeidet mellom fylkeskommuner og NAV om ungdom som er utenfor videregående opplæring og arbeidsliv. I tillegg skal oppfølgingstjenesten i fylkeskommunene styrkes. Utdanningsdirektoratet ga tilbud om kompetanseheving for i alt 500 ansatte i oppfølgingstjenesten og NAV i samarbeid med Høyskolen i Lillehammer. Kompetansetilbudet ble gitt regionalt gjennom to to-dagers samlinger og hadde som mål å støtte opp under prosjektgjennomføringen i oppfølgingsprosjektet. Det var tett samarbeid med en programkomité som bestod av prosjekteiere og fagpersoner. Første og andre samling ble gjennomført høsten 2011. Evalueringen er ikke avsluttet, men skoleringen oppfattes som vellykket av deltakerne og Utdanningsdirektoratet.

ETTER- OG VIDEREUTDANNING

Studieåret 2011–2012 deltar om lag 1500 lærere i videreutdanningen *Kompetanse for kvalitet*. Målet var 2500 deltakere. Over 4000 lærere søkte. Cirka 1000 lærere deltar på tilbudene som er opprettet i forbindelse med strategien. Av disse deltar cirka 250 på tilbudene ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Det er størst oppslutning om tilbudene i leseopplæring, matematikk, engelsk, rådgivning og norsk. 19 av 96 tilbud hadde to eller færre søkere og ble avlyst, men utdanningsinstitusjonene fikk anledning til å omdisponere midler til etterutdanning innen samme fagområde. Om lag 500 lærere deltar på selvvalgte tilbud, det vil si ordinære videreutdanningstilbud i andre fag eller studiesteder enn de nasjonalt frikjøpte studietilbudene.

Deltakerevaluering for studieåret 2010/2011 ble gjennomført av Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU)/Oxford Research. Evalueringen viser at lærerne er meget tilfredse med undervisningen, og dette gjelder både tilrettelegging, organisering, innhold, formidling og forelesernes kompetanse. Studiet oppleves også i høy grad som relatert til læreplanene i Kunnskapsløftet. Nesten alle lærere har fått frigjort tid i tråd med strategien. DPU/Oxford Research peker likevel på at videreutdanningen med fordel kan settes inn i en større sammenheng på skolene, for å styrke kunnskapsdelingen.

Opplegg og valg av nasjonalt prioriterte områder for neste strategiperiode 2012–2015 har vært et sentralt tema i arbeidet med den nye strategien *Kompetanse for kvalitet*. Høsten 2011 lyste vi ut oppdrag til UH-sektoren om å tilby videreutdanning i perioden 2012-2015.

Vi har etablert samarbeid med lærerutdanningsregionene om etter- og videreutdanning. Mandatet for regionene er forankret i arbeidsutvalget i Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU), og vi tildelte midler til de koordinerende institusjonene høsten 2011.

Ingen økning i antall lærere som tar videreutdanning

Antall lærere som deltar i videreutdanningen under *Kompetanse for kvalitet* har vært lavere enn ønskelig og lavere enn forutsatt i budsjettene. Skoleeierne har rapportert om 596 lærere fra barnetrinnet, 675 fra ungdomstrinnet og 314 fra videregående opplæring i ulike videreutdanningstilbud, det vil si totalt 1585 lærere

Wake up, dere!
Det er dere som skal lære opp
the new generation!
Så ta ansvar!

Søk på Videreutdanning for lærere!
udir.no/videreutdanning

Rektorutdanning?
Hva med oss vaktmestere'a?
Det å håndtere elever er ikke'no mot å få beboera i Tertiltten til å gjøre hjemmeleksa!

Søk på Rektorutdanningen!
udir.no/rektorutdanning

Utdanningsdirektoratet

for skoleåret 2010–2011, mens 1538 lærere tar videreutdanning i skoleåret 2011–2012. Oppsummering av deltakerundersøkelsen og fylkesmennenes kvalitative vurderinger av rapporteringen er sendt til KD.

Etterutdanning på prioriterte områder

I 2011 fordelte fylkesmennene 44,1 millioner kroner til gjennomføring av etterutdanning i leseopplæring, regneopplæring, vurdering, klasseledelse og fag- og yrkesopplæringen. For våren 2012 er det også lyst ut midler til utvikling av etterutdanningstilbud i lesing som grunnleggende ferdighet for lærere som underviser i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. I 2010–2011 ble det utviklet etterutdanningstilbud innen nasjonalt prioriterte områder med utprøving høsten 2011. 52 kommuner/fylkeskommuner deltok. Tilbudene vil bli evaluert på en erfaringssamling våren 2012.

Skoleeierne har rapportert at 12 643 skoler og 161 890 lærere og rådgivere deltok i etterutdanning i 2010. Mange skoler og lærere var med på flere kurs. 22 586 deltok i leseopplæring, 11 960 i regneopplæring, 42 955 i elevvurdering og 2193 i rådgivning. Skoleeierne rapporterer i tillegg at 12 505 yrkesfaglærere, 34 558 instruktører, 13 492 prøvenemndsmedlemmer og 304 klagenemndsmedlemmer deltok på etterutdanningskurs.

Lederskolering i utdanningssektoren

Utdanningsdirektoratet har oppsummert status for statens engasjement i skoleledelse og lederskolering i utdanningssektoren, og har utarbeidet et forslag til videre arbeid, prioriteringer og nye initiativ. Forslaget som er ment som et utgangspunkt for statens langsiktige program for bedre lederskolering i utdanningssektoren, er sendt til KD.

REKTORUTDANNINGEN – NESTEN DOBLING I ANTALL SØKERE

I 2011 ble rektorutdanningen tilbudt på Universitetet i Oslo ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS), BI i Stavanger, Oslo og Sandefjord, Administrativt forskningsfond (AFF) v/Norges handelshøyskole, Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), Universitet i Bergen (UiB) i Bergen og Førde og Norges naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i Trondheim og Tromsø. Det var 850 søkere til rektorutdanningen, en betydelig økning fra 2010 da det var 483 søkere. 410 ble tilbudt plass, en økning sammenlignet med 380 året før.

Tilbakemeldingene på utdanningen har vært positive. Skoleeiere har vist økende interesse for å velge ut kandidater, og studiested de ønsker at skolelederne deres skal bruke.

Vi har hatt samtaler med KS om, og i hvilken grad, lærere skal delta i rektorutdanningen. Det gjenstår en avklaring om prinsipper for utvelgelse av kandidater som ikke er skoleledere.

LEDERUTDANNINGEN FOR BARNEHAGESTYRERE FIKK OVER 1 000 SØKERE

Formålet med lederutdanningen er å gjøre styrere bedre i stand til å utøve lederskap i barnehagen. Høsten 2011 startet første kull av styrerutdanningen med 300 deltakere. Utdanningen ble raskt etterspurt og vi fikk hele 1108 søkere til studiet. Plassene ble likt fordelt mellom private og kommunale barnehager. 75 prosent av studie-plassene gikk til styrere med null til tre års erfaring, og 25 prosent til styrere med mer enn tre års erfaring.

Studietilbudet gis ved fem studiesteder: Universitetet i Agder (UiA), BI i Oslo, Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), Administrativt forskningsfond (AFF) v/Norges handelshøyskole (NHH) og Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim (DMMH). For å sikre at studiet har høy kvalitet og relevans, deltar vi på studiesamlinger og har møter

med tilbyderne. Foreløpig tilbakemelding fra studenter og tilbydere viser at studiet har høy kvalitet. Vi starter en ekstern evaluering av utdanningen våren 2012.

HOSPITERING MELLOM ARBEIDSLIV OG LÆRERE I FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

Fylkeskommunene Oslo, Akershus, Buskerud, Oppland, Hedmark, Møre og Romsdal er med i utprøvingen av en hospiteringsordning. Fylkeskommunene informerte skoler og bedrifter våren 2011, etablerte nettverkene og planla hospitering i eget fylke i skoleåret 2011–12. Ett av fylkene startet gjennomføringen allerede i februar 2011. Etter planen skal cirka 75 yrkesfaglærere hospitere i bedrift og 15 instruktører/faglige ledere hospitere i skole. I tillegg vil to fylkeskommuner involvere om lag ti felles-faglærere i utprøvingen. Instituttet for arbeidslivs- og velferdsforskning (FAFO) skal evaluere hospiteringsordningen.

VEILEDNING FOR NYUTDANNEDE LÆRERE OG FØRSKOLELÆRERE

Målet har vært at alle nyutdannede førskolelærere skal tilbys veiledning fra høsten 2011, på lik linje med nyutdannede lærere. Vi har utbetalt 8,3 millioner kroner til tiltak slik at arbeidsgivere skal kunne tilby og gjennomføre veiledning på en kvalitativt god måte. Tiltakene driftes i all hovedsak av lærerutdanningsinstitusjonene. I alt er det 15 tiltak for nyutdannede som dekker hele landet. Tolv av disse tiltakene omfatter også nyutdannede førskolelærere.

Våren 2011 informerte vi om veiledningen til alle avgangsstudenter på førskolelærerutdanningen. I tillegg ble det sendt informasjon til alle barnehageeiere. Det vil gjennomføres en kartlegging som vil si noe om antall nyutdannede som får veiledning, og om organiseringen av veiledningen. For å få med barnehagesektoren i tillegg til skolesektoren, er kartleggingen utsatt til våren 2012. Kartleggingen gjennomføres som et samarbeid mellom KS og Kunnskapsdepartementet, og er en oppfølging av avtalen mellom partene fra 2009 om at alle nyutdannede skal tilbys veiledning.

SEKTORENS BEHOV FOR KOMPETANSEUTVIKLING

Oxford Research/DPU har gjennomført og analysert en deltakerundersøkelse blant dem som har deltatt i videreutdanning⁵. Det arbeides også med kartlegging av lærerkompetanse, men denne kartleggingen er noe forsinket. Skoleeiere har for øvrig rapportert på gjennomføring av etter- og videreutdanning.

Det foreligger ingen samlet analyse av kompetansebehov. Partene har likevel i den nye strategien *Kompetanse for kvalitet* blitt enige om prioriterte fag og områder i neste periode med videreutdanning. Det er også enighet om at det bør gjennomføres undersøkelser av lærernes kompetanse på skolenivå i forkant av hver ny strategiperiode.

STØTTE OG VEILEDNING TIL SKOLER OG SKOLEEIERE

VEILEDERKORPS

Veilederkorpset gir støtte til skoleeiere og skoler som trenger veiledning for å bedre læreprosessene i skolen. Utdanningsdirektoratet har ansvar for drift og vedlikehold av veilederkorpset. I 2011 har vi dokumentert erfaringer fra prøveprosjektet og vi har utarbeidet en opptrappingsplan for perioden 2011–2013.

Prøveprosjektet i Vest-Agder og Hordaland ble avsluttet våren 2011. Erfaringene fra veiledningen i prosjektet viser betydningen av at skoleeier er engasjert i skolens utviklingsarbeid. For å lykkes med kvalitetsutvikling er det viktig at skoleeier har fokus på systematisk arbeid.

Veilederkorps 2011

For 2011–2012 skal veilederkorpset tilby veiledning i syv fylker: Nordland, Nord-Trøndelag, Hordaland, Rogaland, Østfold, Akershus og Hedmark. Fylkesmennene i de syv fylkene skal informere og motivere, samt koordinere søknader fra kommunene i eget fylke.

29 skoleeiere inngikk veiledningsavtale for et og et halvt år med oppstart våren 2011. Totalt 97 skoler omfattes av avtalene. Rekruttering til veilederkorpset ble gjennomført nasjonalt høsten 2010. Målet er å bygge kompetanse for veiledning av skoleeiere og skoler nasjonalt, og 49 veiledere av 140 søkere ble engasjert i veilederkorpset. I tillegg ble 22 av søkerne engasjert for å gi veiledning til kommuner knyttet til skole- og kommuneutviklingsprosjektet (SKUP).

Veilederkorpset fortsetter

Tilbud om veiledning for høsten 2012 ble lyst ut i Buskerud, Oppland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Troms. Fra januar 2012 har 26 skoleeiere, to fylkeskommunale og 24 kommunale skoleeiere fått tilbud om veiledning. 61 veilederkandidater av 117 søkere fikk grunnskoloring høsten 2011, og 53 av disse er engasjert i veilederkorpset. I tillegg er det opprettet en vikarpool av 5 veiledere som vil følge skoloringen og bistå ved behov i de etablerte teamene.

Første trinn i skole- og kommuneutviklingsprosjektet (SKUP)

SKUP er en videreføring av arbeidet med oppdraget om å støtte til kommuner med svake elevresultater. Målet med SKUP er å bedre elevresultatene gjennom å bistå kommunene med skoleutvikling. Utviklingsarbeidet skal ha et langsiktig perspektiv utover prosjektperioden (2011-2012).

17 kommuner, med til sammen 60 skoler, deltok i prosjektets første trinn våren 2011. Skoleeierne og skolene fikk tildelt veiledere som skulle bistå i undersøkelser og analyser i egen organisasjon. Alle skolene gjennomførte ståstedsanalysen og organisasjonsanalysen. 14 skoler fikk også ekstern skolevurdering. Analysene ble oppsummert i en SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats). SWOT-analysen for skolene viser at det er store forskjeller mellom skolene, men at det også er gjennomgående fellestrekk når det gjelder utfordringer, som ledelse, organisering, faglig og pedagogisk kompetanse. Alle skoleeierne gjennomførte en SWOT-analyse. SWOT-analysen for skoleeierne viser at det også er store forskjeller mellom kommunene, men at også de har noen fellestrekk når det gjelder utfordringer, som utøvelse av skoleeierskap og ledelse, organisering, dialog og samhandling mellom politisk og administrativt nivå og mellom skoleeier og skolene.

Andre trinn i SKUP

Utdanningsdirektoratet har inngått avtale med 20 kommuner om å delta i andre trinn i SKUP. 14 av de 17 kommunene som deltok i første trinn takket ja til å delta i andre trinn. I tillegg fikk seks kommuner som mottar veiledning fra veilederkorpset tilbud om å delta. Alle kommunene vil delta på et organisasjonsutviklingsprogram for skoleeiere. Målet er at organisasjonsutviklingsprogrammet skal:

- Gi utvidet kunnskap om og forståelse av skoleeiers rolle og ansvar, samt hvordan godt skoleeierskap skal utøves.
- Gi utvidet kunnskap om hvordan skoleeier kan drive skoleutvikling i kommunen.
- Igangsette utviklingsarbeid ut fra identifiserte behov hos skoleeier og skolene.

Hver kommune får i tillegg tilbud om deltakelse på inntil to arbeidsseminarer. Arbeidsseminarene er i hovedsak skolebaserte tiltak, som i første rekke retter seg mot skolene, og som skal bygge på tidligere eller igangsatte utviklingstiltak. Vi utvikler seminarene i samarbeid med relevante fagmiljøer og i dialog med den enkelte skoleeier. Temaene på seminarene er valgt på bakgrunn av behovene fremkommet i SWOT-analysene.

Risiko

Veilederkorps og SKUP har i stor grad samme risikofaktorer knyttet til måloppnåelse. Vi kan se tilløp til urealistiske forventninger hos skoleeiere og skoleledere som oppfatter at Utdanningsdirektoratet skal komme og rydde opp, mens hovedmålet for tiltakene i stor grad er å utvikle og forsterke målgruppens egen kapasitet til å løse oppgavene knyttet til kvalitetsutvikling. Mange av kommunene har utfordringer med å utøve et aktivt skoleeierskap. Å øke kompetansen deres på kvalitetsutvikling og kvalitetssikring vil være sentralt.

Den største risikofaktoren er kvaliteten på vår veiledning av skoleeiere og skoler. Vår veiledning er avhengig av veilederne og av de eksterne kompetansemiljøene. Kritiske faktorer er derfor etterutdanningen av veilederne og det at kompetansemiljøene er få og små.

Problemstillinger framover:

- Evaluering og videreutvikling av veilederkorpsets virksomhet.
- Løpende kvalitetssikring av de faglige elementene i veilederskoleringen.
- Integrasjon av innholdselementene fra SKUP inn i veilederkorpsset.
- Organisering av veilederkorpsset etter 2013.

ANDRE STØTTE- OG VEILEDNINGSTILTAK

Verktøy for skoleutvikling ble godt mottatt

Skoleåret 2010–2011 benyttet 600 skoler ståstedsanalysen og 297 skoler organisasjonsanalysen. 33 skoleeiere har pilotert skoleeieranalysen. Verktøyene er godt mottatt i sektoren. Vi har innhentet erfaringer med bruk av analysene fra blant annet skoler og skoleeiere som får veiledning fra veilederkorpsset. Tilbakemeldingene viser at analysene gir skoler og skoleeiere et godt grunnlag for å vurdere egen situasjon og velge områder for utviklingsarbeid.

Skoleeieranalysen ble pilotert i 2011, og erfaringene skal danne grunnlag for videre utvikling. Høsten 2011 startet vi planleggingen med å revidere og forbedre ståstedsanalysen. Første trinn er utviklingen av et rammeverk.

Ekstern skolevurdering brukes til å vurdere skolenes sterke sider og utfordringer på et valgt tema. Temaene framkommer i skolers og veilederes analyse av resultatene i ståstedsanalysen og organisasjonsanalysen. Ekstern skolevurdering ble gjennomført på 14 skoler i SKUP og 17 skoler i Veilederkorpsset i 2011.

Kompetanse- og ressursmiljøer

Gjennom våre støttetiltak og tilbud får skoler og skoleeiere bedre tilgang til, og kunnskap om, ulike kompetanse- og ressursmiljøer. Et eksempel er etableringen av lærerutdanningsregionene, der det utvikles faglig samarbeid mellom UH-institusjoner for å kunne styrke regionale ressursmiljøer. Et annet eksempel er den måten vi bruker og eksponerer eksterne kompetansemiljøer i veilederkorpsset, i SKUP og i ekstern skolevurdering. Også

sammensetningen av veilederteam og organisering av de nasjonale støtte- og veiledningstiltakene kan bidra til at skoler og skoleeiere får bedre tilgang til kompetanse- og ressursmiljøer. (Se også omtale av spesialpedagogiske kompetansesenter – Statped og nasjonale senter i kapittel 4.)

Leksehjelp har noen utfordringer

Vi har informert om leksehjelp på våre nettsider og på konferanser om satsingen Bedre læringsmiljø. Tilbakemeldinger fra sektor peker på utfordringen med at det som regel er ufaglærte som gir leksehjelp. Noen kommuner har også utfordringer med skyss og med at leksehjelpen burde vært tilbudt på ungdomstrinnet.

Entreprenørskap – workshop for å avdekke behov.

I arbeidet med en ressursbank for entreprenørskap har vi sammen med Senter for IKT i utdanningen arrangert en workshop for å finne ut hva skolene trenger for å få entreprenørskap inn i undervisningen. Vi kom frem til at:

- Eksemplene i ressursbanken bør illustreres med film snutter og kobles til fag og kompetansemål.
- Ressursbanken bør inneholde en liste over skoler som har gode metoder for entreprenørskap.
- Vi bør involvere de nasjonale sentrene.

Skapende læring

Utkast til rapport for strategiplanen *Skapende læring* (2007–2010) utarbeidet av Nasjonalt senter for Kunst og kultur i opplæringen ble sendt til Utdanningsdirektoratet våren 2011. Endelig sluttrapport vil foreligge våren 2012. Avslutningskonferansen med cirka 100 deltakere ble gjennomført i Bodø våren 2011.

Skoler over hele landet deltar i ordningen med lektor II

Ordningen med lektor II er videreutviklet i tråd med retningslinjene fra KD. Ordningen har klart overgangen fra pilotprosjekt til prosjekt. I skoleåret 2011–12 deltar 133 skoler i prosjektet som har god geografisk og faglig spredning.

Den naturlige skolesekken – færre skoler, bedre oppfølging

Den naturlige skolesekken er et verktøy for skoler for å bruke det naturlige nærmiljøet som læringsarena. Vi har i år inngått avtale med fem universiteter og høyskoler spredt over landet for å sikre bedre oppfølging av skolene som deltar i prosjektet. I skoleåret 2011–12 deltar 94 skoler. For å øke kvaliteten på oppfølgingen som skolene får i prosjektet, er antallet skoler redusert i forhold til forrige skoleår. Vi arrangerte en vellykket konferanse for prosjektet.

Støtte til Elevorganisasjonen, Operasjon Dagsverk og tildeling av priser

Vi har gitt Elevorganisasjonen prosjektstøtte til blant annet skolebesøk og seminar for elevråd og tillitsvalgte. Vi har også gitt Operasjon Dagsverk støtte til å utvikle informasjonsmateriell og opplæringstiltak. Fylkesmennene nominerte 20 kandidater fra 14 fylker til Dronning Sonjas skolepris. Det er dobbelt så mange som i fjor, og mange av kandidatene leverte meget gode søknader. Malakoff videregående skole i Moss vant prisen for 2011.

Benjaminprisen for 2011 ble delt ut på den internasjonale minnedagen for Holocaust 27. januar 2012 til Karuss skole i Kristiansand. Vi mener Benjaminprisen kan bli et sterkere virkemiddel i arbeidet med å styrke skolens arbeid mot rasisme og diskriminering. Vi ønsker derfor å benytte den faglige kompetansen som Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) har. Ved å knytte senteret, og nettverket av organisasjoner som senteret er en del av, til administrering av prisen, styrkes prisens faglige innhold. HL-senteret har fra høsten 2011 fått et permanent ansvar som juryens leder, og har oppnevnt en jurysekretær.

Barn som ikke møter på skolen

Det er utarbeidet og publisert en veileder for hvordan skoleeier systematisk kan håndtere problemstillingen vedrørende barn som ikke møter på grunnskolen.

Rådgivning i skolen og oppfølgertjenesten

Utdanningsdirektoratet har systematisert resultater fra nyere forskning om sosialpedagogisk rådgivning og utdannings- og yrkesrådgivning i grunnopplæringen. Vi har beskrevet og vurdert rådgivningen, og presenterer anbefalinger om tiltak som kan styrke den i framtiden. Rapporten ble sendt til KD våren 2011.

Individuell utviklingsplan

Utdanningsdirektoratet har arrangert en avslutningskonferanse for fylkene som har deltatt i forsøket om individuell utviklingsplan. Her ble blant annet evalueringen til Rambøll presentert.

Prosjekt "God sosialpedagogisk rådgivning"

Det to-årige prosjektet "God sosialpedagogisk rådgivning i skolen" ble avsluttet med en sluttkonferanse for prosjektdeltakerne våren 2011. I etterkant av prosjektet er det utarbeidet en rapport som presenterer resultater, erfaringer og verktøy for god sosialpedagogisk rådgivning



i skolen. Rapporten er publisert på Udir.no og sendt til KD og prosjektskolene i trykt utgave.

Rådgivningstjenesten for skoleanlegg

Utdanningsdirektoratet har fulgt opp rådgivningstjenesten for skoleanlegg, og gjennomførte en nasjonal konferanse høsten 2011. Fra 2012 vil rådgivningstjenesten skifte navn til Rådgivningstjenesten for barnehage- og skoleanlegg.

Tilbakeføring gjennom arbeid, fritid og utdanning

TAFU (Tilbakeføring gjennom arbeid, fritid og utdanning), tidligere kalt KrAmi, er et tiltak for å få tidligere dømte tilbakeført til samfunnet. Målgruppen er voksne kvinner og menn som på grunn av sin kriminelle og sosiale bakgrunn finner det vanskelig å komme ut i arbeid og utdanning på egenhånd.

Kunnskapsdepartementet, Justisdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeidsdepartementet er aktivt inne i styringen av TAFU. Ordningen finnes i dag i Rogaland og Tromsø. TAFU Rogaland ble iverksatt høsten 2009 og tok imot de første deltakere våren 2010.

I Tromsø ble medarbeiderne ansatt i mai 2011, og de første deltakerne kom i august 2011. Hittil har prosjektet ført til at 15 tidligere straffedømte i Rogaland er i fast arbeid eller har fått praksisplass. Prosjektet varer ut 2012.

Likestilling i barnehage og grunnpoplæring

Tiltakene i handlingsplan for likestilling er igangsatt og gjennomført. Rapporter viser at det er et utviklingspotensial når det gjelder å integrere kjønnsperspektivet i skolens arbeid og i rådgivningen. Ressursmaterieell om samliv og seksualitet er tilgjengelig for skoler og helsestasjoner. ReaLise–ditt utdanningsvalg! har tiltak for å øke rekruttering av jenter til realfag med lav kvinneandel. Det er utarbeidet en nettbasert veiledning for bevisste utdanningsvalg. Veiledningen til forskriften til likestillingsloven om rett til særbehandling av menn i forbindelse med undervisning av, og omsorg for, barn er ferdig. Vi har laget en oversikt over samtlige gjennomførte og påbegynte tiltak i handlingsplanen. Oversikten er sendt til KD.

INTERNASJONALT ARBEID

Utdanningsdirektoratet har fulgt opp EUs utdanningspolitiske arbeid innenfor fag- og yrkesopplæring. Vi er medlemmer i nettverk som EU Quality Assurance in Vocational Education & Training (EQAVET), Advisory Committee on Vocational Training, og sitter som observatør i Leonardo da Vinci-utvalget. Videre har vi oppfylt kontrakten med European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), og har gitt en systembeskrivelse av norsk fag- og yrkesopplæring, rapportert om norsk ferdig-

hets- og kompetansestrategi, samt gjennomført et møte med det norske ReferNettverket våren 2011.

Vi har koordineringsansvaret for UNESCOs skolenettverk ASPnet. Det årlige seminaret ble gjennomført våren 2011, med hovedtema likestilling. Det er 36 skoler som deltar i nettverket, fra barnetrinnet til og med videregående opplæring. Vi har fått rapporter fra skolene, som viser at det er noe variasjon på aktivitetsnivået i det internasjonale arbeidet. I tillegg sitter vi i referansegruppen til UNESCOs arbeid med kvalitetsrammeverk.

I 2011 har arbeidet i European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN) i hovedsak vært knyttet til nettverkets arbeid for å øke tilgangen til veiledningsressurser. Arbeidet gjøres i samarbeid med Vox og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet er nasjonal koordinator for Euroguidance. Dette omfatter også gjennomføring av Academia-utvekslingen, som ble gjennomført ved at 25 norske rådgivere i regi av Academia reiste på kurs til et annet europeisk land med stipend fra Lifelong Learning Programme (LLP)/Leonardo da Vinci. Tolv utenlandske rådgivere deltok på kurs i Norge våren 2011. Kurset ble holdt i regi av Utdanningsdirektoratet.

Vi har i år prioritert kvalitetsutvikling av det norske innholdet på den europeiske utdanningsportalen Ploteus. Vi har startet et samarbeid med IKT-senteret og europeiske aktører. Vi deltar også i OECD/CERIs program Innovative Learning Environment (ILE) gjennom aktiv deltakelse på konferanser og ved utvikling av programmet og case-utvikling. Utdanningsdirektoratets strategi og arbeid med skoleutvikling ble presentert på den årlige ICSEI-konferansen.

Plan for internasjonalisering av grunnpoplæringen

Som oppfølging av St. meld. nr. 14 (2008–2009) Internasjonalisering av utdanning har vi i samarbeid med Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) utviklet en plan for internasjonalisering i grunnpoplæringen. Generelt ser vi behovet for å synliggjøre sterkere sammenhenger mellom tiltak rundt nasjonalt og internasjonalt arbeid. Viktige spørsmål som bør drøftes videre er blant annet

- juridiske forhold knyttet til godkjenning av utenlandsopphold/utdanning i utlandet
- rammer for etablerte finansieringsordninger og vurdering av eventuelle nye ordninger
- forhold knyttet til EUs utdanningspolitikk, som utvikling av en nasjonal mobilitetsstrategi og implementering av EUs tiltak for økt mobilitet

I tillegg har Utdanningsdirektoratet en aktiv rolle knyttet til indikatorsamarbeid og deltakelse i internasjonale undersøkelser i regi av OECD og IEA. (Se Internasjonale studier side 40)

FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

Høy kvalitet i fag- og yrkesopplæringen er avgjørende for å øke gjennomføringen i videregående skole. Å utdanne elever og lærlinger til fagarbeidere som tilfredsstillt arbeidslivets behov, krever godt samarbeid mellom utdanningssektoren, statlig utdanningsmyndighet og partene i arbeidslivet. Derfor prioriterte vi i 2011 arbeidet med nye retningslinjer for samarbeidet mellom Utdanningsdirektoratet og partene i arbeidslivet arbeidet med tilbudsstrukturen i fag- og yrkesopplæringen og med prosjekt til fordypning.



NYE RETNINGSLINJER FOR SAMARBEIDET MELLOM ARBEIDSLIVET OG UTDANNINGSMYNDIGHETENE

Den norske fag- og yrkesopplæringen bygger på tett samarbeid mellom arbeidslivets parter og utdanningsmyndighetene, både på sentralt og lokalt nivå. Partssamarbeidet er organisert gjennom Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) og de ni faglige rådene på sentralt nivå, og gjennom yrkesopplæringsnemndene på fylkesnivå. Samarbeid og kontinuerlig dialog skal sikre god kvaliteten i opplæringen.

Utfordringer med fleksibilitet og forutsigbarhet

Det er en utfordring å finne løsninger som tilfredsstillt arbeidslivets behov for fleksibilitet og raske avgjørelser, og utdanningssektorens behov for forutsigbarhet. I møte med oss i 2010 pekte SRY og de faglige rådene på spesielt store utfordringer knyttet til endringstakten i fagenes innhold og struktur. Flere bransjer var bekymret for at inngangene på Vg1 blir for brede, noe som fører til at elevene ikke får tilstrekkelig dybdekompetanse når de begynner i lære. Rekrutteringsproblematikken, situasjonen for de små fagene og voksnes plass i Kunnskapsløftet, ble trukket fram. Organisasjonene påpekte at saksbehandlingstiden var lang.

Vi tar grep

Vi satte ned en arbeidsgruppe som består av ledelsen i SRY, Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet, for å finne løsninger. Våren 2011 la arbeidsgruppen frem de nye retningslinjene for samarbeidet mellom partene. Retningslinjene beskriver organiseringen av partssamarbeidet og gjør det mulig for aktørene å bidra til at handlingsrommet i Kunnskapsløftet utnyttes. Målet er å styrke samarbeidet, effektivisere saksbehandlingen, bedre informasjonen og øke kunnskapen om det som skjer på fagfeltet.

Klare forpliktelser

Retningslinjene gir klare forpliktelser til hele partsamarbeidet, og det stilles høye krav til dokumentasjon og forankring i organisasjonene. SRY og de faglige rådene er rådgivende organer og representerer ressurser innen sine faglige ansvarsområder i fag- og yrkesopplæringen. SRY skal fokusere på overordnede spørsmål knyttet til kvalitetsutvikling for hele opplæringsløpet. De faglige rådene skal konsentrere sitt arbeid om forhold som er spesifikt for det enkelte utdanningsprogrammet. SRY og de faglige rådene skal holde utdanningsmyndighetene kontinuerlig oppdatert om endringer innenfor sine fagområder. Utdanningsmyndighetene har et tilsvarende ansvar innenfor sine forvaltningsområder.

Implementering og forankring

Alle representanter i SRY og de faglige rådene har ansvar for å forankre arbeidet i egen organisasjon på samme måte som de ansatte i Utdanningsdirektoratet og KD. Vi har derfor arrangert tre internseminar i Utdanningsdirektoratet, i tillegg til en fellessamling med de faglige rådene og SRY. Vi ser at det har blitt større bevissthet både blant våre ansatte og hos ledelsen på hvordan partssamarbeidet fungerer etter at de nye retningslinjene for samarbeidet mellom SRY, de faglige rådene og Utdanningsdirektoratet ble opprettet.

Sekretariatet for SRY og faglige råd

Utdanningsdirektoratet er sekretariat for SRY og de ni faglige rådene. SRY har avholdt åtte møter der utfordringer knyttet til frafallsproblematikken, kvalitet i fag- og yrkesopplæringen, tilbudsstrukturen og forskning og dokumentasjon er diskutert. Det er i tillegg avholdt fem fellesmøter mellom ledelsen i de faglige rådene og SRY der nye ideer og erfaringer er utvekslet. Statsråden deltok på ett av fellesmøtene der hun utfordret rådene til å komme med innspill til temaer som bør følges opp i det videre samarbeidet med KD. Innspill fra fellesmøtet er behandlet i SRY og sendt til KD.

De ni faglige rådene har avholdt til sammen 48 råds-møter. Noen av sakene behandles parallelt i alle de faglige rådene, mens andre saker er fagspesifikke for utdanningsprogrammet til det enkelte faglige råd. De faglige rådene har blant annet arbeidet med frafallsproblematikken, forslag til endringer i tilbudsstrukturen og læreplanene, og til spørsmål knyttet til EUs kvalifikasjonsrammeverk. SRY og de faglige rådene gjennomfører i tillegg til sine møter ett fylkesbesøk per år. Formålet med besøkene er å få innsyn i hvordan fag- og yrkesopplæringen driftes og gjennom dette få ideer til videreutvikling av utdanningssystemet.

Utdanningsdirektoratet skal i 2012 oppnevne nye medlemmer i de faglige rådene for neste fireårsperiode. Sekretariatet har i tillegg til å administrere aktiviteten i SRY og faglige råd, startet forberedelsen av prosessen med å oppnevne nye rådsmedlemmer.

Mange forslag til endringer i tilbudsstrukturen

Hvert år mottar vi søknader om endringer i tilbudsstrukturen. Endringsforslagene blir behandlet i de faglige

rådene og i SRY før de blir sendt på høring. I 2011 behandlet vi søknader om flere nye kryssløp, søknader om fire nye lærefag og en søknad om å endre navn på et av utdanningsprogrammene. I tillegg har vi under behandling noen forslag fra faglige råd. En av de store utfordringene i arbeidet med tilbudsstrukturen er å balansere partenes løpende behov for endringer mot den stabiliteten sektoren for øvrig har behov for. Det er utarbeidet retningslinjer for behandlingen av endringer. Disse ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider og blir oppdatert hvert år.

Byggenæringens Landsforening (BNL) har henvendt seg til Utdanningsdirektoratet med en rekke forslag til endringer i fag- og yrkesopplæringen, fordi de mener at vi med dagens utdanning ikke klarer å utdanne nok fagarbeidere og at kvaliteten på de som utdannes ikke møter deres behov. Vi arbeider nå med å utrede mulighetene for faglig konsentrering av opplæringen og muligheten for å opprette nasjonale eller regionale kompetansesentre for de små fagene.

Prosjekt til fordypning

Prosjekt til fordypning skal gi elevene mulighet til å prøve ut aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. Elevene skal få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammet. Høsten 2011 ble veilederen for prosjekt til fordypning justert etter innspill fra SRY og det faglige rådet for naturbruk. Det er innledet et samarbeid med Høgskulen i Sogn- og Fjordane som tilbyr etterutdanning for lærere med ansvar for prosjekt til fordypning.

Utdanningsdirektoratet har i forbindelse med evalueringen av Kunnskapsløftet og innspill fra sektoren, SRY og de faglige rådene, fått tilbakemeldinger om dette pros-



jektet. Signalene synliggjør et behov for en tettere oppfølging av skolene. Evalueringen av Kunnskapsløftet viser at prosjekt til fordypning på Vg1 benyttes til å gi bred yrkesorientering, og i mindre grad fordypning og utplassering, slik intensjonen med faget er. På Vg2 er det lagt mer vekt på fordypning og utplassering.

Retten til læreplass

Det er ca. 20 000 søkere til læreplass hvert år. En tredjedel av disse har ikke fått tilbud om læreplass. Det er store forskjeller mellom fylkene. Utdanningsdirektoratet mener at innføring av en lovfestet rett til læreplass ikke vil være et hensiktsmessig virkemiddel. Forhold som påvirker muligheten til å få læreplass kan skisseres i tre hovedkategorier:

- lite motiverte elever med svake resultater
- ikke-vestlige innvandrere har betydelig større problemer med å få læreplass
- dimensjonering av opplæringstilbudet

Vi anbefaler:

- Det bør gjøres en undersøkelse av omfanget innenfor de tre kategoriene ovenfor, og om det er flere forhold som påvirker muligheten til å få læreplass.
- Det bør undersøkes om det er andre elevkategorier som ikke er ivaretatt, for eksempel elever med funksjonsnedsettelse.
- Det bør ikke innføres en ny nasjonal modell for et inntil fireårig forsterket alternativt løp i Vg3 for de av søkerne som ikke får læreplass.
- God gjennomføring av tiltak i Ny GIV og i ungdomstrinnsmeldingen bør prioriteres.

Praksisbrevordningen – en varig ordning?

Utdanningsdirektoratet mener det bør vurderes om praksisbrev skal innføres som en varig ordning i yrkesfaglige utdanningsprogrammer i videregående opplæring. Drøftingen bør foregå i samarbeid med fylkeskommunene og partene i arbeidslivet, og bygge på funn og konklusjoner fra NIFUs sluttrapport. I tillegg viser vi til våre anbefalinger, som er sendt til KD i 2011 der vi peker på de utfordringer og problemstillinger som bør drøftes i det videre arbeidet:

- I hvilket omfang og for hvem skal ordningen reguleres?
- Skal praksisbrevet være et søkbart tilbud?
- Er det behov for å utvide opplæringsretten?

Yrkesopplæringsnemndenes rolle i dimensjonering av utdanningstilbudet

Utdanningsdirektoratet har kartlagt hvilken rolle yrkesopplæringsnemndene (Y-nemndene) har i fylkeskommunenes arbeid med å dimensjonere utdanningstilbudet. Kartleggingen var basert på intervjuer med Y-nemndledere og personer fra fagopplæringsenhetene i fylkeskommunene. Til sammen 35 informanter deltok, og alle fylkeskommunene var representert. Vi presenterte rapporten og funnene fra kartleggingen på konferansen om dimensjonering og formidling våren 2011.

Kartleggingen viste at Y-nemndenes viktigste oppgaver i prosessen med å dimensjonere utdanningstilbudet er å innhente informasjon om tilgangen på læreplasser og behov for fagarbeidere, gi råd til fylkeskommunen og informere potensielle søkere om behov og muligheter på arbeidsmarkedet.

I kraft av å representere partene i arbeidslivet på fylkesnivå, sitter medlemmene i Y-nemndene på betydelig informasjon om arbeidslivets behov for arbeidskraft. De fleste av Y-nemndlederne vi intervjuet savnet likevel sikrere metoder for å kunne si noe om fremtidig behov for ulike typer fagarbeidere. Representantene fra fylkeskommunene delte dette synet.

Utprøving av en gjennomgående dokumentasjonsordning i fag- og yrkesopplæringen

Utprøvingen skal gi erfaring med ulike modeller for en gjennomgående dokumentasjonsordning, og ta stilling til om ordningen skal innføres permanent og forskriftsfestes. Fylkene melder tilbake at det er utviklet ulike modeller som er tatt i bruk i skoler og bedrifter. Utprøvingen omfatter cirka 1500 elever og lærlinger. Noen fylker rapporterer at det er en utfordring å få elever og lærlinger til å ta i bruk gjennomgående dokumentasjon. Det rapporteres også at elever har fått utstedt dokumentasjonen, men at bedrifter i liten grad ber om den. Utprøvingen avsluttes høsten 2011 og evalueringsrapport ferdigstilles våren 2012.

Nordisk samarbeid om små håndverksfag

Nordisk ministerråd har ønsket å se på mulighetene for å etablere et nordisk samarbeid om utdanning innen små håndverksfag. Vi har utført dette arbeidet og foreslått tre alternative modeller med utgangspunkt i fagene trebåtbygger, maskør- og parykkmaker og gitarmaker. Forslaget blir behandlet på et møte i Nordisk ministerråd vinteren 2012.

Sekretariat for små og verneverdige fag

Hovedoppgaven for Sekretariatet for små og verneverdige fag (SSV) er å bidra til informasjons- og veiledningsarbeid knyttet til små og verneverdige fag i videregående opplæring. Sekretariatet skal være et bindeledd mellom fagmiljøene og Utdanningsdirektoratet. I tillegg skal sekretariatet være et nasjonalt ressurscenter for de små og verneverdige håndverksfagene for relevante aktører i grunnopplæringen. Vi har gjennomgått listen over fag i samarbeid med SSV og det faglige rådet for design og håndverk, og i 2011 var det totalt 40 fag på listen over små og verneverdige fag. Ut fra gjeldende kriterier ble følgende fag tatt inn på listen: hovslager, møbeltapetserer, trebåtbygger, urmaker, skinn- og pelsduodjifaget, tekstilduodji og veve- og håndstrikkeudodji.

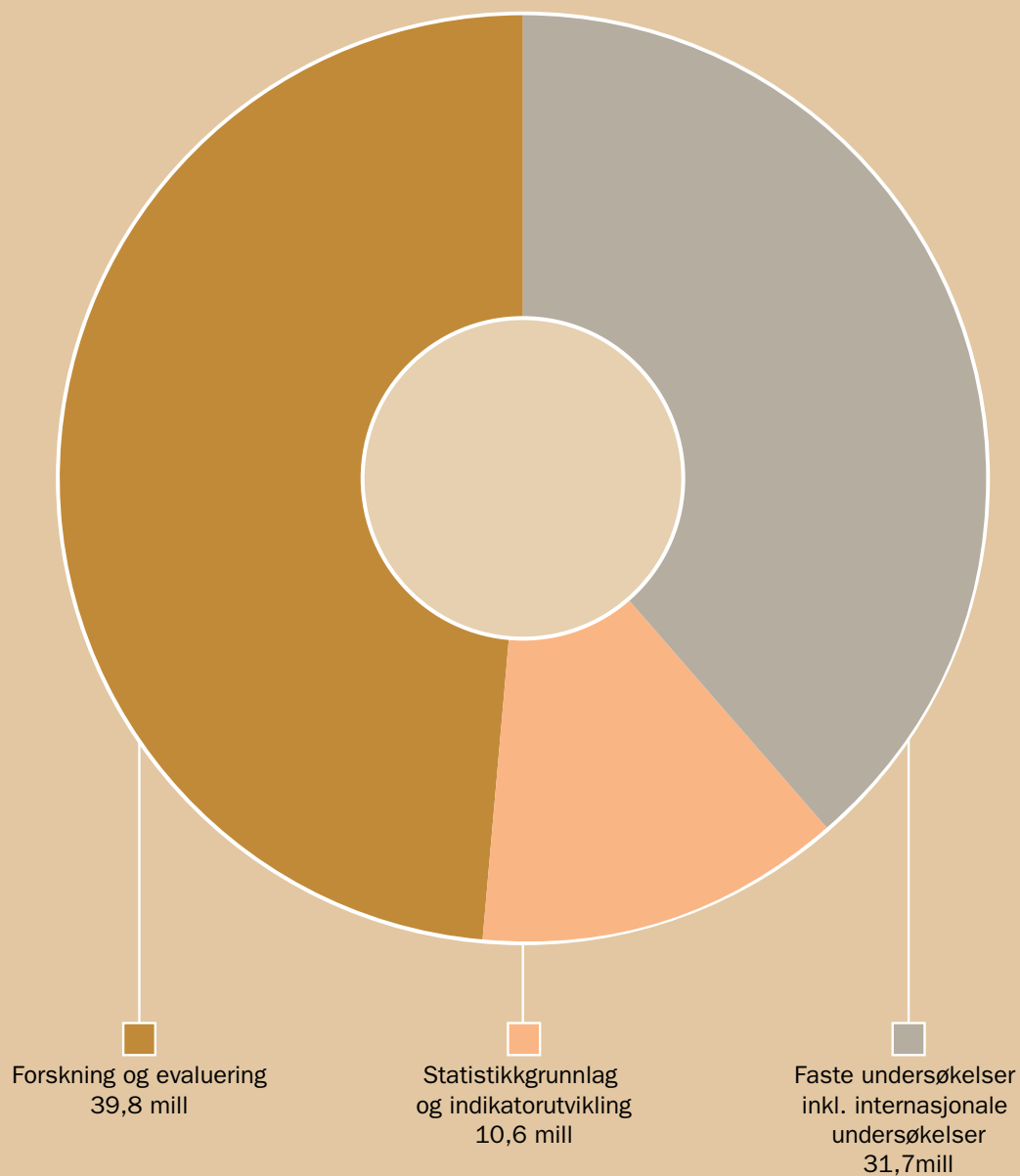


03

Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse

KVALITETSVURDERING, DOKUMENTASJON OG ANALYSE

Midlene til kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse er tildelt på kap. 226, post 21. Figuren viser fordeling av utgifter (i mill. kroner) på de ulike tiltak som er beskrevet i dette kapittelet.



For en samlet oversikt over tildelinger, forbruk og avviksforklaring vises det til kapittel 6 note 3.

” Syv til tolv prosent av prestasjonsforskjellene på 5. og 8. trinn kan knyttes til den skolen elevene går på.

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å analysere og vurdere tilstanden og utviklingen i utdanningssektoren, og skal sørge for at nasjonale og lokale myndigheter har et oppdatert og korrekt kunnskapsgrunnlag. Dette skjer ved å utvikle relevant dokumentasjon som er basert på forskning, statistikk og evaluering. Kunnskapsgrunnlaget skal gi bakgrunn for politiske beslutninger og oppfølging av politiske vedtak, lover og forskrifter nasjonalt og lokalt.

Vi har oppgaver knyttet til produksjon, bestilling, oppfølging og formidling av kunnskap om grunnopplæringen innen rammen av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Systemet består av internasjonale undersøkelser, et sammenhengende nasjonalt prøve- og vurderingssystem, brukerundersøkelser, nasjonal utdanningsstatistikk, statlig tilsyn, forskning og evaluering.

I 2011 gjennomførte vi et forprosjekt for å utrede hvordan vi kan tilpasse og videreutvikle våre statistikkssystemer. Vi arbeider også med å videreutvikle brukergrensesnittet i Skoleporten, og løsninger for hvordan det nye kvalitetsvurderingssystemet for fag- og yrkesopplæringen, som er underutvikling, på sikt kan integreres i Skoleporten.



IVERKSETTING OG OPPFØLGING AV FORSKNING OG EVALUERING

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og fulgt opp en rekke evalueringer og forskningsprosjekter. Det er utviklet gode og forsvarlige rutiner for iverksetting og oppfølging av prosjektene gjennom vår forskningsplakat. Av større prosjekter som ble iverksatt i 2011 kan vi nevne evaluering av rektorutdanningen og kompetansestrategien for lærere, samt en omfattende kompetansekartlegging. I tillegg ble det etablert et forskningsprogram som er knyttet til det nye Kvalitetsvurderingssystemet for fag- og yrkesopplæringen, og et forskningsprosjekt som skal se på Vurdering for læring. Alle oppdragsbrevne gjennom året er fulgt opp.

Oppsummering og vurdering av forskningsrapporter

Vi har etablert rutiner for oppsummering og vurdering av alle forskningsbaserte rapporter som kommer. Disse oppsummeringene formidles til KD i forkant av publiseringen. Vi har i tillegg startet opp arbeid med utvikling av temanotater og forskningsoversikter som bidrar til en utdypende analyse av rapportene. Utdanningsdirektoratet har også deltatt aktivt i arbeidet med ungdomstrinnsmeldingen, der mye av forskningen er vurdert og bearbeidet.

Publisering av forskningsrapporter

Alle forskningsrapportene publiseres på vår hjemmeside sammen med oppsummering og kommentar. Utdanningsdirektoratet har også publisert to temanotater som er distribuert til sektoren. Våren 2011 ble det arrangert en stor forskningskonferanse hvor resultatene fra evalueringen av Kunnskapsløftet samt den nasjonale rapporten fra ICCS og tilleggsstudien PISA Electronic Reading Assessment ble presentert. Det er stor interesse og mye oppmerksomhet rundt en rekke av rapportene.

Utdanningsspeilet ble videreutviklet og formidlet. For øvrig er også Skoleporten videreutviklet, og det er utarbeidet en standardrapport som skal øke brukervennligheten.

INTERNASJONALE STUDIER

OECD-EVALUERING AV NORGES SYSTEM FOR KVALITETSVURDERING I SKOLEN

I desember 2010 besøkte en OECD ekspertgruppe Norge i forbindelse med gjennomgangen av det norske systemet for evaluering og vurdering. Gruppen møtte myndigheter på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, samt sentrale organisasjoner, forskere, skoleledere, lærere og elever. Sommeren 2011 fikk vi en rapport med ekspertgruppens vurderinger av sterke sider, utfordringer og forslag til tiltak for videre utvikling. Tilbakemeldingene fra OECD bygger både på landrapporten og på ekspertgruppens erfaringer fra besøket i Norge.

Sterke sider

OECD ser det som positivt at det er en sterk politisk vilje i Norge til å prioritere evaluerings- og vurderings-spørsmål i skolesektoren. Ekspertgruppen opplever at det er bred enighet om at disse spørsmålene må prioriteres for å bedre kvalitetsutviklingen i skolen og elevenes læring. De trekker fram at det har skjedd en betydelig utvikling siden 2004, blant annet ved innføring og videreutvikling av det nasjonalt kvalitetsvurderingssystemet. De peker på at det er utviklet flere verktøy og prosedyrer for kvalitetsvurdering, blant annet brukerundersøkelser, nasjonale prøver og kartleggingsprøver, samt flere prosjekter og initiativ for å fremme vurderingsarbeidet i norsk skole på elevnivå og på skolenivå.

Til sammen utgjør dette et mangfold av verktøy som støtter den desentraliserte skolesektoren i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling. Norge får positiv tilbakemelding for å ta vare på behovet for både ansvarliggjøring (accountability) og forbedringsarbeid. OECD mener det er en styrke at norske lærere har høy grad av autonomi, og at både tilbudet om rektorutdanning og programmet for veiledning av nytilsatte lærere er positive tiltak som kan gi lærere bedre oppfølging og tilbakemelding. Rådene fra OECD. Dette vil bli diskutert bredt med aktuelle parter i utdanningssektoren.

Utfordringer

OECD peker på noen utfordringer. Norge mangler klare standarder og kriterier for å definere kvalitet i utdannings-systemet, og for å kommunisere dette tydelig til sektoren. Dette gjelder målsetting og kriterier for hva som er god kvalitet i opplæringen, definisjon av forventninger og kriterier for elevenes læringsresultater, standarder for god undervisning samt kvalitetsstandarder for å gi hjelp til å evaluere skolens kjernevirksomhet. De peker også på at Norge kan bli bedre på å definere formål og å se sammenhengen mellom ulike verktøy på vurderingsområdet.

Forslag til tiltak

OECD mener Norge trenger å bygge kapasitet hos skoleeiere og skoler, slik at skolebasert vurdering blir tydeligere knyttet til hva som er god kvalitet i opplæringen. Norge bør videre støtte og styrke det lokale nivået på bruken av tilgjengelige data for å øke kvaliteten i skolene. OECD legger vekt på at det er helt avgjørende å fortsette å styrke kompetansen til skoleeierne. De peker også på utfordringer knyttet til hvordan vi utfører tilsyn med skolesektoren, og at vi bør legge større vekt på kvalitetsaspektet i tilsynet. I tillegg påpekes det at norsk skole har en utfordring i å gjøre formativ vurdering til en integrert del av den daglige opplæringen. Nasjonale myndigheter bør derfor fortsette å støtte utviklingen av en vurderingspraksis som har læring som mål.

Utdanningsdirektoratet vil i samarbeid med KD vurdere hvilke tiltak som bør gjennomføres for å følge opp rådene fra OECD. Dette vil bli diskutert bredt med aktuelle parter i utdanningssektoren.

Norsk deltakelse i internasjonale studier

Utdanningsdirektoratet representerer Norge i styringsgruppene for Programme for International Student Assessment (PISA) og i Teaching and Learning International Survey (TALIS), hvor vi også har ledervervet. I tillegg representerer vi Norge i International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA General Assembly), hvor vi vil overta ledelsen fra 2013. I forkant av møtene er det etablert rutiner for å gjennomgå aktuelle saksdokumenter og drøfte norske innspill til deltakelse og videre utforming av studiene. På grunn av korte tids-

frister og stor saksmengde til møtene er det behov for å utvikle disse rutinene ytterligere. All rapportering fra studiene skjer i nært samarbeid med KD. Organisasjonene blir også involvert der det er aktuelt.

Utdanningsdirektoratet representerer Norge i Centre for Educational Research and Innovation (CERI) og i det nyopprettede nettverket "INES Network for the Collection and the Adjudication of System-Level Descriptive Information on Educational Structures, Policies and Practices" (NESLI). Nettverket skal samle inn og presentere inter-

nasjonale indikatorer på grunnopplæringens område. Videre har vi ledervernet i INES Advisory Group. I forkant av møtene i disse OECD-gruppene har vi opprettet dialog og samarbeid med KD.

Norge deltar aktivt i flere styringsgrupper

Vi har også ansvar for norsk deltakelse i en rekke komparative undersøkelser i regi av OECD og IEA. I 2011 ble IEA-studiene Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) og Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) gjennomført. Disse vil bli rapportert høsten 2012. På 4. og 5. trinn blir dette de første studiene hvor elevene har gått hele sin skolegang etter Kunnskapsløftet. PISA har gjennomført feltstudie denne våren, og neste hovedstudie blir våren 2012. I tillegg er den norske hovedrapporten fra International Civic and Citizenship Education Study (ICCS) lagt fram. Det er stor interesse for resultatene fra disse studiene, og data og analyser fra studiene brukes i stor grad. Ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS) er blant annet flere doktoroppgaver knyttet til videre analyser av data fra de internasjonale studiene. Norge deltar aktivt og leder flere av de internasjonale styringsgruppene, og bidrar på den måten positivt til den videre utviklingen.

Norge deltar i OECD-studien Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes. I januar 2011 leverte Utdanningsdirektoratet Norges landrapport til OECD som grunnlag for OECDs tilbakemeldinger til Norge. Høsten 2011 mottok vi rapporten fra OECD med vurderinger av utfordringer og tiltak for å videreutvikle det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.

ICCS–2009 – et bilde på unge menneskers demokratiske beredskap

International Civic and Citizenship Education Study (ICCS) 2009, i regi av IEA, har som hovedmål å gi et bilde av unge menneskers demokratiske beredskap og deres vilje til å delta i samfunnet som engasjerte medborgere. Både kunnskaper, holdninger og motivasjon for å delta blir kartlagt. I 2009 deltok totalt 6000 norske elever på 8. og 9. trinn i studien. Studien er en oppfølging av CivEd-studien fra 1999 og Civic Education Study fra 2001. ILS ved Universitetet i Oslo har vært nasjonal forskningskoordinator for studien i Norge.

ICILS – test av elevers kompetanse i bruk av informasjonsteknologi

International Computer and Information Literacy Study (ICILS) blir utført av ILS ved Universitetet i Oslo og Senter for IKT i opplæringen. ICIL skal teste elevers kompetanse i bruk av informasjonsteknologi. Prosjektet har vært i forberedelsesfasen siden 2010, og utprøvingen skjer i 2012. ICILS omfatter internasjonalt elever på 8. trinn, men Norge deltar i tillegg med et mindre utvalg på 9. trinn.

FASTE UNDERSØKELSER I GRUNNOPPLÆRINGEN

Utdanningsdirektoratet har fem brukerundersøkelser som gir elever, lærere, foreldre, lærlinger og instruktører mulighet til å si fra om forhold som har betydning for trivsel og læring. Det er frivillig å svare på undersøkk-





elsene, men skolens plikt til å gjennomføre Elevundersøkelsen setter denne brukerundersøkelsen i en særstilling.

Lærlingene trives

Skoleåret 2010–2011 benyttet elleve fylker Lærlingundersøkelsen. Svarprosenten på fylkesnivå varierte fra 1 til 69 prosent. Vi videreutviklet undersøkelsen, og FAFO fikk i den anledning i oppdrag å analysere svarene fra Lærlingundersøkelsen fra 2010–2011. Rapporten som ble publisert høsten 2011, viser at elleve fylker benyttet Lærlingundersøkelsen og at svarprosenten varierte relativt mye. Vest-Agder hadde høyest svarprosent med 69 prosent. Det mest typiske var en svarandel på mellom 35 og 45 prosent.

Rapporten viser at de fleste lærlinger både trives og er motiverte for å lære. Analysen viser imidlertid også noen mangler ved opplæringen. Fire av ti lærlinger mener at de har uklare oppgaver, og kun halvparten sier de er fornøyd med opplæringen i skole som forberedelse til læretiden. Svært mange ser fagopplæring som en plattform for videre formell utdanning. Vi vil ta hensyn til anbefalingene fra forskerne i arbeidet med å revidere undersøkelsen. Lærerundersøkelsen har hatt med tilleggsspørsmål om GNIST-satsingen våren 2010 og våren 2011. Resultatene analyseres av KD.

Gode relasjoner gjør både elever og lærere bedre

Den nasjonale analysen av Elevundersøkelsen 2011 inneholder for første gang utdypende kvalitative analyser i tillegg til kvantitative analyser av elevenes svar. De kvantitative analysene tyder på at det å arbeide med å involvere elever, bruke arbeidsplaner og etablere gode relasjoner mellom lærer og elev, vil påvirke elevenes indre motivasjon og innsats positivt. Dette er forhold skolene kan påvirke og jobbe med å forbedre.

Forskerne besøkte fire ungdomsskoler og i intervjuene kom det fram at forhold ved skolens ledelse, skolens visjon og fysiske omgivelser ble oppfattet som viktige

for læringsmiljøet. Elevene ønsket å bli sett av lærerne som personer, ikke bare som elever, og lærerne må gi av seg selv for å kunne klare det. Gode relasjoner mellom elever og lærere bidrar til at både elevene og lærerne blir bedre. Elevene setter pris på lærere som kan sine fag. Den kvantitative analysen viste at elevene på drøye åtte prosent av skolene våren 2011 ikke rapporterte om mobbing. Det er imidlertid svært få skoler som er mobbefrie flere år på rad, og dette viser at alle skoler må være bevisste og jobbe systematisk over tid med denne typen utfordring.

UTDANNINGSSPEILET 2011 – NÅ OGSÅ PÅ ENGELSK

Utdanningsspeilet 2011 ble publisert våren 2011. Fra og med denne utgaven er årstallet i tittelen endret slik at det reflekterer utgivelsesåret. Utdanningsspeilet presenterer årlig statistikk, forskningsresultater og analyser. Publikasjonen inneholder også fakta om grunnopplæringen, ressurser, læringsresultater, læringsmiljøet, rekruttering, gjennomføring og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring og kvalitetsutvikling. De viktigste kildene for Utdanningsspeilet er statistikk fra GSI, VIGO og KOSTRA, resultater fra analyse av Elevundersøkelsen og nasjonale prøver, internasjonale undersøkelser og aktuelle forskningsrapporter.

Hvert år bestiller vi egne analyser av ressursbruken og av elevenes karakterer. Et gjennomgående tema i Utdanningsspeilet 2011 var kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling. I det innledende kapittelet presenterte vi to konkrete eksempler på hvordan kommuner arbeider med å etablere en oversikt over status for sine skoler som utgangspunkt for kvalitetsutvikling. I det avsluttende kapittelet ble ulike elementer i det norske kvalitetsvurderingssystemet presentert og satt i sammenheng. Utdanningsspeilet er distribuert til hele utdanningssektoren, og opplaget i år er på hele 10 000 eksemplarer. Publikasjonen er også oversatt til engelsk og trykket opp i 500 eksemplarer.

RAMMEAVTALEN OM FELLES SPØRREUNDERSØKELSER

Våren 2011 ble rammeavtalen med Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) i sin helhet benyttet til den andre delen av en felles undersøkelse for Evalueringen av Kunnskapsløftet. Høsten 2011 ble det gjennomført en felles spørring mot skolesektoren. Rapporten publiseres januar 2012.

Spørringen omfattet

- skoleeiers systemer for dokumentasjon av elevens læring
- satsingen Bedre læringsmiljø.
- leksehjelp
- kartlegging av lærernes kompetanse i andrespråkspedagogikk og flerkulturell pedagogikk
- bruk og behov for LEXIN –Illustrerte ordbøker for minoritetsspråklige
- skolebasert vurdering – metoder og omfang
- bruken av Utdanningsdirektoratets etterutdanningsmaterieil for aktørene i fag- og yrkesopplæringen
- foreldreinformasjon
- læreplaner som styringsdokument
- kartlegging av bruken av utdanning for bærekraftig utvikling
- lærerfravær og vikarbruk i videregående opplæring
- gyldig og ugyldig fravær i videregående opplæring

Langsiktige analyseoppdrag om ressurser og resultater

Utdanningsdirektoratet har satt i gang et prosjekt for å se på sammenhenger mellom ressursbruk og læringsresultater i grunnopplæringen. Prosjektet startet i 2009 og avsluttes i 2012.

HVOR STORT ER SKOLENES BIDRAG TIL ELEVENES LÆRING?

SSBs konkluderer i rapporten for 2011 *Value added-indikatorer: Et nyttig verktøy i kvalitetsvurderingen av skoler*, med at valueadded-indikatorer som er justert for kjønn og tidligere resultater er et robust mål for skolens bidrag til elevenes læring. Beregning av valueadded-indikatorerne trenger ikke inkludere tilleggsinformasjon om for eksempel elevenes familiebakgrunn for å være tilstrekkelig presise. Dette forenkler utregningen vesentlig.

For å kunne tolke valueadded-indikatorer korrekt bør brukerne få informasjon om usikkerheten knyttet til indikatorene, slik at bare forskjeller mellom skoler som er statistisk signifikante, tillegges vekt. Det bør også være et minste antall elevbesvarelser bak utregningen per år. Bruken av valueadded-indikatorer er avhengig av at skolene gjennomfører de nasjonale prøvene på lik måte.

LÆRINGSMILJØ HAR BETYDNING FOR ELEVENES PRESTASJONSUTVIKLING

NIFUs rapport for 2011 *Elevens prestasjonsutvikling – hvor mye betyr skolen og familien?*, analyserer både

elevenes prestasjonsnivå på 5., 8. og 10. trinn, og prestasjonsutviklingen mellom de samme trinnene. Analysen bekrefter stort sett tidligere funn. Analysene av elevenes prestasjonsutvikling vurderes ut fra tre faktorer: skolens materielle og menneskelige ressurser, skolens læringsmiljø og elevenes sosiale sammensetning på skolene.

Av kjennetegn ved skolene er det kanskje lærings- og arbeidsmiljøet som statistisk sett har størst betydning for elevenes prestasjonsutvikling mellom 5. og 8. trinn. Betydningen kan være halvparten så stor som betydningen av foreldrenes utdanningsnivå, som på sin side er den variabelen som desidert peker seg ut når man skal vurdere prestasjonseffekter.

Mens det trolig er de beste elevene som tjener mest på et godt læringsmiljø, kan det se ut til at "middelklasse-skolene", det vil si skoler hvor de fleste elevene har høyt utdannede foreldre, kan sies å ha en kompensatorisk effekt ved at prestasjonsutviklingen for de svakeste elevene er best her. Videre har trolig Oslo-skolene en kompensatorisk effekt ved at skolene i Oslo i gjennomsnitt får den beste prestasjonsutviklingen for elever som presterte blant de 25 prosent svakeste i alle de tre fagene på 5. trinn. Syv til tolv prosent av prestasjonsforskjellene på 5. og 8. trinn kan knyttes til den skolen elevene går på.

Mellom 8. og 10. trinn kan mellom fire og elleve prosent av prestasjonsutviklingen tilskrives skolenivået. Analysen viser at jentenes forsprang på 5. trinn øker ytterligere mellom 8. og 10. trinn. Kjønnforskjellene er imidlertid mindre når skriftlig eksamen brukes som indeks, sammenlignet med en skår basert på standpunktkarakterene. Prestasjonsgapet mellom elever med og uten innvandrerbakgrunn reduseres på ungdomstrinnet. Prestasjonsutviklingen til elever med innvandrerbakgrunn er imidlertid sterkere på standpunktkarakterene enn på skriftlig eksamen. Analysen viser at foreldrenes utdanning har større betydning for standpunktkarakterene enn for skriftlige eksamenskarakterer. Det kan bety at elevenes kulturelle bagasje gir ekstra fordeler i klasserommet.

Omfanget av spesialundervisning kan være en indikator på dårlig læringsmiljø

Senter for økonomisk forskning (SØF) sin rapport for 2011 har tittelen *Kommunale skoleeiere: Nye styrings-systemer og endringer i ressursbruk*. I rapporten undersøker SØF hvor langt kommunene har kommet i reformimplementering av Kunnskapsløftet. De finner en kausal sammenheng mellom andelen offentlige ansatte i en kommune og graden av implementering. Når andelen offentlige ansatte øker, minker graden av reformimplementeringen.

SØFs analyser viser at en høy andel enkeltvedtak kan være en indikator på et dårlig læringsmiljø. Analysene

tyder ikke på at læringsmiljøet blir bedre av mer spesialundervisning på lavere trinn. Det kan imidlertid se ut som om mer spesialundervisning på disse trinnene gir et faglig løft selv om den faglige framgangen er beskjeden.

STATISTIKKGRUNNLAG OG INDIKATORUTVIKLING

Utdanningsdirektoratet har ansvar for nasjonal utdanningsstatistikk om grunnopplæringen. Vi har ansvar for utvikling og oppfølging av grunnskolen informasjonssystem (GSI) og statistikk om videregående opplæring, oppfølgingstjenesten og opplæring for voksne med rett til opplæring etter opplæringsloven. Videre skal vi rapportere utdanningsstatistikk til forskjellige internasjonale organisasjoner, samt bidra til internasjonal indikatorutvikling og sammenlikninger.

Kvaliteten på datagrunnlag, statistikk og analyser er hevet betydelig i løpet av 2011. Foreløpige og endelige tall fra GSI er i 2011 publisert med en betydelig høyere aktualitet enn tidligere år. Mens de endelige tallene tidligere ble publisert i april, ble de i 2011 publisert i februar.

Utvikling og etablering av indikatorer

Utdanningsdirektoratet leder arbeidet med statistikk og indikatorer i Ny GIV. Vi har styrket arbeidet med å utvikle og etablere et indikatorsett for å følge målene som er satt. Ved utgangen av året ble flere av de nye gjennomføringsindikatorerne publisert i Skoleporten. Vi utviklet også indikatorrapporten gjennomføringsbarometeret, som rapporterer på indikatorsettet og målene som er satt i Ny GIV. I tillegg startet vi arbeidet med å heve fylkeskommunenes kompetanse på de nye indikatorerne, et arbeid som skal videreføres i 2012.

Vi har arbeidet med å heve kvaliteten på statistikken om formidling av læreplaner og godkjente lærekontrakter. I løpet av året har vi gjennomført en grundig gjennomgang av datagrunnlag, statistikk og mulige indikatorer. Ved utgangen av året foreligger et forslag som blant annet er vurdert brukt i forbindelse med arbeidet med ny samfunnskontrakt.

Vi har også videreført og videreutviklet statistikken om søking og inntak til videregående opplæring. Notater med statistikk og analyser ble publisert i forbindelse med søknadsfristen i mars og førsteinntaket i juli.

Statistikk som viser fordelingen av elever på de ulike utdanningsprogrammene og fagene i videregående opplæring per 1. oktober 2010 ble publisert på Skoleporten. Kvaliteten i datagrunnlaget og produksjonen er hevet, og statistikken har betydelig høyere aktualitet enn tidligere år.

I Skoleporten publiseres indikatorer for ressursbruken både for grunnskole og for videregående opplæring. Datagrunnlaget hentes fra GSI og KOSTRA.

MINORITETSPRÅKLIGE, VOKSNE OG SPESIALUNDERVISNING

I GSI er det lagt inn et nytt spørsmål om andel elever i egne undervisningsgrupper som er asylsøkere. Det er utviklet et tabellsett til bruk av KD og for publisering på Udir.no med informasjon om deltakelse, resultater og gjennomføring for elever med minoritetsbakgrunn i grunnopplæringen. Tabellene bestilles fra Statistisk sentralbyrå. Målet er at dette skal være et sett tabeller som oppdateres årlig.

Forbedring av datagrunnlaget for voksne grunnopplæringen

Statistikkgrunnlaget for voksne i grunnskolen ble betydelig endret i 2010. I 2011 ble det kun foretatt mindre endringer for å bedre kvaliteten og gjøre innrapporteringen enklere for kommunene. Det ble publisert et eget notat om voksne i grunnskoleopplæringen

Vi forbedrer kontinuerlig datagrunnlaget for voksne i videregående opplæring. Dette arbeidet skjer blant annet gjennom en egen gruppe for statistikk for voksne i videregående opplæring. Det er gjennomført flere endringer i datagrunnlaget, registreringshåndboken og brukerhåndbøkene for VIGO for å øke kvaliteten i datagrunnlaget. Blant annet er grunnlaget for ny søkerstatistikk for voksne i videregående opplæring omarbeidet. I 2011 ble det publisert nye KOSTRA indikatorer, og det er også publisert et eget notat om voksne i videregående opplæring. Vi har innhentet omfattende statistikk fra SSB om voksne med minoritetsbakgrunn i grunnopplæringen.

Statistikk om spesialundervisning

Vi arbeider også med å utvide tilgjengelig statistikk om spesialundervisning og vil publisere nye grunnskoleindikatorer på Skoleporten. Disse skal vise andelen elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, og andelen timer til spesialundervisning.

Om endringer i datagrunnlaget

KD får orienteringsnotat før Utdanningsdirektoratet publiserer ny statistikk. Gjennom samordningsutvalget for styringsinformasjon i videregående opplæring og faggruppa for Grunnskolen informasjonssystem (GSI) er KD involvert i arbeidet med endringer i datagrunnlag, statistikk og indikatorer. Før publiseringen av tall fra GSI er det en egen dialog om eventuelle funn. Nye indikatorer for statistikkarbeidet i Ny GIV utvikles i tett dialog med KD.

SKOLEPORTEN

Rapportfunksjonen i Skoleporten er forbedret. Blant annet er det nå mulig å eksportere data til Excel, noe som bedrer tilgjengeligheten til statistikk og indikatorer.

Utdanningsdirektoratet har styrket arbeidet med indikatorer for videregående opplæring. Det ble i 2011 publisert flere nye indikatorer på Skoleporten under områdene gjennomføring, frafall, sluttet og overganger. Det er også igangsatt et arbeid for å utvikle flere indikatorer for resultatoppnåelse. Vi tar sikte på å publisere noen av disse indikatorene på Skoleporten i løpet av 2012.

Vi har hatt en gjennomgang av de grunnskoleindikatorene som hentes fra GSI, og vi har startet arbeidet med å utvikle noen nye indikatorer som er basert på GSI-tallene. Blant annet kan det være aktuelt å lage en indikator om elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, og om timer til spesialundervisning. De nye indikatorene er planlagt publisert i Skoleporten i 1. kvartal 2012.

Malen for tilstandsrapporten i Skoleporten er oppdatert med nye gjennomføringsindikatorer for videregående opplæring. Det er også gjort forbedringer i funksjonaliteten. Det kan nå utarbeides rapporter basert på data både fra den åpne og den lukkede delen av Skoleporten.

Våren 2011 ble det gjennomført et forprosjekt for å se på ulike løsninger for å bedre rapportmulighetene i Skoleporten. Det er utviklet flere valg for uttak av rapporter. Disse er tilpasset ulike behov for resultatinformasjon. Vi har også utarbeidet en spesifikasjon og plan for implementering av en ny rapportbygger. Denne vil bli tilgjengelig i Skoleporten i 2012.

En ny oversiktsside i Skoleporten er lansert. Siden viser skolefakta og utvalgte indikatorer fra områdene læringsmiljø, resultater, ressurser og gjennomføring. Oversikten kan vises for nasjonalt nivå og for fylker, kommuner, skoleeiere og skoler.

ANNEN STATISTIKK OG RAPPORTERING

Vårt arbeid med statistikk omfatter også rapportering til forskjellige internasjonale organisasjoner, og deltakelse i internasjonalt indikatorutviklingsarbeid. Vi representerer Norge i OECD INES-NESLI og har i løpet av året arbeidet for å bedre ivareta Norges interesser i indikatorutviklingen, og for å forbedre rapporteringen av data til OECD.

Utarbeiding av en oversikt over dekningen av lærere med kompetanse i samisk språk ble ikke gjennomført i 2011.

Utdanningsdirektoratet har, i dialog med Sametinget og KD, lagt til rette for å offentliggjøre statistikk over samiskopplæringen i videregående opplæring.

Indikatorene om utdanning i punktet Mål for inkludering av innvandrerbefolkningen i statsbudsjettet ble også i 2011 omtalt og oppdatert med nye tall fra Statistisk sentralbyrå.

Vi har også laget en oversikt over søkere på helse- og sosialfag, samt oversikt over gjennomføringsindikatorene for dette utdanningsprogrammet. I tillegg har vi levert en oversikt over fagprøver innen helse og sosialfagene.



Vi har utarbeidet en oversikt over omfanget av kryssløp i tilbudsstrukturen for fag- og yrkesopplæringen. Oppdraget ble deretter gitt til NIFU og inngikk i sluttrapporten fra prosjektet Struktur, gjennomføring og kompetanseoppnåelse. Resultatene av NIFUs undersøkelser er sendt KD.

FORSKNING OG EVALUERING

KD får hver måned oppdatert oversikt over alle forskningsbaserte prosjekter i Utdanningsdirektoratet. Før hver publisering får KD en oppsummering og analyse av rapporten, og publiseringsformen avklares.

PROSJEKTER SOM ER RAPPORTERT I 2011

Deltakerundersøkelsen 2011 – stort utbytte av deltakelse i Kompetanse for kvalitet

Oxford Research og DPU har evaluert strategien *Kompetanse for kvalitet*. Se nærmere omtale side 27 og 28.

Skolekultur og læringsresultat. Hvilke muligheter gir TALIS-undersøkelsen?

Hvilke sammenhenger finnes det mellom elevenes skolekultur og resultater, og kan den internasjonale TALIS-studien brukes til å gi svar på dette spørsmålet? Dette er tema som NIFU svarer på i denne rapporten. TALIS 2008 inneholder svar fra lærer og rektorer som til sammen beskriver det forskerne kaller "skolekultur". Undersøkelsen sier bare noe om forskjeller mellom skoler, og disse forskjellene er så små at det er vanskelig å bruke TALIS-studien til å si noe om sammenhenger mellom skolekulturen og elevenes resultater. Rapporten ble publisert høsten 2011.

Elevundersøkelsen 2011 – analyse av læringsmiljøindekser på Skoleporten

NTNU har analysert resultatene fra læringsmiljøindeksene i Skoleporten på nasjonalt nivå og på fylkesnivå. De viktigste funnene er at det er ingen vesentlige endringer på nasjonalt nivå i perioden 2007–2011. Forskerne finner derimot vesentlige forskjeller mellom trinnene i 2011. På fylkesnivå viser analysen flere endringer for en rekke læringsmiljøindekser i perioden 2007–2011. Det er også mange forskjeller mellom fylkene hvert år. Rapporten ble publisert våren 2011.

Forsøket med individuell utviklingsplan

Rambøll har evaluert forsøket med individuell utviklingsplan. Sluttrapport ble publisert høsten 2011. Se også side 31.

Forsøket med praksisbrev

NIFU har evaluert forsøket med praksisbrev. Sluttrapporten ble publisert høsten 2011. Se nærmere omtale side 35.

Analyse av resultater i fagundersøkelsen i norsk og matematikk

Utdanningsdirektoratet følger med på hvordan læreplanene for Kunnskapsløftet fungerer i praksis, og har derfor bedt Rambøll Management Consulting om å undersøke hvordan norsklærere og matematikklærere på ungdomstrinnet bruker læreplanene i norsk og matematikk. Svarprosenten i undersøkelsen er så lav at funnene ikke kan generaliseres. Rapporten er likevel interessant fordi mange av funnene støttes av annen forskning, spesielt forskningen som evaluerer Kunnskapsløftet. Rapporten ble publisert høsten 2011.

Fag og timefordelingen i et utvalg land

Utdanningsdirektoratet har gjennomført en kartlegging og sammenligning av fag- og timefordelingen i et utvalg land. Arbeidet er en del av større prosjekt som også omfattet sammenlikning av læreplaner i utvalgte fag på 10. trinn.

Systemer for dokumentasjon og oppfølging av elevers læring og utvikling

Kartlegging av systemer for dokumentasjon og oppfølging av elevers læring og utvikling, inkludert systemer for overføring av dokumentasjon om barn/elever fra barnehage til skole og mellom skoler, ble gjennomført høsten 2011. Rapport vil foreligge tidlig i 2012.

Evaluering av Kunnskapsløftet

Evalueringen skal vise sammenhenger mellom innsatsfaktorene og virkemidlene som reformen har initiert, selve læringsprosessen og resultatene av opplæringen. Evalueringsprogrammet avsluttes våren 2012. Vi har publisert seks delrapporter fra evalueringsprogrammet i 2011. Vi har også avholdt to fagseminarer for forskerne i evalueringsprogrammet, og en stor spredningskonferanse. Våren 2011 ble det gjennomført en felles spørreundersøkelse for forskningen på området, og resultatene fra denne kommer våren 2012.

Program for forskning på fag- og yrkesopplæringen

Program for forskning på fag- og yrkesopplæringen er utlyst og oppdragsavtale er inngått. Arbeidet ventes slutført i 2014. Forskingen skal belyse

- læringsmiljø
- innhold og vurdering
- kvalitetsarbeid (Kvalitetsarbeid lokalt og Styring for kvalitet)
- gjennomføring og frafall
- fagopplæringen som inngangsport til arbeidslivet
- helhetlig kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen

FORSKNINGSBASERTE EVALUERINGER OG KARTLEGGINGER ER IGANGSATT

Forskningsbaserte evalueringer og kartlegginger ble igangsatt i 2011. Deltakerundersøkelsen for videreutdanningen 2010–2011 ble publisert høsten 2011. De øvrige evalueringer og kartlegginger skal avsluttes i 2012.

- Oppdraget om tilrettelegging for voksne med rett til grunnopplæring er gitt til NOVA. Forskingen startet sommeren 2011 og avsluttes i desember 2012
- Kartlegging av skolelederes arbeidsbetingelser og tid til ledelse er i igangsatt. NIFU vil i samarbeid med NTNU samfunnsforskning leverer sluttrapport 6. juni 2012.
- Kartlegging av læreres kompetanse ble iverksatt våren 2011. Rapport er publisert i januar 2012.
- Evaluering av utbytte for lærere som deltok i videre utdanning i *Kompetanse for kvalitet* er gjennomført. Rapporten ble publisert september 2011.

Gratis leksehjelp

NOVA og NIFU evaluerer tilbudet om gratis leksehjelp på 1.–4. trinn. Evalueringen startet ved årsskiftet 2010–2011 og avsluttes i mai 2013. Den første delrapporten i prosjektet publiseres i februar 2012. Evalueringen bruker data fra en rekke kilder, blant annet Barnetilsynsundersøkelsen, felles spørring og GSI. Flere av dataene er først tilgjengelige høsten 2011. Etter avtale med KD har direktoratet derfor utsatt levering av delrapport 1 i prosjektet.

Opplæringstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere.

Vi har gjennomført en kartlegging av opplæringstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere og barn av asylsøkere. Rapporten ble publisert i november 2011. Funn fra kartleggingen gir et engangsbilde av opplæringstilbudet disse elevene mottar. I tillegg rapporteres det årlig om asylelever i GSI.

Årsplan for 2011 med prioritering på analyseområdet

Årsplan for 2011 med prioritering på analyseområdet er oppdatert i et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og KD, og er formidlet internt.

Fylkesmannens oppfølging av skoleeier

Utdanningsdirektoratet har hentet inn beskrivelser fra fylkesmennene om hvordan de følger opp skoleeiere i sitt fylke før, under og etter gjennomføringen av nasjonale prøver, og har innhentet informasjon om formell og teknisk gjennomføring. Vi har også startet planlegging av arbeidet med å gjennomføre en bred undersøkelse om gjennomføringen av nasjonale prøver i hele sektoren, fra skoleeier til elev.

Kartlegging av Pøbelprosjektet

Rambøll leverte sluttrapporten Kartlegging av Pøbelprosjektet i november 2011. Kartleggingen viser at svært mange av deltakerne i prosjektet har gått tilbake til jobb eller skole etter endt deltakelse. Prosjektet har en bred målsetting og målgruppe og representerer således et alternativ til de eksisterende ordningene som er knyttet til frafall i videregående opplæring.

Kartlegging av virksomhetenes hindringer for å ta i mot lærlinger

Problemstillingene som er skissert i oppdragsbrev 11-11, blir tatt inn i det planlagte forskningsprogrammet for fag og yrkesopplæringen som nå er i gang, og det legges opp til rapportering fra denne delen i 2012, jf. dialogen med KD.

Mål for inkludering av innvandrebefolkningen

Utdanningsdirektoratet rapporterer årlig data og relevante forskningsfunn til punktet Mål for inkludering av innvandrebefolkningen i statsbudsjettet. Hensikten er å måle inkluderingen av innvandrere og deres barn over tid, og å vurdere om statens virkemidler og ressursbruk fungerer etter hensikten. I tillegg rapporteres det på tiltakene "Flere ressurser til skoler med mer enn 25 prosent minoritetsspråklige elever" og "Nye læreplaner for opplæring i norsk og morsmål for språklige minoriteter", jf. handlingsplanen for integrering og inkludering.

Prinsipper og retningslinjer for evaluering av undervisningen i fag

Arbeidet med oppdragsbrevet er kraftig forsinket. Veileder, følgeskriv og juridisk notat ble publisert høsten 2011.

Tiltak i strategiplanen Skapende læring

Igangsetting av tiltak 25 i strategiplanen Skapende læring skal ses i sammenheng med oppdragsbrev 32–10 fra KD som gjelder oversikt over fag- og timefordelingen i grunnskolen i Norge og andre land, samt rapporten fra Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen. Rapporten vil foreligge innen februar 2012. Tiltak 25 i strategiplanen Skapende læring er derfor utsatt.

Implementering av læreplanene i grunnleggende norsk og morsmål

Rambøll har kartlagt lærerkompetansen og Lærerkompetansen er kartlagt og implementeringen av læreplanene i grunnleggende norsk og morsmål for språklige minoriteter, er evaluert. Sluttrapporten ble publisert i mai 2011.





04

Forvaltning

Resultata frå tilsynet så langt viser at kommunane i for liten grad leverer opplæring med den kvaliteten som lova fastset.

I 2011 har Utdanningsdirektoratet styrkt merksemda mot styrings- og samarbeidsrelasjonen med utdanningsdirektørane. Difis⁶ rapport 2011:4 *Embetsstyringen av fylkesmannen* vart utarbeidd på initiativ frå Utdanningsdirektoratet. Vi har fått nyttige råd om mellom anna å utvikle den rolla embeta har som fagleg samarbeidspartnar, betre grunnlaget for å vurdere resultat og å vurdere effekten av ulike verkemiddel. I samarbeid med utdanningsdirektørane har vi sett på ulike måtar å følgje opp råda på.

Opplæringslova og privatskolelova er dei viktigaste styringsverktøya for å sikre elevane likeverdig opplæring av høg kvalitet. I Noreg skal alle elevane få eit like godt tilbod uavhengig av kvar dei bur, og kva skole dei går på. Tilsyn er eit verkemiddel for å kontrollere at elevane får oppfylt rettane sine, og det er ei hovudoppgåve for fylkesmannsembeta. Vi har i år samarbeidd tett om å utvikle tilsynet slik at det både tek vare på kontrollomsyn og medverkar til læring for kommunane. Resultata frå tilsynet så langt viser at kommunane i for liten grad leverer opplæring med den kvaliteten som lova fastset. Avviksprosentane ligg på over 70 % på dei fleste tilsyna, noko som viser at avstanden opp til lovmessig kvalitet er stor.

Informasjon til sektoren

Implementering av regelverket i sektoren krev både korrekt og dekkjande informasjon og rettleiing og samtidig målretta og differensiert informasjon til kommunar, skolar, foreldre og elevar. Utdanningsdirektoratet har gjennomført ei rekkje føredrag til kommunar, fylkeskommunar og andre, har arrangert fleire regelverkssamlingar og fagdagar for fylkesmennene, og elles prioritert informasjonsarbeidet mot sektoren. Etterspurnaden er stor men strategien vår er å gjere vårt beste for å støtte fylkesmennene i deira rettleiingsrolle.

Utdanningsdirektoratet har i 2011 starta arbeidet med å følgje opp Meld. St. 18 (2010-2011) Læring og fellesskap. Direktoratet har i 2011 ansvaret for etatsstyringa av 15 Statpedsenter. I tillegg har vi fått i oppdrag å initiere samanslåinga av 12 senter til eitt samla, regionalisert Statped frå 2013. Med prosjektet Statped 2013 syter vi for å få på plass faglege og administrative

element som er nødvendige for å kunne etablere den nye verksemda. Ny direktør for Statped er tilsett og begynner våren 2012. Direktoratet vil i samarbeid med leiarar og tilsette i Statped og med den nye direktøren implementere første fase av omstillinga i Statped.

Merksemda frå Riksrevisjonen og KD har dei siste år ført til ei prioritering av tilskottsforvaltninga vår. I 2011 er systemet Elektronisk tilskuddsforvaltning (ETF) sett i drift, og vi merkar allereie effekt både i høve til kvalitet og effektivitet.

Målet om eitt års saksbehandlingstid på alle typar rettsferdsvederlagssaker er i all hovudsak nådd ved årsskiftet. Eit lite etterslep vil det vere, fordi det i nokre saker framleis er utilstrekkeleg dokumentasjon til at sakene kan avsluttast.

REGELVERK, TOLKING, RETTLEIING, TILSYN

I embetsoppdraget til fylkesmannen er det ei prioritert oppgåve å sjå til at kommunane rettar lovbrøt som er avdekte gjennom tilsyn. Embeta arbeider systematisk både med rettleiing og gjennomføring av nye tilsyn. I samarbeid med fylkesmannen er det utvikla ein modell for oppfølging av tilsyn som skal medverke til å sikre etterleving av regelverket. Hausten 2012 skal modellen piloterast for å hente inn erfaringar. Modellen omfattar støttande tiltak i oppfølginga av tilsynet. Vidare skal FM kunne vurdere i kva grad tilsynet resulterer i endring av praksis hos tilsynsobjektet.

FELLES NASJONALT TILSYN – ELEVANE SITT PSYKOSOSIALE MILJØ

Hausten 2010 og våren og hausten 2011 har Utdanningsdirektoratet gjennomført felles nasjonalt tilsyn med elevane sitt psykososiale miljø. Totalt er 42 % av kommunane og om lag 12 % av skolane kontrollerte. I alt er 106 kommunar og alle fylkeskommunane kontrollerte, til saman 229 skolar. Hittil har tilsynet ilagt til saman 583 pålegg. I 2011 vart det ilagt 348 pålegg, og i 2010 vart det ilagt 235 pålegg.

Opplæringslova § 9a-4 slår fast at skolane aktivt skal drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane. Det er skoleleiinga som har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette arbeidet, og resultatata frå tilsyna tyder på at skoleleiinga er involvert i dette arbeidet. Når det gjeld lovbrøt i samband med kravet om å drive førebyggjande arbeid, viser resultatata at majoriteten av lovbrota er knytt til kravet om at skolane skal evaluere planar og rutinar.

Resultata som gjeld kravet til individretta arbeid på skolane, indikerer at dei fleste lovbrota er knytte til reglane om enkeltvedtak og til elevane sine rettar og plikter. Det er òg mangelfull informasjon til elevar og foreldre om rettane knytte til enkeltvedtak.

Alle dei kontrollerte skolane har oppretta elevråd. Resultata viser likevel at kravet om å halde råd og utval og orientere om tilhøve som har vesentleg betydning for skole-miljøet, ikkje blir etterlevd. Vi har derfor laga ei rettleiing til medlemmene i skolemiljøutval.

PRIORITERTE TILSYNSTEMA

Rettane til samiske elevar

Tilsyn med rettane til samiske elevar var eit av fire prioriterte tilsynstema i 2011. Tilsynet vart gjennomført av fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark. Tilsynstemaet vil bli vidareført i 2012. Vi har revidert grunnlagsdokumentet og instruksen for tilsynet.

Rett til grunnopplæring for vaksne

Region Aust⁷ har gjennomført om lag 15 tilsyn i 2011 knytte til den retten vaksne har til grunnopplæring. Tilsynet skal vidareførast i 2012. Resultata viser i hovud-

sak at det manglar forsvarlege system for å sikre at den retten vaksne har til opplæring, blir oppfylt. Det er òg saksbehandlingsfeil ved søknader om inntak, og det er i for liten grad gitt informasjon om rettane til vaksne. Samla sett viser dette tilsynet manglar ved skoleeigaren sin forvaltningsrettslege kompetanse og praksis.

Tilsynsmetode

Utdanningsdirektoratet er i gang med å utarbeide ein langsiktig metode for tilsynet der tilsynsaktiviteten blir planlagt over ein tre-fireårsperiode. Dette vil gjere det mogleg med ei meir heilskapleg og langsiktig tilnærming der vi kan følgje overordna tema over tid og planleggje ulike tema for tilsyn. Målet om å auke informasjons- og rettleiingsaktiviteten i forkant og etterkant av tilsynet vil bli teke vare på, og det vil gjere det mogleg å koordinere tilsynet opp mot andre verkemiddel på ein betre måte. Eit hovudmål er å auke læringseffekten av det enkelte tilsynet og i større grad medverke til ei opplæring av høg kvalitet.

For å sikre lik vurderingspraksis har vi arbeidd tett med embeta for å utarbeide kontrollspørsmål. Det er mellom anna oppretta ein koordineringslogg på FM-nettet. For 2012 blir ein ny metode for å følgje opp resultatata frå det felles nasjonale tilsynet, pilotert. Denne metoden skal innehalde både rettleiing og rein kontroll.

Tilsynsførarane sin kompetanse

Det er utarbeidd instruksar for å gjennomføre det felles nasjonale tilsynet, og ei metodehandbok for å planleggje nye tilsynstema. Det er òg gjennomført undervegsamlingar for å spreie erfaring mellom embeta.



PRIVATE SKOLAR OG DIVERSE SKOLAR

I 2011 har det komme inn 32 søknader om etablering av nye skolar etter privatskolelova. Tre av søknadene gjeld kombinerte grunnskolar og vidaregåande skolar. Talet på søknader er noko lågare enn i 2010.

Utdanningsdirektoratet har i 2011 gitt godkjenning for 26 grunnskolar og ein vidaregåande skole. Vi har avslått 28 søknader og behandla nærmare 60 søknader om driftsendringar. Desse søknadene har mellom anna omhandla endringar i læreplanar, elevtal, driftsløyver, dispensasjonar og skolepengar.

Svært mange søknader har vore mangelfulle. Utdanningsdirektoratet har derfor henta inn supplerande informasjon frå søkerane. Dette arbeidet har vore ressurskrevjande og har påverka saksbehandlingstida. Søknadene som kom inn før 1. april 2010, vart – med få unntak – behandla før 1. april 2011. Hausten 2011 vart det fatta 48 vedtak for søknader etter privatskolelova som kom inn innan 1. april 2011.

Vi har fått om lag 30 klagar på vedtak etter privatskolelova i 2011. Nokre av klagane har ført til endra vedtak, mens andre er sende over til KD for klagebehandling.

Utdanningsdirektoratet har fått 23 søknader etter vaksenopplæringslova kap. 4. Av desse var sju søknader om ny diverse skole. På bakgrunn av at Utdanningsdirektoratet har venta på instruksjon frå KD om korleis søknader etter vaksenopplæringslova kap. 4 skulle behandlast, omfattar tala også enkelte søknader frå 2010. Vi har ikkje godkjent nye skolar etter kapittel 4 i 2011.

Utdanningsdirektoratet har behandla tre søknader om godkjenning av nye private grunnskolar etter opplæringslova § 2-12 i 2011. Søknaden vart behandla innanfor saksbehandlingsfristen på fire månader. Vi har fått 22 søknader om dispensasjon etter "20-dagarsregelen" i 2011. Søknadene omfatta til saman 71 elevar. Dette er ei dobling i talet på søknader frå 2010. Søknadene er behandla fortløpande.

For å betre rettleiinga for søkerane ligg det ny informasjon på Udir.no. Her ligg det òg tolkingsfråsegner for privatskolelova med forskrifter. Vi har gjennomført møte med privatskoleorganisasjonane og medverka på konferansar og regionale samlingar.

GODKJENNING AV UTANLANDSKE YRKESKVALIFIKASJONAR.

Utdanningsdirektoratet behandla til saman 372 søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjonar frå utlandet i 2011. Av desse gjaldt 265 søknad om godkjenning som lærar i Noreg, og 107 gjaldt søknad om godkjenning som pedagogisk leiar og styrar. Avslagsprosenten totalt låg på 31,5 %. Den delen av søkerane våre som har ein kvalifikasjon frå eit EØS-land, var 62 %. Tilnærma 100 % av søknadene vart behandla innanfor tidsfristen på fire månader. Auken i talet på behandla saker frå 2010 til 2011 var på ca. 140 %.

Vi har gjort vedtak om utlikningstiltak for lærarar, styrarar og pedagogiske leiarar frå EØS-land i sju saker i løpet av 2011. Av desse har to meldt seg opp til eit utlikningstiltak ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Tiltaket er finansiert med midlar over kap. 226. Ein person har gjennomført utlikningstiltaket med resultatet bestått. Vi viser òg til den kommande rapporteringa av statistikk frå 2010 og 2011 til EU-kommisjonen.



PRIVATSKOLETILSYNET

Utdanningsdirektoratet har hatt tilsyn med fleire ulike tema i 2011. Vi har kontrollert årsrekneskapane frå 2010 til alle dei 274 private skolane. På bakgrunn av kontrollen har vi sett i gang to omfattande tilsyn i 2011. Totalt har vi sett i gang tilsyn ved 18 skolar med tema økonomi, eleven sitt psykososiale miljø og helse og tryggleik for elevane. Det er utarbeidd førebels tilsynsrapportar på 20 tilsynssaker i 2011, og 12 tilsyn med private skolar er avslutta. Resultata frå tilsyna viser lovbrøt for alle dei kontrollerte tilsynstema. Ei av hovudårsakene til lovbrota er at skolane har for svake styringssystem. I 2012 vil vi velje varierte tilsynstema med ulik grad av djupne basert på forventa risiko for lovbrøt.

I løpet av våren 2011 vart det sett i gang fem tilsyn med økonomi som tema. Dette var ei vidareføring av tilsyns- rundane knytte til forvaltninga av statstilskottet på skolane.

Årsrekneskapskontroll

Kontrollen med årsrekneskapane førte til at det vart gitt 174 varsel om vedtak for å rette lovbrøt ved årsrekneskapen og 48 varsel om å halde tilbake statstilskott på grunn av mangelfull levering av årsrekneskap. Alle desse skolane har fått pålegg om å rette dette til neste årsrekneskap og beskjed om at mangel på slik retting kan føre til sanksjonar.

Vi har òg avdekt risiko for at enkelte skolar kan ha

- drift med anna verksemd enn skoleverksemd
- inntektskjelder som ikkje er knytte direkte til skoleverksemd
- punkt i årsrekneskap, notar til årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding som indikerer at ikkje alle statstilskott og elevpengar har komme elevane til gode
- manglar i årsrekneskapsrapportering som indikerer at styret ikkje har ei forsvarleg økonomi- og rekneskapsforvaltning
- tilhøve som kan føre med seg brot på andre delar av privatskolelova og opplæringslova

Kontrollen vår har avdekt særtrekk og utfordringar ved rekneskapsrapporteringa frå skolane.

Vi har sendt informasjonsskriv til alle skolane for å rettleie og hjelpe dei i framtidig økonomistyring.

Tilsyn med helse og tryggleik for elevane i 2011

Hausten 2011 opna vi tilsyn med totalt ni skolar med temaet helse og tryggleik for elevane. Tilsyna omhandla samansetjing av styret, krav om politiattest, plikt til å ha ulykkesforsikring for elevane, krav om godkjent skoleanlegg, plikt til frukt og grønt og rett til fysisk aktivitet. Desse tema ser vi på som sentrale for å sikre elevane god helse og trygge rammer i undervisningssituasjonen. Første tilsynsrunde ventar vi skal vere avslutta våren 2012. Vi har òg gjennomført tre tilsyn med private skolar i 2011 der temaet var det psykososiale miljøet til elevane. Desse tilsyna vil bli avslutta hausten 2011 og i starten av 2012.

Metodisk vidareutvikling av privatskoletilsynet 2011

Metoden for privatskoletilsyn er utvikla løpande i tråd med den auka mengda av tilsyn og tema for tilsyn. Derfor har vi laga malar for tilsynet som skal sikre ein høg kvalitet samtidig som tilsynsrapporten skal vere forståeleg for lesaren. Det er eit mål for oss å tilpasse det enkelte tilsynet knytt til vurderingar av risiko og vesentlege tilhøve.

ENDRINGAR I REGELVERKET

Godkjenning av tidlegare bestått opplæring. Vi har gjennomført høyringa om ei forskriftsendring for godkjenning av gjennomført vidaregåande opplæring på Vg1- og Vg2-nivå. På bakgrunn av høyringa er har vi sendt forslag til forskriftsendring til KD.

Klage på vurdering. Vi har gjennomgått kapittel 5 *Klage på vurdering* i forskrifta til opplæringslova og kapittel 5 *Klage på vurdering av elevar* i forskrifta til privatskolelova. Forslag til endring i forskriftene er sendt til KD

Fag i vidaregåande opplæring på ungdomssteget. Vi har sendt utkast til høyringsbrev om forskriftsendring til KD.

Tydelegare ansvar for å skaffe vurderingsgrunnlag i fag. Forskriftsendring tok til å gjelde frå 1.8.2011

Politiattest. Forskriftsendring tok til å gjelde frå 1.8.2011.

Informasjon om krava til saksbehandling ved skolenedlegging. Vi har sendt utkast til rundskriv om tolking av regelverket om skolenedlegging til KD

Tekniske og allmenne fag (TAF). Utdanningsdirektoratet sende i 2010 forslag til KD på krav til vitnemål for dei som avslutta TAF-opplæringa. Våren 2011 sende vi KD eit nytt forslag til å skrive ut vitnemål til dei som avslutta TAF-opplæringa våren 2010.

Retten til full skyssgodtgjersle for elevar i vidaregåande opplæring. Forskriftsendingane som var ei presisering av retten til full skyssgodtgjersle for elevar i vidaregåande opplæring, tok til å gjelde frå 1. august 2011.

EMBETSSTYRING

Hovudintrykket er at måloppnåinga i embeta (fylkesmennene) var tilfredsstillande i 2010. Vi melde ingen vesentlege avvik til dei leiarsamtalane Fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartementet har med enkeltembeta.

På tilsynsområdet er det ingen embete som har klare manglar i rapporteringa. Dei fleste områda er omtalte tilfredsstillande og med tydelege vurderingar. Dei fleste embeta rapporterte om positivt samarbeid med kommunane om tilsynsarbeidet, sjølv om enkelte skoleeigarar også framheva at tilsynsomfanget kan opplevast som stort. Berre to embete, Finnmark og Telemark, rapporterte at dei låg under ressurskravet på 40 prosent.

Alle embeta rapporterer om dei vurderingane knytte til risiko og vesentlege tilhøve som er gjorde lokalt. Særleg Skoleporten og GSI, i tillegg til lokal kjennskap til sektoren gjennom klagesaker, media eller enkeltførespurnader, blir trekte fram som viktige kjelder i risikovurderinga. Vi vil likevel saman med embeta arbeide vidare med å knyte risikovurderingane og dei eigeninitierte tilsyna tettare saman i embeta. Vi merka oss veikskap ved tilskottsforvaltninga til Fylkesmannen i Hordaland og Fylkesmannen i Nordland. Dette vil vi følgje opp i styringsdialogen med embeta.

Det var elles ein nedgang i talet på klagar. I 2011 fekk vi ein rapport frå Difi om vår styring av embeta. Rapporten teiknar eit bilete av at vi er flinke til å la pengar følgje oppgåver, og vi fikk ros for gode styringsdokument og for at vi er ryddige i styringsdialogen. Det var ingen klare tilrådingar i rapporten om endringar i detaljingsnivået i styringa – utover at det blir opplevd at det blir styrt for sterkt på tilsyn. Det kom òg fram i rapporten at utdanningsdirektørane ønskjer å bli enda meir brukte i ulike prosessar, og at vi kan vurdere å auke frekvensen på styringsmøta. Vi har drøfta rapporten med fylkesmennene ved fleire høve og har gjort tilpassingar i styringsdialogen som eit resultat av rapporten.

ETATSSTYRING

STATPED

Utdanningsdirektoratet har etatsstyringsansvar for Statleg spesialpedagogisk støttesystem (Statped) som er eit nasjonalt nettverk av dei spesialpedagogiske kompetansesentra. Statped skal gi tenester til skoleeigarar i deira arbeid med å realisere mål i opplæringslova om likeverdig, tilpassa og inkluderande opplæring for barn, unge og vaksne med særskilde behov.

Vi er i gang med å kartleggje i kva grad brukarane er tilfredse med Statpeds tenesteyting i 2011. Arbeidet med å utvikle eit felles system for å måle om brukarane er tilfredse, vil inngå som ein del av omorganiseringa av Statped

Heilårsopplæringa for hørselshemma ved kompetansesentra Nedre Gausen, Skådalen og Statped Vest skal avviklast etter skoleåret 2013/2014. Landsdekkjande heilårsopplæring for hørselshemma skal vidareførast som statleg tilbod ved Møller-Trøndelag kompetansesenter. Vi har inngått avtalar med Bergen kommune og Holmestrand kommune om skoletilbod for hørselshemma elevar i perioden fram til det statlege skoletilbodet er avvikla. Skolen for døvblinde ved Skådalen kompetansesenter skal vidareførast som eit statleg tilbod. Vi er i gang med å etablere eit nytt heilskapleg tilbod for hørselshemma som òg omfattar eit styrkt deltidstilbod.

Ei sentral utfordring for etatsstyringa av Statped er ei rolle-, oppgåve- og ansvarsavklaring mellom Statped og aktuelle samarbeidsaktørar. Denne problemstillinga vil bli teken vare på i oppfølginga av Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap*, og inngå som ein del av omstillinga av Statped. Ei anna sentral utfordring i 2012, både for Utdanningsdirektoratet og for Statped, vil vere balansegangen mellom ordinær tenesteyting og omstilling. Ettersom det er eit mål at tenesteytinga skal takast vare på i omstillingsperioden, vil det vere ei utfordring å leggje til rette for dette samtidig som Statped og Utdanningsdirektoratet skal gi frå seg ressursar til omstillinga.

Nye Statped

Med bakgrunn i stortingsmeldinga har Stortinget vedteke at Statped skal omorganisast frå 12 sjølvstendige kompetansesenter til ein felles nasjonal organisasjon med ei sentral leiing og fire fleirfaglege regionsenter. Nye Statped skal være operativ frå 1.1.2013. Vi har fått ansvaret for å leie den første fasen av omorganiseringa. Denne fasen omfattar 2011 og 2012.

Vi har i 2011 etablert eit prosjekt som skal ta vare på oppgåvene knytte til omstillinga. Direktøren for Utdanningsdirektoratet leier styringsgruppa i prosjektet. Direktøren for den nye organisasjonen skal tiltre 1. mars 2012. Prosjektet rapporterer jamleg til KD.

LÆRING OG FELLESKAP – STATPED OG PPT

I årsrapporten frå 2010 kom det mellom anna fram eit behov for ei rolle- og oppgåveavklaring mellom Statped og PPT. I Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap*, er det framlegg om fleire tiltak som skal møte desse utfordringane. Sidan resten av meldinga ikkje vart behandla i Stortinget før i november 2011, vil føringar for oppfølginga av mellom anna kap. 5.2 om PPT først liggje føre i 2012.

Vi har etablert prosjektet Statped 2013 som eit verkemiddel for å omstille Statped etter dei føringane som står i meldinga. I fase 1 er hovudfokus å etablere Statped som éi verksemd med ny fagleg profil og tenesteprofil. I fase 2 vil fokus vere å utvikle Statped som ein tydeleg og tilgjengeleg tenesteytar av spesialpedagogisk støtte til kommunar og fylkeskommunar. I denne fasen skal tilhøvet mellom Statped og PPT vidareutviklast. Nasjonale senter vil òg ha ei rolle i dette arbeidet.

Det er ei grunnleggjande utfordring for Statped at det ikkje finst nasjonale standardar for organisering og dimensjonering av PP-kontora, og heller ikkje faglege kvalifikasjonskrav for tilsette i PPT. Dette fører til stor variasjon i kva den kommunale PPT kan ha eigen kompetanse på, noko som fører til at Statped må gi differensierte tilbod.

Statped har fleire gode modellar for å stimulere til interkommunalt samarbeid mellom små PP-kontor, i tillegg til felles kompetansehevingstiltak. Ein slik modell er Fagleg løft for PPT i Midt-Noreg. Eit anna døme er Statped Vest som dei siste åra har lagt om tenesteprofilen til eit meir systematisk og formalisert samarbeid med barnehageeigarar og skoleeigarar i tenesteregionen. Føremålet med dette arbeidet er å utnytte ressursane meir effektivt og målretta på statleg og kommunalt nivå andsynes brukarar, brukargrupper og ulike grupper fagfolk i tenesteregionen.

ANDRE RESULTATMÅL

Arbeidet med å utarbeide ein rettleiar, rettleiingsmateriell og informasjon om opplæringa for sterkt svaksynte og blinde elevar har begynt. Kompetansesentra Huseby og Tambartun er trekte inn og vil medverke til å gjennomføre oppdraget.

Forsøket med utvida tilgang til foreldreopplæring er fullført, og ein rapport er send til KD. Statped har opna opp allereie eksisterande kurs for foreldre i teiknspråk og tale-lyttetrening, medrekna *Se mitt språk og Hør mitt språk*. Det er eit mål at foreldre som ønskjer slike kurs, skal få tilbod om det innanfor eksisterande rammer. Vidare utviklingsarbeid knytt til foreldrekurs og foreldreopplæring vil bli vurdert.

Vi vurderer at oppdraget om å utarbeide nettbasert informasjonsmateriell om PPT på dei åtte store språka for målgruppa minoritetsspråklege foreldre må vente til ei rolle- og oppgåveavklaring er på plass mellom Statped og PPT. Dette skal inngå som ein del av oppfølginga av Meld. St. 18 (2010-2011), *Læring og Fellesskap*, og vi går ut frå at tiltaket kan komme i gang hausten 2012.

STATLEGE SAMISKE SKOLAR

Vi har etatsstyringsansvar for Kautokeino vidaregåande skole og reindriftsskole, Karasjok vidaregåande skole og Sameskolen i Midt-Noreg (Hattfjelldal). Dei to vidaregåande skolane har eit felles styre, og grunnskolen i Hattfjelldal har eit eige styre. Det er gjennomført to etatsstyringsmøte og fleire arbeidsmøte med kvart av styra. Staten kjøper undervisnings- og internattenester frå kommunane Snåsa og Målselv ved to sameskolar,

og vi har gjennomført dialogstyringsmøte med desse kommunane.

Dei største utfordringane for sameskolane har i 2011 vore skort på samiske læremiddel og på lærarar som kan undervise på samisk. Det er òg stadig færre elevar som har samisk som heimespråk, mellom anna fordi den samiske befolkninga i aukande grad bur utanfor dei ni forvaltningskommunane. Dette har ført til at ein stor del av undervisninga på sameskolane går føre seg på norsk. Dei samiske grunnskolorne har derfor auka satsinga på fjernundervisning, kombinert med språksamlingar. For dei samiske vidaregåande skolane har KD, Utdanningsdirektoratet og Statsbygg i samarbeid med skolane og styret for skolane utarbeidd eit byggjeprogram. Programmet legg opp til ei oppgradering og nybygging av skolebygga som kan føre til auka rekruttering til det landsdekkjande tilbodet ved skolane.



TILSKOTTSFORVALTNING

TILSKOTT

Folkehøgskolar.....	654 132 000
Folkehøgskolerådet	3 775 000
Internasjonal.....	64 785 000
Kommune/skoleeigar	914 810 000
Organisasjonar.....	19 698 000
Private grunnskolar	1 273 600 000
Private v.g.sk	1 209 940 000
Kap 4 skolar	197 686 000
Private skolar for funksjonshemma elever	177 411 000
Andre private skolar	40 875 000
Toppidrett.....	25 565 000
Private grunnskolar i utlandet.....	90 886 000
Private v.g.sk i utlandet	21 776 000
Kompletterande undervisning	34 661 000
Læremiddel	64 473 000
Sametinget.....	35 420 000
Andre ordningar	37 241 000
Sum tilskott.....	4 866 734 000

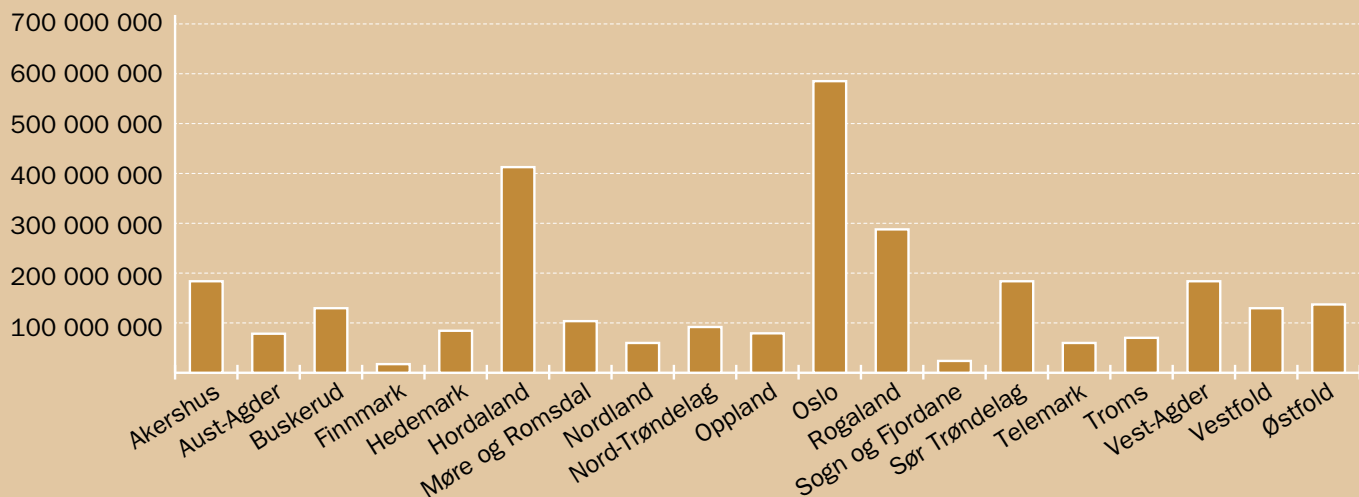
Opgåvene våre består mellom anna i å tildele midlar til fylkesmennene, utbetale tilskott og utarbeide metodar og rutinar for rapportering, kontroll og oppfølging. I tillegg skal vi gi råd, informasjon og rettleiing om dei ulike tilskottsordningane. Vi skal òg foreslå kva for ordningar som skal evaluerast, og i tillegg gi innspel til nye og reviderte retningslinjer for ordningane.

Vi vurderer tilskottsforvaltninga hos Fylkesmannen som god. Det er gode rapportar om kontrollhandlingar og oppfølging av dei ulike ordningane ut mot tilskottsmottakaren. Alle embeta har gjort greie for kva for type kontrollar som er gjennomført. Når det gjeld korleis kontrollhandlingar er dokumenterte og oppbevarte, er embeta presise berre for dei ordningane som gjeld grunnskoleopplæring av barn og unge i asylmottak og ordninga for leirskolar. På spørsmål om ordningane fungerer, er det lite embeta kommenterer om dette. Dei fleste kommentarane går ut på at ordninga fungerer godt eller er i samsvar med retningslinjene. Dette er tilhøve vi arbeider med for å auke kvaliteten på rapportar, kommentarar og vurderingar. Fylkesmannen rapporterer at ordninga med tilskott til leirskoleopplæring er særskild arbeidskrevjande.

Private skolar er dei skolane som tek imot mest tilskott. Ser vi på fordelinga av ordningane innafor dette feltet på landsplan, viser ho at alle fylka er med. Oslo/Akershus, Rogaland, Hordaland og Sør-Trøndelag er dei dominerande tilskottsmottakarane av fylka. Dette heng saman med at det er her ein finn dei fleste og største privat-skolane.



TILSKOTT TIL PRIVATE SKOLAR



Privatskolane har ulike ordningar for ulike typar av skolar. Dette er framleis eit område som krev tett oppfølging og mange kontrollhandlingar. Vi vil derfor halde fram arbeidet med å kvalitetssikre innrapportert elevtal som grunnlag for utbetaling av tilskott. Mellom anna har vi utvikla ein tilskottsportal⁸ som del av ETF løysinga⁹. Her kan skoleeigar og revisor godkjenne elevtal som er henta frå dei ulike elevrapportsystema¹⁰, og sjå grunnlaget for tilskottet saman med tilskottsbrevet. Kompletterande undervisning omfattar undervisning i norsk, samfunnsfag og religion, livssyn og etikk (RLE) for elevar ved nettskolar, utanlandske og internasjonale grunnskolar eller gjennom foreldreundervisning/undervisning i grupper. Gjennom evalueringa av tilskottsordninga for kompletterande undervisning har vi sett behovet for å satse meir på skolebasert undervisning, i staden for på foreldre driven undervisning som har vore ein stor del av denne tilskottsordninga.

Frå kommande skoleår 2012/2013 er det derfor berre skolar som kan få tilskott til kompletterande undervisning. I samband med denne omlegginga vart det vedteke ei overgangsordning på tre år med reduserte tilskottssatsar for foreldre og grupper. Søknadstalet frå foreldre og grupper har vore jamt minkande i løpet av desse tre åra. Talet på elevar som får nettbasert kompletterande undervisning, har derimot auka med nær 700 elevar eller 75 % sidan hausten 2008.

Omlegginga vil òg medverke til ei vesentleg forenkla tilskottsforvaltning. Alle tilskottsordningane blir elles omtalte i Utdanningsdirektoratets årlege rapport om tilskottskontroll. Vi har sendt forslag til KD om aktuelle tilskottsordningar som kan vere kandidat for kommande evalueringar.



⁸ Tilskottsportalen blir sett i produksjon i 2012. ⁹ Elektronisk tilskottsforvaltning. ¹⁰ GSi, Innsamlingsportalen m.fl.

ELEKTRONISK TILSKOTTSFORVALTNING

Med bakgrunn i at Utdanningsdirektoratet har ei rad ulike ordningar som tilskottsmottakaren får utbetalingar frå, har det frå starten vore fokusert på ei effektiv og god forvaltning av desse ordningane. Frå 2009 er det arbeid med eit utviklingsprogram for å leggje om ordningane til ei løysing for elektronisk tilskottsforvaltning som er kalla ETF. Formålet med denne omlegginga er å

- fjerne risiko i utrekningar og utbetalingar
- redusere risiko for å komme med forslag basert på feil faktagrunnlag i budsjettprosessar og forslag til satsingar
- betre kvalitet og effektivitet på evalueringar og kontrollar
- gjere sporinga betre frå grunnlagsdata til utbetaling
- profesjonalisere tilskottsforvaltninga
- auke servicenivået i tilskottsforvaltninga for mottakar og andre interessentar
- betre vurderinga av resultat og effekt i tilskottsforvaltninga
- betre kunne følgje opp reglane for økonomi og løyvingar

Kvalitetsutviklinga innafor desse områda er òg knytt til fleire av Utdanningsdirektoratets strategiområde. Her kan vi mellom anna trekkje fram profesjonalisering av styringsrolla, kommunikasjon med sektoren og å styrkje og forplikte skoleeigaren.

I 2011 har vi sett ETF i produksjon. Alle ordningar som vi har utbetalingsansvaret for, er lagt over til ETF. Nøkkeltala i 2011 for dei tilskottsordningane som er behandla av ETF, er:

- 46 ordningar
- 4 400 mill. kroner i utbetalt tilskott
- 6600 utbetalingstransaksjonar
- 2250 elevteljingar og søknader
- 900 tilskottsaktørar

Erfaringane med ETF gjennom 2011 er positive. ETF har gjort behandlinga av utbetalingane mykje enklare og sikrere. Vi kan no sjå transaksjonane begge vegar frå grunnlag til utbetaling. Vi har òg fått ein meir lik forvaltningspraksis mellom dei ulike ordningane, noko som er bra både for mottakaren og for vår oppfølging av mottakaren.

Samtidig er det enklare å få ut tal for analysar og vurderingar. Som ein del av ETF-utviklinga har vi òg kvalitets-sikra og dels bygd om modellane for å rekne ut satsar. Dette er gjort for å sikre at modellane blir meir robuste når det gjeld lasting av grunnlagsdata (KOSTRA data), og mindre sårbare når det gjeld innmating av parameter og logikk i oppsett.

I tillegg til at ETF er sett i produksjon, er det òg arbeid med ei vidareutvikling. I 2012 er målet å ha alle tilskottsordningane inne i ETF, òg dei som fylkesmannen har ansvar for. Samtidig set vi i drift ein tilskottsportal som skal takast i bruk av skoleeigarar (først på privatskolefeltet), og vere med på å lette og kvalitetssikre elevteljingar. I tillegg vil ein slik portal òg vere med på å lette arbeidet med å yte god service overfor skoleeigarane.

TILSKOTT TIL DEI KOMMUNALE SAMESKOLANE I SNÅSA OG MÅLSELV

Dei to sameskolane har tidlegare fått tildelt midlar på kap. 222 post 01. I forslaget til statsbudsjett for 2012 er denne tildelinga overført til kap 225 post 62 og gitt som eige tilskott. I samband med dette har Utdanningsdirektoratet utarbeidd forslag til retningslinjer for ordninga.

TILSKOTT TIL FYLKESKOMMUNANE FOR TETTARE OPPFØLGING AV VIDAREGÅANDE ELEVAR MED SVAKE RESULTAT

I tråd med St.meld. nr. 44 (2008-2009) *Utdanningslinja* har staten for åra 2009, 2010 og 2011 gitt ei eiga løyving for tettare oppfølging av elevar på ungdomssteget som har svake resultat. Midlane blir gitt for å styrkje

kapasiteten i sektoren og for å sikre betre gjennomføring i vidaregåande opplæring. Tiltaket er ein del av Ny GIV. Tiltaket er retta inn mot tettare oppfølging av elevar med svak grunnleggjande dugleik på obligatoriske kartleggingsprøver i Vg1, og av elevar som har svak grunnleggjande dugleik og høgt fråvær allereie på ungdomssteget. Rapportar frå fylkeskommunane viser stort mangfald i dei lokale tiltaka. Tiltak som kan nemnast, er utarbeiding av tiltaksplanar, etterutdanningstilbod for rektorar, lærarar og rådgjevarar, etablering av regionale rettleiingssenter og samarbeid mellom ulike skoleslag. Nokre fylke har valt å styrkje bemanninga med to-lærarordning, ekstra gruppedeling og tilsetjing av miljøarbeidarar. Av individretta tiltak kan nemnast identifisering, kartlegging og oppfølging av einskilde elevar både i grunnskolen og i

vidaregåande opplæring, styrking av skolehelsetenesta, sommarskole, innføringskurs, førebuande kurs for minoritetsspråklege elevar, alternative læringsarenaer, praksisbrevordning og utvida bruk av lære kandidatordninga. Dei fleste fylkeskommunane rapporterer at dei har nytta ei eller anna form for kartlegging av læringsresultata til elevane, i tillegg til fråvær, også frå ungdomssteget.

TILSKOTT TIL SAMISK I GRUNNOPPLÆRINGA OG TILSKOTT TIL OPPLÆRING I FINSK

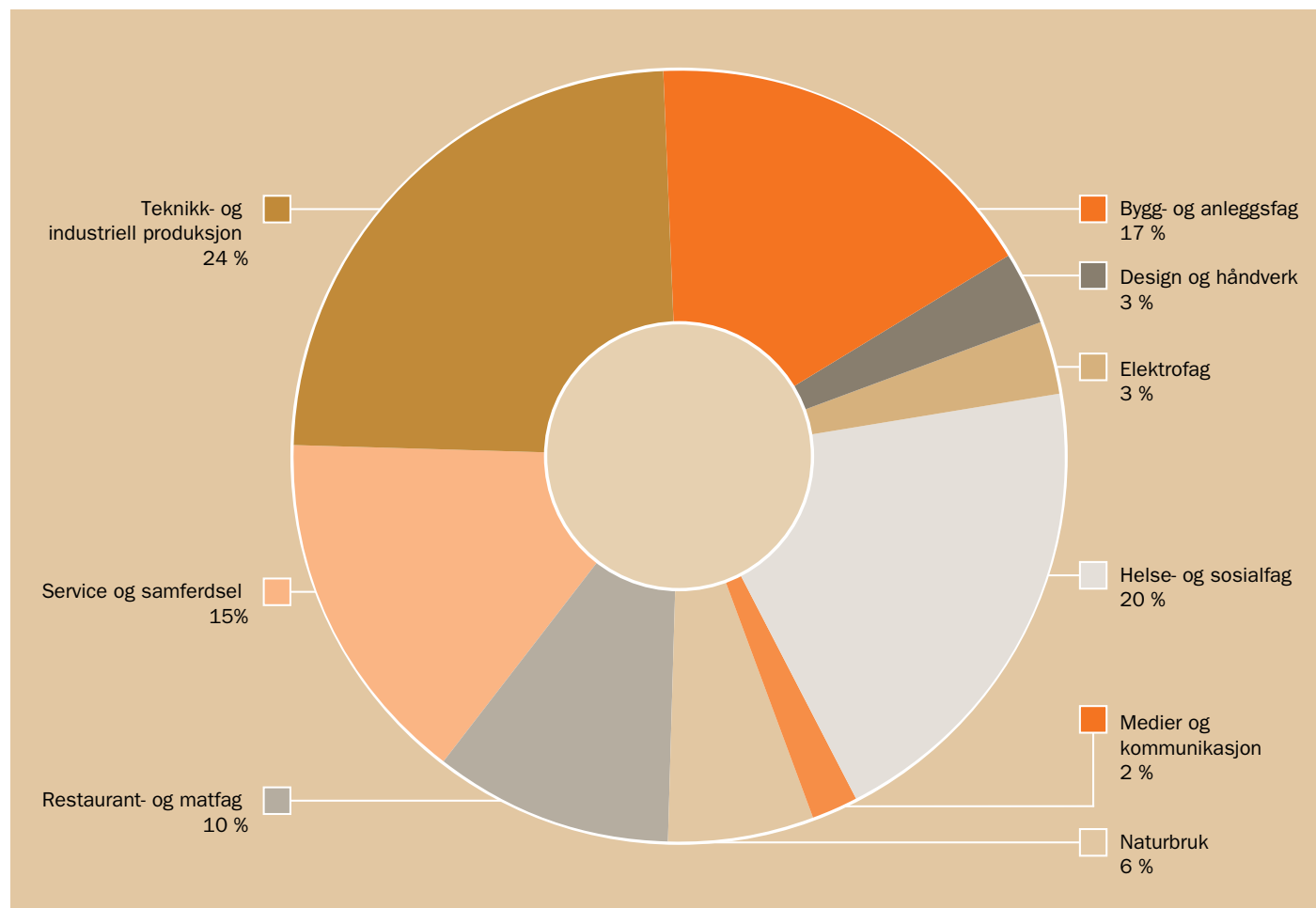
På bakgrunn av tidlegare evalueringar har vi gjennomført ei vurdering av korleis tilskott for desse ordningane er rekna ut, og ei vurdering av behovet for endring i reknemodellane for tilskott. I løpet av 2011 vart det først gitt ei vurdering av den relative dekningsgraden i tilskottssatsane sett i høve til dei faktiske undervisningssatsane. Resultatet av desse analysane viste at det er stor variasjon i dekningsgraden i tilskottet, og at det er behov for ein revisjon av reknemodellane. Vi har på grunnlag av analyseresultata lagt fram forslag til nye reknemodellar for desse ordningane.

TILSKOTT TIL OPPLÆRING AV LÆRLINGAR OG LÆREKANDIDATAR MED SÆRSKILDE BEHOV

Tilskottsordninga skal stimulere lærebedrifter til å gi lærlingar og lære kandidatatar med særskilde behov tilbod om full fagutdanning eller delar av ei fagutdanning.

Ordninga er budsjettstyrt, og løyvingane i statsbudsjettet har direkte innverknad på storleiken på tilskott som kan bli ytt. Dei siste åra har det vore eit stort avvik mellom behovet for tilskott og nivået på løyvingane. Dette har ført til at mange ikkje har fått tilskott fordi løyvingane alt har vore disponerte. I 2010 fekk alle søknader som kom inn etter april månad, og som var godkjende for tilskott, avslag med ei slik grunngiving. Dette har på førehand ført til uvisse for både fylkeskommunar og lærebedrifter, om dei kunne rekne med å få tilskott eller ikkje frå denne ordninga.

Frå 2011 er det gjort endringar i retningslinjene slik at ordninga skal bli klarare å bruke. Det er mellom anna innført ein fast søknadsfrist per år. Alle søknader som kjem inn innan fristen, og som fyller vilkåra for tilskott, vil gi rett til tilskott. For å fange opp så mange kontraktar som mogleg, vart det òg gjort merksam på at ein kan søkje om tilskott både framover/tilbake i tid med +/- 12 månader i høve til gjeldande budsjettår. Desse endringane har ført til at alle søkjarane som er godkjende for tilskott, får tilskott. I 2011 var det 326 søknader frå bedrifter som har lærekontrakt/opplæringskontrakt med lærlingar eller lære kandidatatar med særskilde behov. Dette er ein nedgang på om lag 8,7 prosent i høve til 2010. Det er ingen søknader knytte til ordninga med praksisbrev.



TILSKOTT TIL FOLKEHØGSKOLAR

Målsetjinga for tilskottet er å fremje allmenndanning og folkeopplysning gjennom å medverke til at ein kan opprette og drive folkehøgskolar. Løyvingane til denne tilskottsposten er budsjettert.

I 2011 er det gitt 654 132 000 kroner i tilskott som er fordelte på 77 norske og 2 nordiske skolar. Det har ikkje starta nye skolar i 2011. Også i år har fleire av skolane framheva behovet for vedlikehald av bygningane. Dette kjem av alderen på bygningane og vedlikehaldet av dei. Folkehøgskolerådet fremjar forslag til fordelinga av husleigetilskottet som òg skal dekkje vedlikehald.

I tillegg til dei ordinære tilskotta er det i Statsbudsjettet for 2011 sett av 0,5 mill. kroner til å starte eit folkehøgskoletilbod for elevar som fell frå i vidaregåande opplæring. Midlane er brukte til utviklingstiltak i regi av utvalde folkehøgskolar. Mottakarane av tilskottet utarbeider ein skriftleg statusrapport som viser korleis midlane er brukte.

TILSKOTT TIL GRUNNOPPLÆRING AV BARN OG UNGE ASYLSØKJARAR

Tilskott til grunnopplæringa av barn og unge asylsøklarar omfattar to tilskottsordningar: barn og unge asylsøklarar i mottak og einslege, mindreårige asylsøklarar i omsorgssenter. Utdanningsdirektoratet er representert i ei kostnadsgruppe for utlendingsforvaltninga der desse to ordningane inngår. Formålet med gruppa er å utarbeide kvalitetssikra ressursberekningar innan opphalds-, asyl- og mottaksfeltet.

Når det gjeld sjølve ordninga, har vi merka oss at embeta meiner det er utfordringar når det gjeld UDI sine beleggslister, manglande melding når nye omsorgssenter

blir oppretta, og at det er behov for å gjere retningslinjene tydelegare med omsyn til skjemabruk, oppsett og tidsfristar for levering. Dette er tilhøve som vi vil arbeide vidare med.

TILSKOTTSDORDNINGA FOR LÆREMIDDEL

Vi forvaltar læremiddeltilskott over kap. 220 post 70 i statsbudsjettet. Målet med tilskottsordninga er å medverke til at det blir utvikla og produsert læremiddel på fagområde og for elevgrupper der det ikkje er marknadsgrunnlag for dette.

Berekningsgrunnlag

Våren 2011 vart berekningsgrunnlaget for trykte læremiddel justert. I møte med representantar for forlaga vart strukturen og satsane endra. Berekningsgrunnlaget er no delt inn i tekniske kostnader basert på fastsette arkprisar, variable kostnader for innhald og honorar, i tillegg til generelle kostnader.

Målet med justeringa er å forenkle søknadsprosessen og motivere læremiddelutviklarar til å søkje på tilskottsmidler for å utvikle læremiddel. Innføringa av nytt berekningsgrunnlag vil føre til at trykte læremiddel får tildelt høgare tilskott enn tidlegare, noko som kan resultere i at det tek lengre tid før behovet for læremiddel er dekt.

Læremiddelbehov

Den siste oppdateringa av læremiddelbehovet for smale fag/små elevgrupper viser at det er størst behov for læremiddel innanfor programområda design og handverk og teknikk og industriell produksjon. Deretter kjem bygg- og anleggsteknikk og elektrofag.

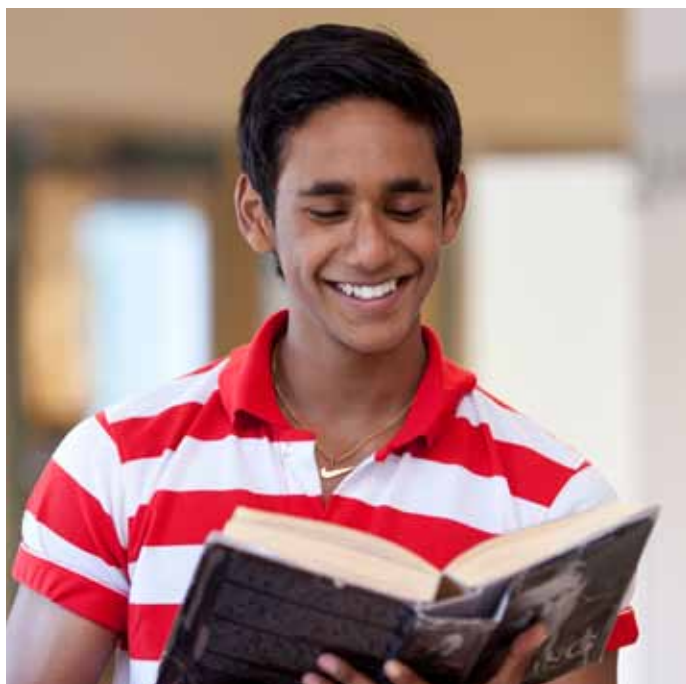
Det er framleis stort behov for læremiddel i vidaregåande opplæring for språklege minoritetar. Vi bør derfor stimulere forlag til å søkje om tilskott til læremiddel for språklege minoritetar retta mot yrkesfaglege utdanningsprogram. Behovet for særskilt tilrettelagde læremiddel er framleis stort innanfor alle målgruppene og fagområda.

Risiko

Tilskottsordninga for læremiddel fekk 10 mill. kroner ekstra i revidert nasjonalbudsjett i 2011. Førstegongsutbetalinga er høg. Store utbetalningar i første termin fører til auka risiko og krev tett oppfølging av prosjekta.

Multifunksjonelle læremiddel

Det vart tildelt støtte til 18 nye læremiddel for elevar med særskilde behov i 2011. Dette omfatta ulike område både for barnehagar og i grunnskolen. Det vart òg tildelt tilskott til multifunksjonelle læremiddel til elektrofag og teknikk og industriell produksjon. I samband med årets søknadsbehandling har det vore ei sterkare satsing på læremiddel retta mot alternativ, supplerande kommunikasjon og digitale læremiddel som vil inkludere ei større gruppe av elevar med ulike behov for tilrettelegging.



Læremiddel for smale fagområde/små elevgrupper

Ei rad læremiddelprosjekt for Vg2 og Vg3 er ferdige. Dette gjeld prosjekt både innanfor studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram. Fleire av prosjekta har parallellutgåver på nynorsk.

Det vart tildelt støtte til 16 nye prosjekt i faga framandspråk, helse- og sosialfag, elektronikk, service og samferdsel, teknologi og forskingslære og til parallellutgåver på nynorsk. Årsaka til reduksjonen i talet på prosjekt frå 2010 til 2011 er innføringa av eit nytt berekningsgrunnlag og auka satsing på digitale komponentar.

Læremiddel for minoritetsspråklege elevar

Fleire læremiddel for minoritetsspråklege barn/elevar er ferdige: materiell til språkstimulering i barnehagen, eit læreverk i grunnleggjande norsk, nettbaserte læremiddel i urdu som morsmål, fleirspråklege tilleggskomponentar til tospråkleg opplæring i ulike fag i grunnskolen og i vidaregåande opplæring og eit nettbasert læremiddel i engelsk for grunnskoleopplæring av vaksne minoritetsspråklege. Det er gitt støtte til 18 nye prosjekt innanfor barnehagen og alle skoleslaga.

Det nordiske ordbokprosjektet LEXIN er vidareført. Tre tospråklege, nettbaserte ordbøker med vietnamesisk, dari og tagalog som målspråk er publiserte, og ei trykt Lexin-ordbok (norsk-tigrinja) er utgitt. Talesyntese på bokmål og nynorsk er implementert. Eit pilotprosjekt om vokabularutviding innan helse- og sosialfag er gjennomført. Det nordiske samarbeidet om kvalitetssikring av Bildetema er ført vidare. Det er gjennomført ei omfattande brukarundersøking av Lexin.

Fleire evalueringar

Vi har sendt forslag til KD om aktuelle tilskottsordningar som kan vere kandidatar for kommande evalueringar.

NASJONALE SENTER

Vi har ansvar for den faglege styringa av åtte nasjonale senter:

- Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring
- Nasjonalt senter for framandspråk i opplæringa
- Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa
- Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning
- Nasjonalt senter for matematikk i opplæringa
- Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa
- Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa
- Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Det er gjennomgåande høg aktivitet frå sentra mot sektoren. Sentra har i all hovudsak gjennomført og levert i samsvar med mål og resultatkrav, og med unntak av eit par senter auka oppdragsmengda monaleg i 2011. Sentra har vist stor fleksibilitet og løyst oppdraga med høg fagleg kvalitet trass i store kapasitetsutfordringar. Vår vurdering er at måloppnåinga i sentra er høg.

Innsatsen mot vidaregåande opplæring er framleis ikkje teken vare på i tilstrekkeleg grad i enkelte senter. Det er auka medvit i sentra om å ta i bruk strategiar som sikrar landsdekkjande verksemd – nettbaserte tenester, nettverksbygging og regional verksemd. Gjennom ulike initiativ frå departementet og som ledd i arbeidet med ulike stortingsmeldingar er det foreslått ei rad nye oppgåver for enkelte senter. Dette inneber nye oppgåvetypar, ein meir kompleks oppgåveportefølje og nye målgrupper, og det gjer den administrative og faglege styringa meir krevjande.

URFOLK OG NASJONALE MINORITETAR

SAMISK: INFORMASJON, FJERNUNDERVISNING OG STATISTIKK

Vi har arbeidd for at meir av den offentlege informasjonen om opplæring er publisert på samisk. Vi har omsett alle nasjonale prøver og kartleggingsprøver på samisk, i tillegg til foreldreinformasjon om prøvene. Sentrale læreplanar er òg omsette til samisk og publiserte på *udir.no*.

Samisk fjernundervisning

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med fylkesmennene i Nordland og Finnmark utvikla rammer for innhaldet i kartlegginga av tilbodet i samisk fjernundervisning. Kartlegginga starta hausten 2011, og rapporten ligg føre våren 2012. Resultata frå kartlegginga vil vere sentral i kunnskapsgrunnlaget som skal leggjast til grunn for å utvikle den overordna strategiske planen for samisk fjernundervisning.

Vi har vurdert lulesamisk fjernundervisning på Drag, og støyter på utfordringar som det er vanskeleg å løyse. Utfordringane er i hovudsak få kvalifiserte lærarar og manglande rekruttering av lærarar som vil busette seg i området. Vi har difor vedteke å flytte tilbodet til Bodø. På denne måten får vi eit stabilt undervisningstilbod som skal sikre at elevane som ynskjer lulesamisk opplæring, får rettane sine oppfylte.

Ei oversikt over dekninga av lærarar med kompetanse i samisk språk er ikkje gjennomført i 2011. Departementet er informert.

Statistikk over samiskopplæring i vidaregåande opplæring

Vi har, i dialog med Sametinget og departementet, lagt til rette for å offentleggjere statistikk over samiskopplæring i vidaregåande opplæring.

NASJONALE MINORITETAR

Vi har laga ei oversikt over kva som er gjort av informasjons- og rettleiingsarbeid på minoritetsfeltet frå august 2010 og fram til november 2011, og kva det er planar om å gjere innan august 2012. I dette inngår lov og regelverk, læreplanar, informasjonsmateriell, rettleiings-

materiell, læremiddel, modellar for organisering og gode døme frå praksis og forskning på feltet. Arbeidet med å utvikle ein strategi er godt i gang og vart presentert for departementet hausten 2011.

Informasjonsmateriell for lærarar som underviser nasjonale minoritetar, er utvikla. Materiellet vil bli produsert og distribuert så snart det er godkjent av KD og Fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartementet.

SPRÅKLEGE MINORITETAR

Utdanningsdirektoratet, fylkesmennene og Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (NAFO) har gjennom tiltak som kompetanseutvikling, nasjonale prosjekt, nettverk og seminar hatt fokus på følgjande tema:

- andrespråkskompetanse
- fleirkulturell kompetanse
- språkutvikling
- læreplanar
- rettar for minoritetsspråklege
- kompetanseutvikling og erfaringsspreiing av gode modellar for opplæringa

Årsrapporten for NAFO for 2010 viser at totalt 6000 lærarar, leiarar, skoleeigarar, barnehagetilsette og tilsette i universitets- og høgskolesektoren har delteke på 85 ulike kompetanseutviklingstiltak, eksempelvis kurs, nettverkssamlingar og konferansar, der andrespråkskompetanse, fleirkulturell kompetanse og læreplanar har vore tema.

Det er òg gitt omfattande informasjon og rettleiing gjennom spreieing av materiell. NAFOs erfaring er at materialet blir godt motteke av brukarane – særleg gjeld dette pedagogiske filmar som viser god fleirkulturell praksis. Senteret har over tid etablert beredte nasjonale, regionale og lokale nettverk og fokusverksemdar. Desse nettverka blir brukte aktivt i kompetanseutvikling og for implementering av læreplanar og rettleiingsmateriell. Målgruppene for arbeidet har vore skoleeigarar, skoleleiarar, rådgivarar og lærarar.

Evaluering og vidare kompetansebehov

Rambølls evaluering viser at bruken av læreplanen i grunnleggjande norsk for språklege minoritetar har auka i løpet av den verketida læreplanen har hatt. Evalueringa viser òg auka kjennskap til og bruk av kartleggingsverktøyet. Opp mot 80 prosent av grunnskolane og halvparten av dei vidaregåande skolane har oppgitt at kartleggingsverktøyet er teke i bruk. Den utbreidde bruken må ein sjå i samanheng med at så godt som alle skolane har etablert ein praksis om å kartleggje språkferdigheitene til elevane i samband med den særskilde språkopplæringa.

Evalueringar knytte til bruken av læreplaner og rettleiingar viser at det framleis er eit stort behov for å auke

kunnskapen om andrespråksperspektivet og det fleirkulturelle perspektivet hos lærarar, rådgivarar, skoleleiarar og skoleeigarar. Trass i omfattande aktivitet er det framleis eit stort behov for kompetansebygging på feltet.

Fleirkulturelt perspektiv og andrespråksperspektiv i andre tiltak

I strategien *Kompetanse for kvalitet* er andrespråkspedagogikk teken med som nytt tema i utlysinga hausten 2011, slik at andrespråksperspektivet og det fleirkulturelle perspektivet blir tekne vare på i den neste strategiperioden som er frå 2012 til 2015. Perspektiva er ikkje påtakelege i rettleiarkorpset fordi dei skoleeigarane som har det største talet med språklege minoritetar, ikkje søker seg inn i ordninga.

Foreldresamarbeid på skolar med mange minoritetsspråklege elevar

Vi har gitt NAFO i oppdrag å prøve ut modellar for skole-heim-samarbeid på skolar med mange minoritetsspråklege elevar. Dei sju skolane som er med i utprøvinga, bruker to ulike modellar. I den eine modellen er foreldra aktivt med i opplæringa av eigne barn, mens den andre modellen fokuserer på rutinar for tilpassing av ordinær praksis til minoritetsspråklege foreldre.

Skolane har brukt begge modellane, men på ulike måtar. Felles for alle er at modellane har ført til auka samarbeid, gjennomgang av praksis og utvikling av ny praksis, nye rutinar og tiltak. Samla sett har prosjektet ført til ei positiv endring av praksis. Endringane ser ut til å vere positive for alle involverte partar: elevar, foreldre, kontaktlærarar, minoritetsspråklege lærarar, rektor/skoleleiing og foreldregrupper som ikkje har minoritetsspråklege barn. Utprøvinga har vist at det å finne ut kva som er forventningar hos foreldregruppa, og å invitere foreldre aktivt til samarbeid, er suksessfaktorar for betre dialog og læring. Utprøvinga vart avslutta våren 2011.

Det er laga tre filmar frå prosjekta. Dei kan lastast ned frå www.skoleipraksis.no. Eksempla på god praksis i skole-heim-samarbeidet som blir presenterte i rapporten frå prosjektet og i dei tre filmene, kan inspirere andre skolar til å fremje skole-heim-samarbeidet og til å involvere foreldra i læringa til eigne barn. Erfaringane frå prosjektet blir presenterte på nasjonale konferansar. Eksempel på god praksis skal formidlast og vidareførast i skole-heim-prosjektet *Betre læringsmiljø* i dei tre nordlegaste fylka.

Opplæring av unge asylsøklarar og barn av asylsøklarar

NAFO har i samarbeid med Utlendingsdirektoratet (UDI), Integrerings- og mangfaldsdirektoratet (IMDi) og Bufetat gjennomført sju regionale nettverkssamlingar over heile landet i 2010/11 og har etablert ei netteneste. NAFO har òg ansvaret for ein rettleiingstelefon som har vist seg å vere eit viktig verkemiddel for å nå ut til målgruppene med relevante råd. Arbeidet er viktig for å nå ut til skole-

eigarar med kunnskap og rettleiing, men arbeidet er òg utfordrande. Det er arbeid i gang for å skape berekraftige nettverk. Slike nettverk har vist seg å vere vanskelegare å etablere enn venta. Arbeidet med dei ulike tiltaka innan feltet held fram i 2012.

Læreplassar for minoritetsspråklege lærlingar

Vi har vurdert saka i lys av NOU 2010:7 *Mangfold og mestring* og OECD-studien *Migrant Education*. Østberg-utvalet meiner at det ikkje er ønskjeleg med særskilde tiltak for inntak av minoritetsspråklege lærlingar. Det bør i staden satsast på nettverksbygging, yrkesorientering og språkleg støtte og trening før og i læretida (dette gjeld i prinsippet alle lærlingar). Vi tilrår dette:

- Arbeidet ser ein i samanheng med det pågåande arbeidet i departementet med samfunnskontrakten for fleire læreplassar og utgreiinga om rett til læreplass.
- Det må gjerast ei vidare undersøking av omfanget innanfor dei ulike søkjar- og elevkategoriane som ikkje får læreplass (jf. brev til KD).

SKOLEVAL

Årets skoleval vart avvikla i perioden 29. august til 6. september. Det er Norsk Samfunnsvitskapleg Data-teneste (NSD) som arrangerer valet på vegner av oss. 416 vidaregåande skolar var påmelde til årets skoleval. Til saman leverte 404 skolar inn sine resultat.

Vi er no i gang med å leggje skolevala ut på nytt anbod etter at NSD vann den førre anbodsrunderen i 2007.



RETTFERDSVEDERLAG

Vi er delegert myndigheit til å behandle søknader om rettferdsvederlag som gjeld grunnopplæringa. Det inneber å utarbeide innstilling til vedtak. Det endelege vedtaket blir gjort av eit av Stortingets egne rettferdsvederlag.

SØKNADER OM RETTFERDSVEDERLAG ETTER SAKSGRUPPER

Tabellen viser talet på innkomne søknader per år fordelte på saksgrupper



	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Samar og kvener (St.meld. nr. 44 (2003-2004))	765	250	159	91	21	32	13
Romanifolk/taterar	125	65	118	46	28	13	13
Elevar i åtferdsskolar (St.meld. nr. 24 (2004-2005))	162	331	234	108	93	49	31
Ordinære skolesaker	134	200	640	396	325	293	255
Talet på søknader i alt	1186	846	1151	641	467	387	312

Særordninga etter St.meld. nr. 44 (2003-2004) Erstatningsordning for krigsbarn og erstatningsordningar for romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener gjeld samar og kvener som tapte skolegang under krigen, og som ikkje kunne norsk på ein tilfredsstillande måte ved skolestart. Talet på innkomne søknader i 2011 viser ein monaleg nedgang samanlikna med førre året.

Søknader frå romanifolk/taterar gjeld som oftast mobbing, mangelfull og manglande skolegang, men òg reising og/eller flytting. Talet på innkomne søknader i 2011 er omtrent det same som førre året.

Saker som fell inn under særordninga etter St.meld. nr. 24 (2004-2005), Erstatningsordningar for barn i barneheimar og spesialskolar for barn med åtferdsvanskar, inneheld opplysningar om vald og ulike typar overgrep og omsorgssvikt i spesialskolar, skoleheimar, tvangsskolar og observasjonsskolar. Ordninga gjeld ikkje for spesialskolar for elevar med lærevanskar og elevar med syns-, tale- og hørselsvanskar. Talet på innkomne søknader i 2011 viser ein monaleg nedgang samanlikna med førre året.

Ordinære skolesaker gjeld mellom anna mangelfull og manglande skolegang. Dersom vi skal tilrå vederlag, krevst det sannsynsovervekt for at skoleverket har forsømt seg. Dette krev ei omfattande informasjonsinnhenting. Talet på innkomne søknader i 2011 viser ein liten nedgang frå førre året. Det er likevel verdt å merke seg det etter måten høge talet, da desse sakene er dei mest arbeidskrevjande. Dette er saker som ikkje er omfatta av noka særordning, jf. St.meld. nr. 24 (2004-2005) og St.meld. nr. 44 (2003-2004).

FRÅSEGNER OM RETTFERDSVEDERLAG ETTER SAKSGRUPPER

Tabellen viser talet på fråsegner per år fordelte på saksgrupper.

	2010	2011
Samar og kvener (St.meld. nr. 44 (2003-2004))	38	35
Romanifolk/taterar	46	39
Elevar i åtferdsskolar (St.meld. nr. 24 (2004-2005))	158	91
Ordinære skolesaker	477	505
Talet på fråsegner i alt	719	670

Talet på fråsegner i 2011 var monaleg høgare enn det totale talet på nye søknader. Den totale restansen var ved årsskiftet 334 saker. Tilsvarende tal for 2010 var 705.

Utdanningsdirektoratet har hatt som mål at saksbehandlingstida ved utgangen av 2011 ikkje skal overstige 12 månader. Vi nådde denne målsetjinga.



EKSAMEN, PRØVER OG VITNEMÅL

EKSAMEN OG IKT

Alle fylkesmenn, skoleeigarar og skolar er knytte til Prøveadministrasjonssystemet (PAS). Via dette systemet blir alle elevar og privatistar påmelde til eksamen. I 2009 vart det for første gong opna for at alle skolane kunne gjennomføre IKT-basert eksamen gjennom Prøvegjennomføringssystemet (PGS). Det vil seie at elevane loggar seg på PGS med brukarnamn og passord, lastar ned eksamensoppgåva og leverer svaret digitalt i PGS. Om lag 30 % av det totale talet på eksamenssvar vart levert digitalt i 2009, mens denne delen auka til ca. 50 % i 2010 og til ca. 60 våren 2011.

I mange fag er den delen som gjennomfører IKT-basert eksamen, no mellom 75 % og 90 %, mens det i andre fag er svært få som gjer det. I eksamen i matematikk og realfag er eksamensmodellen todelt. Elevane får ikkje ha tilgang til hjelpemiddel under del 1 av eksamen, og dei bruker vanlege skrivesaker. For disse eksamenane er det derfor få som leverer digitalt, mens det i norsk og samfunnsfag er fleire.

Denne måten å gjennomføre eksamen på har medverka til ei vesentleg betring av tryggleiken og ei effektivisering, ikkje minst når det gjeld sensuren. Der vi tidlegare måtte sende alle eksamenssvara med vanleg postgang, er no svara i PGS tilgjengelege for sensorane dagen etter at eksamen er gjennomført, slik at sensurarbeidet kan starte tidlegare. Dette systemet hindrar òg feilsendingar i posten.

Systemet fungerer i hovudsak svært godt, og tilbakemeldingane både frå elevar, skolar og sensorar er stort sett positive. På ein del eksamensdagar når svært mange elevar skal logge seg på samtidig, har systemet i nokre tilfelle vore tregt.

Sjølv om fleire og fleire vel å gjennomføre eksamen IKT-basert, trykkjer vi likevel eksamensoppgåver og sender dei til skolane i posten. Dette gjer vi både for å minimere risikoen dersom det oppstår tekniske problem, anten lokalt på skolane eller sentralt i vårt system, og for at elevane skal kunne ha teksten tilgjengeleg i papirversjon under eksamen for å lese og notere.

I 2011 gjennomførte vi ein ekstern makroøkonomisk analyse av PAS/PGS. I analysen blir kostnader ved å utvikle og drifte systemet vurdert opp mot den gevinsten systemet har gitt sektoren. Rapporten viser at PAS og PGS gir mange kvalitative gevinstar, og at dei i tillegg sparer både tid og kostnader.

Innsparingane er store ved å redusere distribusjonen av elevsvar mellom skolar, sensorar og fylkesmenn, og ved å redusere papirhandtering og manuelle oppgåver for skolar og sensorar. Dei kvalitative gevinstane er store for heile sektoren både når det gjeld samhandling, koordinering, oversikt og kontroll. Systemet gir òg eit betre grunnlag for ein påliteleg og meir omfattande eksamensstatistikk.

SENTRALT GITT EKSAMEN

Våren 2011 gjennomførte vi sentralt gitt skriftleg eksamen for ca. 77 000 elevar i grunnskolen og 1300 elevar i grunnskoleopplæringa for vaksne, og for 160 000 elevar og privatistar i vidaregåande opplæring. Det var påmelde kandidatar i totalt ca. 300 ulike eksamenskodar av ca. 500 moglege. Det var laga eksamensoppgåver til alle kodane. Vi har òg gjennomført sensorskoleringar i alle fag med sentralt gitt skriftleg eksamen og sentral sensur.

Våren 2011 vart sentralt gitt eksamen i samfunnsøkonomi, politikk og menneskerettar og medie- og informasjonkunnskap evaluert. Sluttrapporten låg føre hausten 2011. Ei viktig tilråding i rapporten er å innføre ein todelt modell for hjelpemiddel til sentralt gitt eksamen i sam-

funnsøkonomi. Evalueringa og den vidare oppfølginga frå oss er omtala i brevet om eksamen 2011 og 2012 som er sendt til KD.

KARTLEGGINGSPRØVER, UTVALSPRØVER OG NASJONALE PRØVER

Hausten 2011 gjennomførte ca. 385 000 elevar nasjonale prøver fordelt på 10 ulike prøvekodar. Nasjonale prøver i engelsk for 5. steget måtte avbrytast på grunn av store tekniske problem. Vi vil sende ein eigen rapport om dette til KD i 2012.

Kartleggingsprøva i talforståing og rekneferdigheit for 1. steget er utvikla og gjennomført (våren 2011). Det er utvikla kartleggingsprøver på 1.-3. steget og på Vg1 (lesing, talforståing og rekneferdigheit, og engelsk). I tillegg blir

det utvikla ei kartleggingsprøve i digitale ferdigheiter for 4. steget. Vi startar utviklinga av eit nytt kartleggingsverktøy i lesing og rekning på 6. steget våren 2012.

Nasjonale prøver blir no utvikla og gjennomførte i lesing og rekning på 5., 8. og 9. steget og i engelsk på 5. og 8. steget. Status og val av retning for å måle trenden i utviklinga av nasjonale prøver i engelsk og rekning er omtalte og sende til KD i september 2011. Rammeverk for å berekne trenden er under utvikling i direktoratet og skal vere ferdig ved utgangen av 2011. Det er lagt opp til eit enkelt ankerdesign og ein Rasch-analyse. Ei eiga statusrapportering blir send til KD i mai og desember kvart år.

Utvallsprøver i skriving, naturfag og samfunnsfag er under utvikling og utprøving. Skriveprøva skal etter planen haldast på eit utval hausten 2012. Deretter skal materialet gjerast ferdig våren 2013 og kan brukast på lokalt nivå til skolestart i 2013. Naturfagsprøva skal etter planen haldast i mars som utvalsprøve og kan i samsvar med oppdraget brukast på lokalt nivå til skolestart i 2012. Samfunnsfagsprøva skal etter planen haldast som utvalsprøve i mars 2013 og brukast på lokalt nivå til skolestart i 2013. Vi vil starte arbeidet med utvalsprøver i digitale ferdigheiter på 8. steget våren 2012. Ei eiga statusrapportering blir send til KD i mai og desember kvart år.





05

Intern forvaltning



I 2011 vart retningslinjene for beredskapsplanane og varslingsprosedyrane gjennomgått med leiinga etter erfaringar frå terrorhendinga i Oslo 22. juli.

HR-STRATEGI

Utdanningsdirektoratet har vedteke ein ny strategi for HR-arbeidet. Vi skal vere ei verksemd med høg fagleg kompetanse som gir legitimitet hos skoleeigarar, skoleleiarar og partane i arbeidslivet i tillegg til departement og Storting. For å lykkast med dette må vi trekkje til oss dyktige medarbeidarar, og gjere det mogleg for dei å utvikle seg slik at vi kan halde oppe og ta vare på eit godt fagleg miljø. Den overordna personalpolitikken beskriv forventningar til leiarar, medarbeidarar og kva medarbeidarar kan vente av oss som arbeidsgivar. I 2011 og 2012 er tre hovudmål prioriterte:

- 1) Integrering av barnehagefeltet i Utdanningsdirektoratet på ein måte som gir synergi. Nye medarbeidarar må rekrutterast, kompetanse må byggjast, og samarbeidsformer på tvers mellom den nye staben og linja skal etablerast.
- 2) Tiltak for eit styrkt leiarskap og medarbeidarskap skal ein sjå i samanheng, og dei skal medverke til å tydeleggjere gjensidige forventningar.
- 3) Ressursplanlegging og strategisk kompetansestyring.

TILTAK FOR Å BEHALDE OG REKRUTTERE PERSONAR MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

I den nye mål- og aktivitetsplanen for eit inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) har Utdanningsdirektoratet mellom anna som mål å leggje til rette for at medarbeidarar med redusert funksjonsevne kan halde fram heilt eller delvis i arbeid så lenge som mogleg. Andre mål er å tilby IA-plassar til personar med nedsett funksjonsevne og gi spesiell vurdering til søkjarar som i rekrutteringssamanheng melder at dei har redusert funksjonsevne. Ved hjelp av det elektroniske rekrutteringsverktøyet vi bruker, kan søkjarar gi oss beskjed om at dei har nedsett funksjonsevne. Desse søkjarane blir alltid kalla inn til intervju, så sant dei er kvalifiserte for stillinga. I 2011 har vi hatt fleire søkjarar som har brukt det høvet dei har til å melde frå om nedsett funksjonsevne. Vi har òg tilsett medarbeidarar med nedsett funksjonsevne i 2011.

SØKJARAR MED MINORITETSBAKGRUNN

Det er eit mål for oss å rekruttere fleire personar med minoritetsbakgrunn. Dette kjem òg fram i alle kunngjeringar av ledige stillingar i Utdanningsdirektoratet. Søkja-

rar kan sjølve melde frå i det elektroniske rekrutteringsverktøyet at dei har minoritetsbakgrunn, og dei vil da bli vurderte spesielt for stillingane. Vi kallar alltid inn minst éin søkjar med minoritetsbakgrunn til intervju, så sant vedkommande fyller kvalifikasjonskrava for den aktuelle stillinga.

LÆRLINGAR I UTDANNINGSDIREKTORATET

Utdanningsdirektoratet har lærlingar i kontor- og administrasjonsfaget. To lærlingar tok fagbrev i 2011, og ein lærling har vore på Leonardo Da Vinci-utveksling i Irland. Hausten 2011 tilsette vi to nye lærlingar. I tillegg har vi ein elev utplassert i Vg2-prosjektet til fordjuping i skoleåret 2011/2012.

HELSE-, MILJØ- OG SIKKERHEITSARBEID

Målet for HMS-arbeidet i Utdanningsdirektoratet er å arbeide systematisk og målretta for å sikre eit godt arbeidsmiljø for alle våre tilsette. HMS-handboka skal sikre at arbeidet med arbeidsmiljø, helse og sikkerheit blir teke vare på i samsvar med dei krava som er fastsette i lover og forskrifter. Handboka er lett tilgjengeleg for alle tilsette på vårt intranett.

UDIRBIL

Formålet for bedriftsidrettslaget er ved samarbeid og vennskap å stimulere til idrett og trivsel i sunne former for alle tilsette i Oslo, Hamar og Molde. UdirBIL organiserer mellom anna fotballgruppe, pilates, sykkelgruppe, løpegruppe og skigruppe. I tillegg arrangerer UdirBIL aktivitetsdagar, legg til rette for felles deltaking på arrangement, til dømes Holmenkollstafetten, og legg til rette for aktivitet i kvardagen.

SJUKEFRÅVÆR

Utdanningsdirektoratets avtale om inkluderande arbeidsliv vart fornya 1. juni 2011 og er gyldig ut 2013. I mål og aktivitetsplanen har vi eit mål om 10 % reduksjon i sjukefråværet med utgangspunkt i tala for andre kvartal 2010 som var 5,1 %. Dette inneber at sjukefråværet ikkje skal overstige 4,6 % ved utløpet av avtaleperioden. Gjennomsnittleg sjukefråvær i Utdanningsdirektoratet i første halvår av 2011 er på 6,0 %, ein auke på

1,0 prosentpoeng samanlikna med 1. halvår 2010. Våre tal ligg 0,9 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

Vi samarbeider tett med bedriftshelsetenesta og arbeider systematisk for å leggje til rette for medarbeidarar som står i fare for å bli sjukmelde, og for å få allereie sjukmelde raskare tilbake i arbeid. HR-avdelinga har òg jamlege samtalar med alle avdelingsleiarane med ein grundig gjennomgang av sjukefråværsstatistikken på avdelingsnivå.

BEVISST HALDNING TIL LIKESTILLING

Vi har ei bevisst haldning til likestillingsspørsmål, spesielt ved rekruttering og vurdering av lønn.

Tabellen viser gjennomsnittleg lønnstrinn for Utdanningsdirektoratet totalt og for dei ulike stillingskodane. Han viser òg fordelinga broten ned på kjønn og kjønnsfordelinga på dei ulike stillingskodane. Tala gjeld pr 31.12.2011. Lønnsfordelinga mellom kjønna er etter måten jamn. Vi har ikkje grunnlag for å seie noko anna enn at dette kjem av individuelle skilnader i lønnsfastsetjing. Menn har no gjennomsnittleg tre lønnstrinn meir enn kvinner. (Rapporten for 2011 om likestilling i Utdanningsdirektoratet blir seinare send til KD.)

STILLINGSKODAR I UDIR ¹	SAMLA ² (♀/♂)	STILLINGS- KATEGORJAR	GJENNOMSNI TTLEG LØNNSTRINN			OVERSIKT OVER LØNNSTRINN
			TOTALT	KVINNER	MENN	
	306 188/118		62	61	64	Frå hovudtariff- avtalen i staten pr 01.05.2011
Sekretær	1 1/-	0,3 %	-	-	-	o 46: 378 600 o 47: 384 900
Konsulent	4 3/1	1,3 %	46	47	-	o 49: 398 000 o 50: 404 600 o 51: 411 400
Førstekonsulent	24 18/6	7,8 %	51	51	49	o 57: 456 100 o 58: 464 300 o 59: 472 600
Rådgivar	115 78/37	37,6 %	57	57	57	o 61: 490 100 o 62: 499 500 o 63: 509 300
Seniorrådgivar	123 68/55	40,2 %	65	64	66	o 64: 519 000 o 65: 528 600 o 66: 538 200
Arkivleiar	1 -/1	0,3 %	-	-	-	o 67: 548 200 o 70: 579 600 o 73: 614 800
Prosjektleiar	3 -/3	1,0 %	70	-	70	o 74: 626 000 o 75: 638 200 o 76: 654 800
Underdirektør	3 1/2	1,0 %	74	-	75	o 77: 671 100 o 78: 692 800 o 87: 898 200
Avdelingsdirektør	23 15/8	7,5 %	77	77	76	
Direktører	7 4/3	2,3 %	87	87	87	
Direktøren	2 -/2	0,7 %	-	-	-	

¹ Læringer og pensjonistar på engasjement er utelatne i oversikta over stillingskodar i Utdanningsdirektoratet ² Tala inkluderer òg personar i permisjon

BEREDSKAP OG KRISEHANDTERING

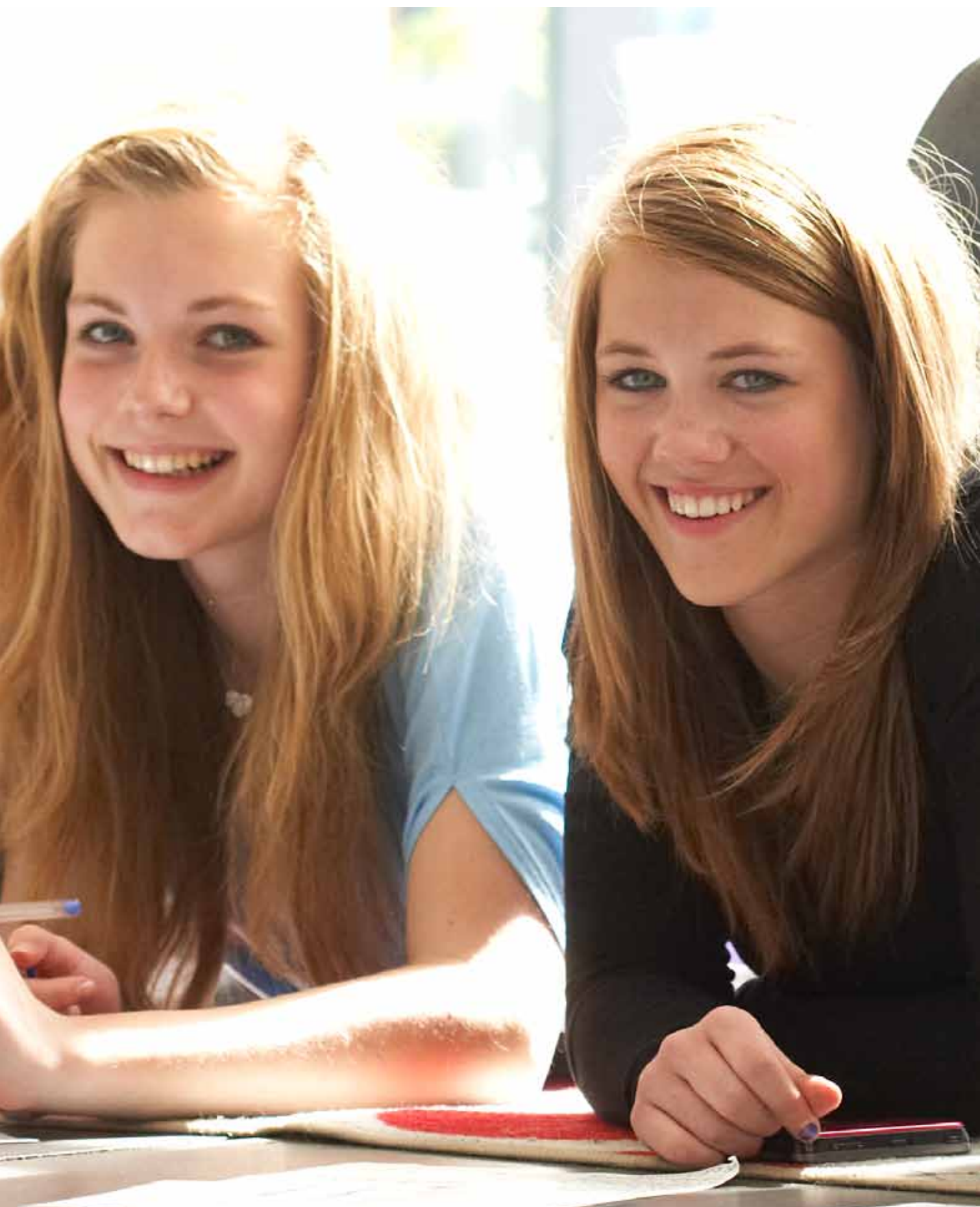
Utdanningsdirektoratet gjennomgår og reviderer beredskapsplanane årleg. I 2011 vart retningslinjene for beredskapsplanane og varslingsprosedyrane gjennomgått med leiinga etter erfaringar frå terrorhendinga i Oslo 22. juli og etter evalueringa av beredskapsøvinga for leiinga i januar 2011. Utdanningsdirektoratets lokale, Oslo Z, var i bruk som beredskapslokale for KD etter terrorhendinga fram til 30. oktober. I dette tidsrommet var 7. etasje arbeidsplassen for mange av KDs medarbeidarar (mellom anna den politiske leiinga). Den fysiske tryggleiken vart sett på eit høgare nivå i dette tidsrommet, og det vart sett i verk ekstra tryggingstiltak i perioden. Vi deltok på fagseminar for beredskapsarbeid i kunnskapssektoren hos KD i november 2011, og kom òg med innspel i arbeidet med eit styringsdokument for samfunnstryggleik og beredskap i kunnskapssektoren.

Vi har halde fram samarbeidet med KD og Politidirektoratet om landsdekkjande tiltak mot uønskte hendingar ved alle landets ungdomsskolar og vidaregåande skolar. I 2011 vart arbeidet utvida til òg å omfatte høgskolar og universitet.

INFORMASJONSTRYGGLEIK

Vi arbeider etter ISO-standarden for informasjonstryggleik (ISO 27001/27002 – ISMS), og deltek i nettverk saman med andre offentlege verksemder i regi av Difi når det gjeld arbeidet med informasjonstryggleik i offentlege verksemder. Vi utfører IT-drift i tråd med tilrådde tryggleiksløysingar der gode driftsrutinar er tekne vare på. Fleire av våre system er drifta ute hos leverandørar, og vi set krav til leverandørane for å ta vare på tryggleiken i databehandlinga og i systema. Det er oppretta katastrofeside hos DigiPlex Norge knytt til kritiske tenester i internt drifta verksemder. Dette er gjort for å gi oss auka tryggleik for interne tenester.







06

Disponering av budsjettmidlane for 2011

UTGIFTER PR. POST – ALLE KAPITTEL (TAL I 1000 KRONER)

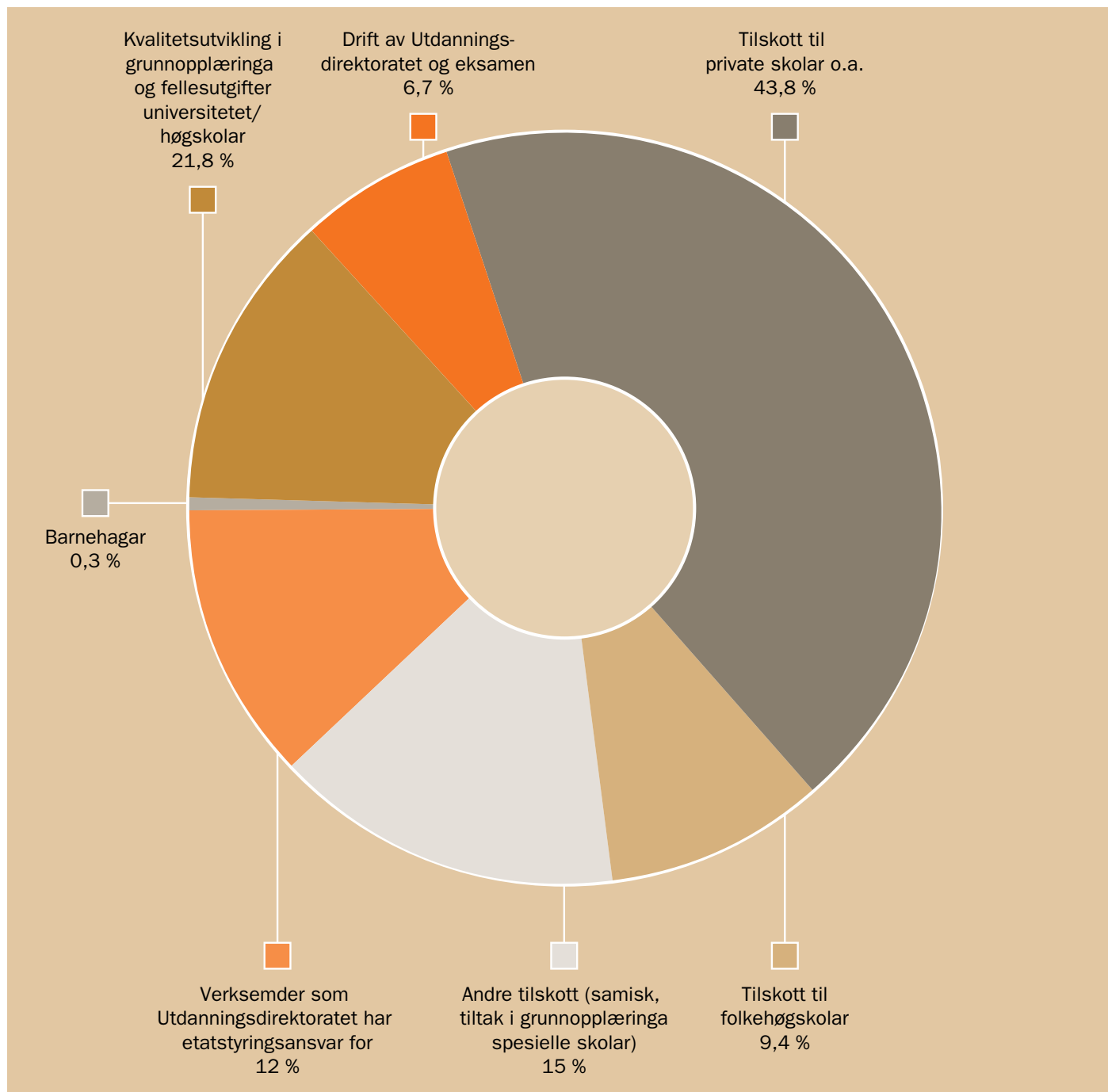
Kapittel og post		Note	Tildeling 2011	Rekneskap 2011	Rekneskap 2010
0220	Utdanningsdirektoratet	1			
Post 01	Driftsutgifter		234 020	241 547	231 463
Post 21	Spesielle driftsutgifter		3 745	6 781	6 801
Post 70	Tilskott til læremiddel		64 473	56 345	42 843
	Sum kap 0220		302 238	304 673	281 107
0222	Staten sine gr.sk. og vg. skolar og gr.skoleinternat	1			
Post 01	Driftsutgifter		106 506	106 627	105 183
Post 45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold		1 317	1 317	1 286
	Sum kap 0222		107 823	107 944	106 469
0223	Samisk utdanningsadministrasjon				
Post 50	Tilskott til Sametinget		35 420	35 420	34 355
0225	Tiltak i grunnopplæringa				
Post 01	Driftsutgifter		164 070	170 239	141 904
0225	Tiltak i grunnopplæringa (tilskott)	2			
Post 60-74	Tilskott		959 745	955 020	940 504
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa	3			
Post 21	Spesielle driftsutgifter		889 375	846 994	952 237
Post 60	Tilskott til kommunar og fylkeskommunar		50 000	50 000	
	Sum kap 0226		939 375	896 994	952 237
0227	Tilskott til spesielle skolar				
Post 60-73	Tilskott til spesielle skolar		64 333	64 333	63 182
0228	Tilskott til private skolar o.a.				
Post 70-81	Tilskott til private skolar o.a.		3 085 548	3 086 151	2 853 624
0230	Kompetansesentra for spesialundervisning	1			
Post 01	Driftsutgifter		646 103	666 257	653 772
Post 21	Spesielle driftsutgifter		52 989	64 267	64 700
Post 45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold		7 839	7 838	7 668
	Sum kap 0230		706 931	738 362	726 140
0231	Barnehagar				
Post 21	Spesielle driftsutgifter		18 350	18 316	2 000
Post 63	Tilskott til betre språkforståing				350
	Sum kap 0231		18 350	18 316	2 350
0253	Tilskott til folkehøgskolar				
Post 70-72	Tilskott til folkehøgskolar		664 581	664 581	641 301
0258	Analyse og utviklingsarbeid				
Post 21	Spesielle driftsutgifter		7 220	7 000	7 000
0281	Fellesutgifter for universitet og høgskolar				
Post 01	Driftsutgifter		2 000	1 950	38 603
0288	Internasjonale samarbeidstiltak				
Post 21	Spesielle driftsutgifter				350
	Sum utgifter		7 057 634	7 050 982	6 789 126

Rekneskapen til Utdanningsdirektoratet er lagd fram etter kontantprinsippet. Det vil seie at inntektene blir inntektsførte ved innbetaling, og utgiftene blir utgiftsførte ved utbetaling. Alle lønnsutgifter er inkludert arbeidsgivaravgift.

INNTEKTER PR. POST – ALLE KAPITTEL (TAL I 1000 KRONER)

Kapittel og post		Note	Tildeling 2011	Rekneskap 2011	Rekneskap 2010
3220	Utdanningsdirektoratet	1			
Post 01	Inntekter frå oppdrag		3 488	1 509	1 326
Post 02	Salsinntekter		6 843	7 689	3 335
Post 15-18	Refusjonar			8 021	6 463
	Sum kap 3220		10 331	17 219	11 124
3222	Staten sine gr.sk. og vg. skolar og gr.skoleinternat	1			
Post 02	Salsinntekter		4 443	7 727	6 214
Post 15-18	Refusjonar			1 944	2 737
	Sum kap 3222		4 443	9 671	8 951
3230	Kompetansesentra for spesialundervisning	1			
Post 01	Inntekter frå oppdrag		52 989	64 267	64 690
Post 02	Salsinntekter		13 573	18 285	15 660
Post 15-18	Refusjonar			18 065	17 714
	Sum kap 3230		66 562	100 617	98 064
3225	Tiltak i grunnopplæringa				
Post 04	Refusjon av ODA-godkjende utgifter		57 352	57 352	76 264
	Sum inntekter		138 688	184 859	194 403

PROSENTVIS FORDELING AV UTDANNINGSDIREKTORATET SINE UTGIFTER PÅ ULIKE OMRÅDE



NOTAR TIL REKNESKAPEN FOR 2011

Note 1 – Kap. 0220/0222/0230/3220/3222/3230

Utgiftene på kap. 0220 må ein sjå i samanheng med inntektene på kap. 3220. Tilsvarende gjeld for kap. 0222 og 3222 og for kap. 0230 og kap. 3230.

Kap. 0220 post 21 og post 70 må ein sjå i samanheng då løyvingar under post 21 kan nyttast under post 70 og omvendt. Post 70 blir nytta til tilskott til utvikling og produksjon av læremiddel, medan post 21 blir nytta til kjøp av læremiddelprodukt som krev særskild kompetanse. På post 21 blir det òg ført utgifter knytte til oppdrag. Utgiftene til oppdrag må ein sjå i samanheng med inntektene på kap. 3220 post 01 inntekter frå oppdrag.

Note 2 – Kap. 225 post 01 Tiltak i grunnopplæringa

Posten finansierer utviklinga og gjennomføringa av sentralt gitt eksamen i grunnskolen, vidaregåande opplæring og fagprøva innafor yrkesfaga. I 2011 var det eit meirforbruk på 6,17 mill. kroner i høve til tildelinga på posten. Årsaka til meirforbruket er høgare utgifter til sensorar, trykking av eksamensoppgåver og kopinoravgift enn føreset.

Note 3 – Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa

Prosjektar	Budsjett 2011	Rekneskap 2011	Avvik
61000 Utvikling og implementering av læreplanar	17 154	14 698	2 456
62000 Kvalitetsutvikling	669 586	632 663	36 923
63000 Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem	117 785	116 371	1 414
64000 Læringsmiljø	32 650	32 568	82
65000 Internasjonalt arbeid	7 200	6 706	494
66000 Kulturskole/SFO	40 000	39 999	1
67000 Forankring sektor	3 800	2 789	1 011
69000 Landskonferansen og kulturskoleutvalet	1 200	1 200	0
SUM kap 226 post 21	889 375	846 994	42 381

Prosjekt 61000:

Mindreforbruket gjeld i hovudsak faseforskyving av utviklingsutgifter til læreplandatabasen Grep, faseforskyving av utvikling av pulsmålingssystemet for oppfølging av læreplanar for fag og lågare utgifter til språklege omsetjingar.

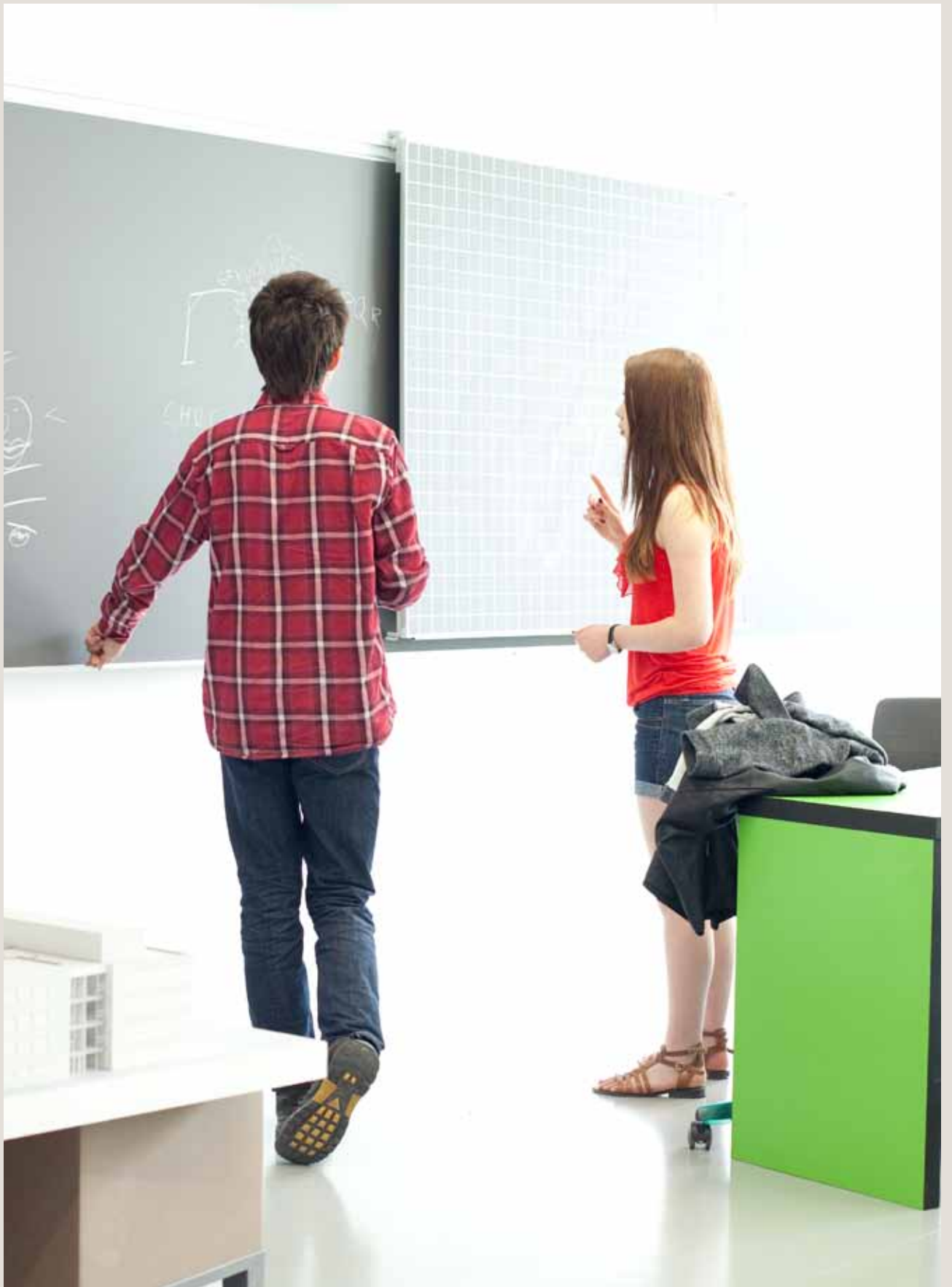
Prosjekt 62000:

Årsaka til mindreforbruket på 36,92 mill. kroner er i hovudsak følgjande:

Oppdrag med rammeverk for kompetanseutvikling i klasseleiing vart ikkje lyst ut i tide, arbeidet med kompetanseutviklingstiltak i Ny GIV, og med rettleiarkorpset vart skove ut.

Prosjekt 63000:

Årsaka til mindreforbruket er i hovudsak at utviklinga av ein modell for måling av trend, vart forsinka.



07

Referanselister

REFERANSAR TIL TILDELINGSBREVET 2011

(Tala refererer til kapittel, underkapittel og nummer på resultatmål i tildelingsbrevet for 2011.)

1.2 Kvalitetsutvikling

1.2.1 Læringsmiljø	19
1.2.1.1-4 Videreutvikle strategien Bedre læringsmiljø i samarbeid med relevant forskning	19
1.2.1.1 Direktoratet skal videreutvikle strategien Bedre læringsmiljø i samråd med brukere og i samsvar med relevant	19
1.2.1.2 Informasjon om Bedre læringsmiljø og kunnskap om betydning av et godt læringsmiljø er formidlet til alle skoleeiere	19
1.2.1.3 Direktoratet har fulgt opp resultater fra det nasjonale tilsynet med opplæringsloven kap. 9a	19
1.2.1.4 Direktoratet har fulgt opp oppdrag 22-10 om statlige myndigheters satsing på læringsmiljø og antimobbearbeid	19
1.2.1.5 Direktoratet har utarbeidet maler (for eksempel for vedtak angående psykososialt miljø og ...	19
1.2.1.6 Direktoratet har vurdert behov for å oppdatere rundskriv 07-2005 om ordensreglement i grunn- og videreg. skoler	21
1.2.1.7 Lage materiell som kan hjelpe skole/skoleeier i å følge opp resultater fra Elevundersøkelsen	20
1.2.1.8 Direktoratet har fulgt opp Manifest mot mobbing gjennom mandatet for arbeidsgruppen	20
1.2.1.9 Idé- og ressursbank for fysisk aktivitet er oppdatert og i bruk	20
Styringsparameter 1.2.1.1 Arrangerte konferanser for å spre kunnskap om suksesskriterier for et godt læringsmiljø	19
Styringsparameter 1.2.1.2 Antall skoler som tar i bruk arbeidsmåter og tiltak som tilbys gjennom "Bedre læringsmiljø"	19
1.2.2 Grunnopplæring for voksne	21
1.2.2.1 Fylkesmannsembetene har en riktig og enhetlig forståelse av regelverket om grunnopplæring for voksne slik at de	21
1.2.2.2 Kommuner og fylkeskommuner er bedre kjent med innholdet i lover, forskrifter og aktuelle	21
1.2.2.3 Kommuner og fylkeskommuner er bedre kjent med hvordan grunnopplæring for voksne kan tilpasses	21
1.2.2.4 Kommunene er bedre kjent med muligheten til å gi grunnskoleopplæring som en del av introduksjonsordningen for	21
1.2.2.5 Det er i samarbeid med IMDI gitt skriftlig informasjon til kommunene om adgangen til å gi grunnskoleopplæring	21
1.2.2.6 lere voksne i målgruppen er blitt bedre kjent med rettigheter og muligheter for formell grunnopplæring, og	21
1.2.2.7 Oppdatere tidspunktene for gjennomføring av tiltakene for å styrke regelverkskompetansen hos skoleeier og	21
1.2.2.8 IMDI er orientert om direktoratets arbeid med den helhetlige planen, og hensiktsmessig samarbeid mellom	21
1.2.2.9 Direktoratet har bidratt i oppfølgingen av Vox' utredning og arbeid for samordning	21
Styringsparameter 1.2.2 Antall tilsyn med regelverket i opplæringslovens kapittel 4A (se for øvrig resultatmål under 1.4.1)	22
Styringsparameter 1.2.2 Andelen av de voksne som er i videregående opplæring og som har blitt realkompetansevurdert	22
Styringsparameter 1.2.2 Antallet voksne arbeidssøkere som er omfattet av forsøksordningen med samarbeid mellom	22
1.2.3 Læreplaner og struktur	22
1.2.3.1 Det er gjennomført kartlegginger, følgeforskning og evalueringer...utdanningsvalg, elevrådsarbeid, og arbeidslivsforberedelse	24
1.2.3.2 Læreplaner for utvalgte fag er sammenliknet med andre land, jf. oppdragsbrev nr. 32-10	46
1.2.3.5 Tiltak for å styrke elevenes leseferdigheter er igangsatt, jf. oppdragsbrev 37-10	23
1.2.3.7 Direktoratet har kartlagt sektorens bruk av og erfaringer med veiledninger til læreplaner i fag og veiledningen om	24
1.2.3.8 Det er utarbeidet og formidlet eksempler på og informasjon om ordningen med å ta fag fra videregående opplæring	24
1.2.3.10 En kartlegging av kryssløpene i tilbudsstrukturen for fag- og yrkesopplæringen er gjennomført, jf. oppdragsbrev 38-10	46
1.2.3.11 Direktoratet skal ha fulgt opp evt. eget oppdragsbrev om oppfølging av forslag til endring av forskrift til	53
1.2.4 Individuell vurdering	25
1.2.4.1 Sentralt gitt eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver er korrekt gjennomført i tråd med fastsatte frister	66
1.2.4.2 Nye kartleggingsprøver i regning for 1. trinn er utviklet og gjennomført og utvalgsprøver i skriving, naturfag og	66
1.2.4.3 Det er lagt til rette for måling av trend i utviklingen av nasjonale prøver i engelsk og regning	66
1.2.4.4 Evaluering av sentralt gitt skriftlig eksamen i utvalgte fag er gjennomført	66
1.2.4.5 Den nasjonale satsingen Vurdering for læring er oppskalert ved å inkludere videregående opplæring og opplæring i	25
1.2.4.6 Tiltak for å kvalitetssikre standpunktvurdering og lokalt gitt eksamen er vurdert og foreslått	26
1.2.4.7 Direktoratet gjennomgått kommunale/fylkeskommunale systemer for dokumentasjon og oppfølging av elevers læring	46
1.2.5 Kompetanseutvikling	26
1.2.5.1 Inntil 2500 lærere gjennomfører videreutdanning studieåret 2011-2012	27
1.2.5.2 Resultatmål utgår jf. Supplerende tildelingsbrev 4	
1.2.5.3 Det er utviklet gode tilbud for etterutdanning innen nasjonalt prioriterte områder, herunder klasseledelse, vurdering	27
1.2.5.4 Det er gjennomført utprøving av hospiteringsordninger mellom arbeidsliv og lærere i fag- og yrkesopplæringen	28
1.2.5.5 Opplegg for neste strategiperiode i videreutdanningssystemet er drøftet med partene, herunder valg av nasjonalt	27
1.2.5.6 Det er etablert samarbeid mellom direktoratet og lærerutdanningsregionene om arbeid med etter- og videreutdanning	27
1.2.5.9+6.5 Det er utviklet og satt i gang tilpassede lederopplæringsprogram rettet mot utvalgte kommuner med svake	25
1.2.5.10 Det er utviklet langsiktig program for lederskolering i utdanningssektoren, herunder tiltak for rekruttering til leder	28
1.2.5.11 Arbeidet med løpende rapportering av etter- og videreutdanning er gjennomført og evalueringer og kompetanse	27
1.2.5.12 Analyse av behov for kompetanseutvikling i sektoren foreligger	28

1.2.5.13	Alle nyutdannede førskolelærere tilbys veiledning fra høsten 2011, på lik linje med nyutdannede lærere.....	28
	Styringsparameter 1.2.5 Antall søkere til ulike videreutdanningstilbud.....	27
	Styringsparameter 1.2.5 Antall deltakere i ulike etterutdanningstilbud.....	27
	Styringsparameter 1.2.5 Antall lærere og rådgivere som gjennomfører etterutdanning på de prioriterte områdene	27
	Styringsparameter 1.2.5 Antall yrkesfaglærere, faglige ledere/instruktører og klage- og prøvenemndsmedlemmer som	27
	Styringsparameter 1.2.5 Antall søkere og antall som har påbegynt rektorutdanningen	27
	Styringsparameter 1.2.5 Antall søkere og antall som har påbegynt lederutdanningen for styrere	27
1.2.6	Støtte og veiledning til skoler skoleeiere	30
1.2.6.2	Det er vurdert alternativer for å etablere systemer for at skoler og skoleeiere får bedre tilgang til kompetanse... ..	30
1.2.6.5+5.9	Det er utviklet og satt i gang tilpassede lederopplæringsprogram rettet mot utvalgte kommuner med svake	25
1.2.6.6	Første delrapport av evalueringen av 8 timer leksehjelp 1.-4. trinn er levert, og resultatene er spredt til	30
1.2.6.8	Ordningen med lektor II er videreført og utviklet i tråd med føringene i strategi for styrking av realfagene 2010-2014.	31
1.2.6.9	Direktoratet har utviklet innholdet i ressursbanken med gode eksempler på undervisningsopplegg for entreprenør.....	30
1.2.6.10	Sluttrapporten for strategiplanen Skapende læring (2007-2010) med anbefalinger for videre satsinger innenfor dette	31
1.2.6.11	Direktoratet har videreutviklet og formidlet Den naturlige Skolesekken (2010-2014) som et verktøy for skoler for	31
1.2.6.13	Direktoratet har gjennomført skoleringsopplegg innen "Overgangsprosjektet"/Ny GIV ved alle prosjektskoler... ..	26
	Styringsparameter 1.2.6 Antall kommuner og skoler som får støtte gjennom veilederkorps og andre virkemidler... ..	29
	Styringsparameter 1.2.6 Antall veiledere som er skolert i 2011	29
	Styringsparameter 1.2.6 Antall skoler som bruker tilgjengelig verktøy.....	29
	Styringsparameter 1.2.6 Antall kommuner og skoler som får støtte gjennom Den naturlige Skolesekken	31
1.2.7	Rådgivning i skolen og oppfølgingstjenesten	31
1.2.7.1+2	Direktoratet har innen 1. mars utarbeidet en beskrivelse av situasjonen innenfor sosialpedagogisk rådgivning og	31
1.2.7.3	Direktoratet har videreført forsøket med individuell utviklingsplan.	31
1.2.8	Internasjonalt arbeid	32
1.2.8.1	Kontraktforpliktelser til Cedefop skal oppfylles, herunder leveranse av systembeskrivelse.....	32
1.2.8.2	Resultatmål bortfaller jf. Supplerende tildelingsbrev nr. 1- 2011	
1.2.8.3	Direktoratet har fulgt opp og videreutviklet UNESCOs skolenettverk ASPnet.....	32
1.2.8.4	Oppdragsbrev 41-10 om oppfølging av St.meld. nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning, inkludert å ha	32
1.3	Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse	
1.3.1	Faste undersøkelser i grunnopplæringen	40
1.3.1.1	De frivillige brukerundersøkelsene holder høy kvalitet... ..	41
1.3.1.2	Det er svært høy kvalitet på den norske deltakelsen i internasjonale studier om grunnopplæringen... ..	40
1.3.1.3	Det er etablert gode rutiner for dialog med departementet om deltakelse og resultater fra internasjonale studier og	40
1.3.2	Statistikkgrunnlag og indikatorutvikling.....	44
1.3.2.1. a	Utvikle indikatorer for gjennomføring, overganger, frafall i videregående opplæring, jf. føringer gitt av prosjektet Ny	44
1.3.2.1.b.	Utvikle indikatorer for formidling av lærlinger i videregående opplæring. Det vil komme et eget oppdragsbrev om	44
1.3.2.1.c.	Utvikle indikatorer for søkning, opptak og elever fordelt på de ulike utdanningsprogrammene og fag i videregående.. ..	44
1.3.2.1.d.	Utvikle indikatorer for karakterstatistikk i videregående opplæring og grunnskolen	44
1.3.2.1.e.	Utvikle indikatorer for ressursstatistikk om videregående opplæring og grunnskolen	44
1.3.2.2.a.	Videreutv. stat.grunnlag for opplæringstilbud og resultater for minoritetsspråklige elever, lærlinger, barn av	44
1.3.2.2.b	Videreutv. statistikkgrunnlag og indikatorsett for deltakelse og resultater for voksne i grunnopplæringen.....	44
1.3.2.2.c.	Videreutv. statistikkgrunnlag og indikatorsett for spesialundervisning. Ressursbruk i skolen	44
1.3.2.3.	Det er etablert gode informasjonsrutiner til departementet ved endringer av indikatorer og annen statistikk.....	44
1.3.2.4	Departementet har god tilgang til statistikk i elektronisk form.	44
1.3.2.5.a.	Skoleporten som formidlingsverktøy er videreutviklet: Indikatorene er videreutviklet... ..	44
1.3.2.5.b.	Skoleporten som formidlingsverktøy er videreutviklet: Indikatorene for grunnskolen er revidert.....	44
1.3.2.5.c	Skoleporten som formidlingsverktøy er videreutviklet: Verktøy for utarbeiding av kommunale kvalitetsrapporter er	44
1.3.2.5.d	Skoleporten som formidlingsverktøy er videreutviklet: Rapportmulighetene er forbedret	44
1.3.2.6	Direktoratet har planlagt og iverksatt forskning som skal bidra til kvalitetsvurdringssystem for fag- og yrkesopplæringen.....	46
1.3.2.7	Direktoratet skal forbedre dataleveransene av statistikk fra Norge til relevante internasjonale organisasjoner	45
1.3.2.8	Direktoratet skal forbedre bidragene til internasjonal indikatorutvikling.	45
1.3.3	Forskning og evaluering.....	39
1.3.3.1	Direktoratet har initiert, iverksatt og fulgt opp evaluerings- og forskningsoppdrag	39
1.3.3.2	Direktoratet har oppsummert og analysert resultater fra aktuelle evalueringer og forskningsprosjekter... ..	39
1.3.3.3	Rapporter fra evalueringen av Kunnskapsløftet foreligger i tråd med bestillingene.	46
1.3.3.9	Departementet er orientert om nye forsknings- og evalueringsrapporter i rimelig god tid før offentliggjøring.....	46
1.3.3.4	Direktoratet har styrket formidlingen av resultater.....	39

1.3.3.5.a.	Igangsatt forskningsbaserte evalueringer og eller kartlegging: tilrettelegging for voksne med rett til ...	46
1.3.3.5.b.	Igangsatt forskningsbaserte evalueringer eller kartlegging tiden skoleledere har til disposisjon til pålagte ...	46
1.3.3.5.c.	Igangsatt forskningsbaserte evalueringer eller kartlegging: Kompetanse for kvalitet og kartlegging av ...	46
1.3.3.5.d.	Igangsatt forskningsbaserte evalueringer eller kartlegging: deltakerundersøkelse for videreutdanningen 2010-.....	46
1.3.3.5.e.	Igangsatt forskningsbaserte evalueringer eller kartlegging: første delrapport av evalueringen av leksehjelp.....	46
1.3.3.6	Kunnskapsgrunnlaget om opplæring for barn av asylsøkere og unge asylsøkere er utbedret og blir regelmessig oppdatert.	44
1.3.3.7	Felles årsplan med prioriteringer på analyseområdet er oppdatert i samarbeid mellom direktoratet og departementet i løpet ...	47
1.3.3.8	Oversikt over forskningsrapporter og evalueringer der direktoratet er oppdragsgiver oppdateres og oversendes ...	46
1.3.3.9	Departementet er orientert om nye forsknings- og evalueringsrapporter i rimelig god tid før offentliggjøring.....	46

1.4 Forvaltning

1.4.1	Regelverk, tolkning, veiledning og tilsyn.....	50
1.4.1.1	Resultater fra tidligere nasjonale tilsyn er fulgt opp og lovbrudd er korrigeret.....	50
1.4.1.2.	Det er gjennomført felles nasjonalt tilsyn med tema elevenes psykososiale miljø.	50
1.4.1.3	Det samiske tilsynet som ble startet opp i 2009 er fulgt opp og tilsynet er videreført.	51
1.4.1.4	Det er gjennomført tilsyn med regelverket i opplæringslovens kapittel 4A om opplæring spesielt organisert for voksne.	51
1.4.1.5	Det er utviklet varierte metoder/teknikker for tilsyn tilpasset ulike behov og forutsetninger.....	51
1.4.1.6	Direktoratet har bidratt til at tilsynsførerne har nødvendig kompetanse.....	51
1.4.1.7	Direktoratet har utviklet forholdet mellom tilsyn og veiledning med henblikk på størst mulig effekt på regelverksetter... ..	50
1.4.1.8	Gjennomgått kapittel 5 Klage på vurdering i forskrift til opplæringsloven og kapittel 5 klage på vurdering av elever i forskrift.....	53
1.4.2	Private skoler og diverse skoler.....	52
1.4.2.1	Søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer etter privatskoleloven og kapittel 4 i voksendopplæringsloven... ..	52
1.4.2.2	Søknader om godkjenning av skoler etter opplæringsloven § 2-12 skal behandles innen 4 måneder, jf. tjenesteloven § 11.....	52
	Styringsparameter 1.4.2 Andel søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer etter privatskoleloven og kapittel 4 ..	52
	Styringsparameter 1.4.2 Andel søknader om godkjenning av skoler etter opplæringsloven § 2-12 som er behandlet innen 4 ..	52
1.4.3	Embetsstyring.....	54
1.4.3.1	Oppsummert Fylkesmannens årsrapportering på utdanningsområdet og sendt denne til departementet innen 1. mai.	54
1.4.3.2	Vurdert Fylkesmannens måloppnåelse i 2010 og gitt innspill via Kunnskapsdepartementet til FADs ledersamtaler med den ..	54
1.4.5	Tilskuddsforvaltning	56
1.4.5.1	Innen 30.Juni 2011 er det lagt fram begrunnet forslag om hvilke tilskuddsordninger som bør effekt- og formålsvalueres i	57
1.4.5.2	I løpet av 2011 skal de ordninger direktoratet har tilskuddsutbetalinger til, legges over til "Elektronisk tilskuddsforvaltning".	58
1.4.7	Urfolk og nasjonale minoriteter.....	61
1.4.7.1	Direktoratet har arbeidet for at mer av den offentlige informasjonen om opplæring er publisert på samisk.	61
1.4.7.2	En oversikt over dekningen av lærere med kompetanse i samisk språk er utarbeidet	61
1.4.7.3	Direktoratet har lagt til rette for offentliggjøring av statistikk over samiskopplæring i videregående opplæring.	61
1.4.7.4	Direktoratet har vurdert prosjektet i lulesamisk fjernundervisning.....	61
1.4.7.5	Direktoratet har kartlagt tilbudet i samisk fjernundervisning, inkludert tilbud om hospiteringsopphold.....	61
1.4.7.6	Informasjonsmaterieil om/undervisningsressurser for nasjonale minoriteter er publisert	61
1.4.8	Språklige minoriteter.....	62
1.4.8.1	Sektoren er informert om rettigheter, læringsressurser, organisering av opplæringen og metoder for opplæring av	62
1.4.8.2	Kompetansen i norsk som andrespråk og flerkulturell forståelse hos lærere er styrket.....	62
1.4.8.4	Det er skapt arenaer, nasjonalt og lokalt for å øke tilgangen på læreplasser for minoritetsspråklige lærlinger.....	63
1.4.10	Rettsferdsvederlag.....	64
1.4.10.1	Saksbehandlingstiden for søknader om rettsferdsvederlag skal ved årets slutt være tolv måneder.	65

REFERANSAR TIL OPPDRAGSBREV (Tala refererer til nummer på oppdragsbrev)

2011

33-11	Kunnskapsgrunnlag om gjennomføring av nasjonale prøver	47
31-11	Strategi for informasjons-, veilednings- og implementeringsarbeid på minoritetsfeltet.....	61
30-11	Høring om forslag til endring i fag- og timefordelingen i engelsk og norsk for elever på yrkesfaglig utdanningsprogram	24
29-11	Fordeling av midler til utviklingsprosjekter ved utvalgte folkehøgskoler spesielt rettet mot frafallselever fra videregående	60
28-11	Regnesatsing på ungdomstrinnet.....	26
27-11	Utvikle rammeverk for nasjonalt program for skolebasert kompetanseutvikling i klasseledelse	26
26-11	Nye Statped - omorganisering av Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped).....	55
25-11	Sende på høring forslag om forskriftsendringer knyttet til godkjenning av tidligere opplæring som del av norsk videregående ..	53
24-11	Statsbudsjettet 2012 - Mål for inkludering av innvandrerbefolkningen	45
23-11	Læreplaner i valgfag for ungdomstrinnet, pulje 1	23
22-11	Ny GIV: Oppfølgingsprosjektet. Kompetansetilbud (OT/NAV)	26
21-11	Oppnevning av medlem til referansegruppe for UNESCOs arbeid med kvalitetsrammeverk	32
20-11	Utarbeiding av veileder til opplæring etter § 2-14 og § 3-10 og veileder til mål i læreplaner for sterkt svaksynte og blinde elever.	55
19-11	Bedre læringsmiljø (2009-2014). Videre støtte til antimobbeprogrammer og læringsmiljøprogrammer	20
18-11	Samarbeid med Vox om etter- og videreutdanningstilbud for lærere og ledere i kommunal voksenopplæring.....	22
17-11	Kartlegging av Pøbelprosjektet.....	47
16-11	Utarbeide utkast til retningslinjer for tilskudd til de kommunale sameskolene	58
15-11	Fornyset satsing på realfag	23
14-11	Evaluerer av tilskuddsordninger - Kap. 225.63 Tilskudd til samisk i grunnopplæringen og kap 225.67 Tilskudd til opplæring i ...	59
13-11	Utarbeide retningslinjer for kap. 226 post 60 - Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	56
12-11	Vurdere endringer i forskrift til opplæringsloven § 1-14 om tilbud om fag fra videregående opplæring til elever på ...	35
11-11	Kartlegge virksomhetenes hindringer for å ta imot lærlinger	47
10-11	Undersøke og redegjøre for eksisterende kommunale/fylkeskommunale systemer for dokumentasjon og oppfølging av ...	46
09-11	Endringer i forskrift til opplæringsloven § 3-3 tredje ledd	53
08-11	Innføring av veiledning for alle nyutdannede førskolelærere fra høsten 2011.....	28
07-11	Styrking av svømmeopplæringen for elever etter 4. trinn gjennom kampanje og utdeling av svømmemerker	24
06-11	Kartlegging og vurdering av yrkesopplæringsnemdenes rolle i fylkeskommunenes arbeid med dimensjonering av ...	35
05-11	Utarbeide veileder for hvordan skoleeier systematisk kan håndtere problemstillingen vedrørende barn som ikke møter på ...	31
04-11	Gjennomgå læreplan i kroppsøvingsfaget og grunnlaget for vurdering i kroppsøvingsfaget, jf forskrift til opplæringslova § 3-3	23
03-11	Oversikt over søkere til og gjennomstrømmingen i helse- og sosialfag i videregående opplæring med Utdanningsdirektoratets ..	45
02-11	Utarbeide utkast til forskrifter til utfylling av lovendringsforslag som planlegges fremmet for Stortinget våren 2011-politiattest	53
01-11	Lede et nordisk prosjekt om små håndverksfag.....	35

2010

42-10	Utarbeiding av rammeverk for grunnleggende ferdigheter og revidering av læreplaner i norsk samfunnsfag naturfag	23, 24
41-10	Oppfølging av St.meld. nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning: Tiltak for grunnopplæringen	32
40-10	Utarbeide et rundskriv til fylkesmennene, fylkeskommunene og kommunene som gir anvisning på fortolkningen av ...	53
39-10	Utredning av rett til læreplass og inntil fireårig opplæring/forsterket alternativt løp i Vg3	35
38-10	Kartlegging av kryssløp	46
37-10	Lesesatsing 2010-2014	23
35-10	Opplæring av unge asylsøkere og barn av asylsøkere	62
34-10	Kartlegging av hvordan menneskerettigheter og demokratiforståelse er forankret i læreplanverket	24
33-10	Videreføre arbeidet med utvikling av lederutdanningen for styrere (barnehage).....	28
27-10	Forsøk med videregående opplæring for arbeidssøkere - oppfølging av forsøkene	22
25-10	Statsbudsjettet 2011 – Innspill til oppfølging og rapportering av 1. Mål for inkludering og 2. Handlingsplan for integrering og ...	47
23-10	Administrere og koordinere norsk oppfølging av The International Computer and Information Literacy Study (ICILS) 2013	41
20-10	Videreføring av TAF.....	54
18-10	Prinsipp og retningslinjer for evaluering av undervisningen i fag	47
16-10	Evaluerer av 8 timers leksehjelp 1.-4. trinn	47
15-10	Fordeling av øremerkede stimuleringstilskudd til kulturskoler/kulturtilbud som en del av Kulturløftet II.....	24
09-10	Vurdere forskrift til opplæringsloven § 10-2 og eventuelt foreslå endringer i forskriftsbestemmelsen (dekning av skysstutgifter)..	54
07-10	Utprøving av en gjennomgående dokumentasjonsordning i fag- og yrkesopplæringen	35
01-10	Ta inn tilleggsspørsmål til Lærerundersøkelsen	41

2009

53-09	Overføring av ansvar for videreføring av praksisbrevet	35
48-09	Forsøk med fremmedspråk som fellesfag på 6. – 7 årstrinn 2010–2012	23
40-09	Følge opp resultatene fra Elevundersøkelsen for å se nærmere på situasjonen for elever som opplever mobbing	41
28-09	Pilotprosjekt - Lulesamisk fjernundervisning	61
26-09	Forsøk med nytt fag på ungdomstrinnet	24
24-09	Oppfølging av tiltak i Handlingsplan for samiske språk	61
19-09	Utvikle og prøve ut ulike modeller for en skoledag med god sammenheng mellom skole og skolefritidsordning (SFO)	20
03-09	Iverksetting av program for skolebibliotek	24

2008 og 2007

59-08	Igangsetting av tiltak 25 i strategiplanen Skapende læring.....	47
52-08	Utprøving av ulike former for foreldresamarbeid på skoler med mange minoritetsspråklige elever	62
44-08	Gjennomføre handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008-2010	32
34-08	Igangsetting av KrAmi-prosjektet under ledelse av utdanningsavdelingen ved Fylkesmannen i Hordaland.....	32
63-07	Følgeevaluering av implementering av nye læreplaner i grunnleggende norsk og morsmål	47



Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no